

Tacettin ÇETİNKAYA

cetinkayatacettin@yahoo.com

Fatih Sultan Mehmet vezirleriyle bütçe müzakereleri yapıyordu. Önündeki kâğıdın köşesine "medreseler tahsisatı" olarak yazdığı miktarı maliyeden sorumlu vezir fazla gördü.

Çağın hükümdarına da edebinden bir şey diyemedi. Zeki padişah da vezirini gücendirmek istemiyor; ancak eğitime ayrılan payın da en yüksek olmasını istiyordu.

"Sevgili vezirim, bu kadar masraflar, medreselerde acaba insan yetişmiyor mu diyeceksin?"

"Evet, padişahım, öyle görünüyor, endişem budur."

"Lala, her meslekte fire verilir, fakat bu ilim mesleğinde çok olur. Çünkü bunlar peygamber varisleridir. Siyah bir kumaşı kirli bir suya sokup çıkarsanız kuruyunca kirini belli etmez, göstermez. Ama beyaz bir kumaşa değil kirli su bir sinek bile değse iz bırakır, fark edilir.

Yalnız sana bir سوالım var. Vereceğin cevaba göre tahsisatı görüşeceğiz.

Bu medreseden seni, beni tatmin edecek seviyede yüzde beş hoca yetişiyor mu?"

"Aman padişahım, artık bu kadar da mı olmasın?"

"Eh vezirim, yüzde beş, hakkıyla hoca yetişebiliyorsa davayı kazandık, istediğimizi elde ettik demektir.

Bu yüzde beşin uğruna doksan beşi besleyeceğiz demektir."

Olay 550 yıl önce yani Fatih döneminde geçiyor. O zaman bu orana razı olunuyorsa bugün yüzde kaçla yetinmek gerekir?

Eğitimin firesi çok yüksek oluyor.

Hayatları boyunca insan yetiştirmek için adeta çırpınan eğitim camiasının değerli öğretmenleri ve kurmayları!

Çok firesi olan bir işi yürütüyoruz. Özellikle çağımızda gençleri, hatta yetişmiş saydığımız insanları bile ifsat eden, dejenere eden, zihnini kirlüten, ahlak ve maneviyatını hedef alan planlı ve programlı kültürel taarruzlar varken...

Ancak hiçbir emek boşa gitmiyor. Zerre kadar enerji dahi bu gök kubbede zayi olmuyor.

Öğretmenlik hayatımız boyunca ümitsiz gibi görünen tablolardan çok fidanların yetiştiğine ve güzel meyveler verdiğine çokça şahit olduk.

Eğitimin her safhasında çaba ve gayretler çok saygındır ve sonuçsuz değildir.

Bu çabaya "Millî Şuur" kadarınca katkı da bizi mutlu ediyor.

Millî Şuur dergimiz üçer aylık periyotlarda çıkıyor. Her sayısı on beş bin adet basılıyor, hedef okuyucu kitlesine ulaştırılıyor.

Değerli akademisyen, öğretmen/eğitimci ve yazarlarımızın hedefine tam isabet eden yazı ve araştırmalarını sizinle paylaşıyoruz. Amatör bir ruhla profesyonel bir çalışma sergiliyoruz.

Yüzde birin bile yetişmesinde katkımız bizi mutlu ediyor.

Bu kadar firelere ve olumsuz şartlara rağmen güzel nesiller yetişiyor.

O nesiller ki "Alevler içinde fakat yanmıyorlar."

Allah Hz. İbrahim'i ateşten koruduğu gibi onları da korusun.

Selam ve dua ile...

Not: Bu Yazı Ertuğrul Düzdağ'ın Ali Ulvi Kurucu'nun Hatıraları adlı eserinden esinlenerek yazılmıştır.

İÇİNDEKİLER

SAHİBİ

ÖĞ-DER Şuurlu Öğretmenler Derneği Adına
ÖĞ-DER Şuurlu Öğretmenler Derneği Adına Genel Başkan
İsmail Hakkı AKKIRAZ

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Hüseyin YAVUZ

YAYIN TÜRÜ

Yaygın 3 Aylık süreli yayın

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Mustafa AYDIN

EDİTÖR

Tacettin ÇETİNKAYA

YAYIN KURULU

Doc. Dr. Mete GÜNDOĞAN

Dr. Nuh SAVAŞ

Şaban CENGİZ

Mecit DÖNMEZBİLEK

Yılmaz BÖLÜKBAŞI

Seyfi ÖZKAN

Abdurrahman ERBAŞ

HUKUK DANIŞMANI

Prof.Dr. Mustafa KAMALAK

REKLAM

Mustafa DEMİR

DAĞITIM

Habip DÜZCAN

GRAFİK TASARIM

Milli Şuur Dergisi

0 (312) 286 18 83

Sinan ORAL

0505 517 73 01

snnoral@gmail.com

BASKI

Semih Ofset

Büyük Sanayi 1. Cadde No: 74 06060

İskitler - ANKARA

Telefon : (0 312) 341 40 75

Fax : (0 312) 341 98 98

BASIM TARİHİ

15 Nisan - 2008

YAYIN İDARE MERKEZİ

Ziyabey Cad. 4. Sk.No : 2/1 BALGAT / ANKARA

TEL : 0 (312) 286 18 83

FAX : 0 (312) 287 61 80

WEB : www.millisuurdergisi.com

e-posta : bilgi@millisuurdergisi.com

MİLLÎ ŞUUR Dergisi

ÖĞ-DER; Şuurlu Öğretmenler Derneği yayınıdır. Yazı ve fotoğrafların tüm hakları Milli Şuur Dergisi'ne aittir, kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir. Milli Şuur Dergisi basın ve meslek ilkelerine uyar.

► Öğretmen Terbiye Eder, Islah Eder	4
► Örnek Çevre.....	7
► Tasavvuf Kültürünün Dünü Bugünü Üzerine	8
► Münafıklar Islah Değil İfsad Eder.....	14
► Bilgi, Hikmet ve Eğitim.....	15
► Eğitim ve Çevre Şuuru	17
► Eğitim Tarihimiz - 5 İlk Dönem İslam Tarihinde Eğitim Kurumları	20
► Kur'an Üstadlarından Hz. Ubey B. Ka'b (Ra)	26
► İmamı Azam Ebû Hanife'nin Tedris Yöntemleri	29
► "Okul!" Emri İle Başlayan Medeniyet	32
► Yarını Biz Kuracağız	35
► Hayat Suyu	37
► Merkez Efendi Dergâhı	38
► Etkili Aile İletişimi	40
► Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin Yenilenen Müfredatı Hakkında Bir Değerlendirme	44
► İslâm'da Eğitim	48
► Materyalizmin Eğitimle İlişkisi	50
► Adab-ı Muhalefet Münakaşa, Münazara ve Tartışma Adabı	52
► Okuma Tutkusu ve Kitap Sevgisi.....	54
► Televizyon ve Suyla İmtihan	56
► Sözün Gücü	58
► Gel! Ne Olursun Gel!	59
► Aziziye Lisesi	61
► Bulmaca	63

REKLAM İÇERİĞİ

► Batı Asya.....	13
► Milli Gazete	25
► Tv5	25
► Gürtaş Madencilik	43
► Pınar Eğitim Kurumları	55
► Pınar Eğitim Kurumları	55
► Tutsak Özgürlük (Albüm)	60
► Dikimevi Sürücü Kursu	60
► Kahraman İnşaat	64

Öğretmen Terbiye Eder,
İslah Eder

4

İsmail Hakkı AKKİRAZ
ÖĞ-DER Genel Başkanı

8

Tasavvuf Kültürünün Dünyü
Bugünü Üzerine

Prof. Mustafa KARA
Uludağ Üniv. İlh. Fak. Öğretim Üyesi

Bilgi, Hikmet ve Eğitim

15

Doç. Dr. Mete GÜNDOĞAN
Saadet Partisi Gen. Bşk. Yrd.
Eğitim İşleri Başkanı

17

Eğitim ve Çevre Şuuru

Prof. Dr. Arif ERSOY
ESAM Genel Sekreteri

Eğitim Tarihimiz - 5
İlk Dönem İslam Tarihinde
Eğitim Kurumları

20

İbrahim Halil ER
Eğitimci, Yazar

26

Kur'an Üstadlarından
Hz. Ubey B. Ka'b (Ra)

Dr. Nuh SAVAŞ
Ankara Üniv. İlh. Fak. Öğretim Üyesi

İmamı Azam Ebû Hanife'nin
Tedris Yöntemleri

29

Fahrettin GÜN
Eğitimci, Yazar

32

"Oku!"
Emri İle Başlayan Medeniyetler

Abdulkadir TURAN
Eğitimci

Yarını Biz Kuracağız

35

Umut BULUT
Eğitimci

40

Etkili Aile İletişimi

Seyfi ÖZKAN
Eğitimci

İslâm'da Eğitim

48

Ekrem AKMANŞEN
Kuran Kursu Öğreticisi

50

Materyalizmin
Eğitimle İlişkisi

Biröl DUMAN
Eğitimci

Okuma Tutkusu ve
Kitap Sevgisi

54

Durmuş KOÇ
Şair, Yazar

56

Televizyon ve Suyla İmtihan

Hasan KURT
Eğitimci

İsmail Hakkı AKKİRAZ
ÖĞDER Genel Başkanı

ÖĞRETMEN TERBİYE EDER ISLAH EDER

Bizler müslümanız elhamdülillah. Düşünmemiz, eylemlerimiz, ahlak anlayışımız, talim ve terbiyemiz, cemiyet yapımız, olaylar karşısında takınmamız gereken tavrımız, İslam'ın temel esaslarına göre olmak zorundadır. Eğitimle uğraşan öğretmenlerin en temel görevi yetiştirilmek üzere kendilerine emanet edilen nesilleri örgün eğitim kapsamında, velileri ve vatandaşları da yaygın eğitim kapsamında ıslah ve terbiye etmek, eğitmektir. Öğretmen nesillerin ve halkın iyiyi ve güzeli, doğruyu, faydalıyı, adil olanı öğrenip bunları tercih etmesinde en büyük kılavuzdur, rehberdir, önderdur.

İnsanlar dünya ve ahirette mutlu olmak isterler. Onları bu mutluluğa götürecek tek çare İslam'dır. İnsanın yaratana, yaşatana, saadet yolunu göstereni Allah(c.c)tır. O'nun katında tek din İslam'dır. İslam ise yaratan Allah'ı bilmek, tanımak, tazim etmek ve mahlûka şefkattir. Bu hakikati insanlara kimler öğretecek

ve toplumu kimler ıslah edecektir. Rahman ve Rahim olan Rabbimiz önce bu saadet yolunu peygamberlere bildirmiş ve onları görevi hakkıyla yapabilmeleri için terbiye etmiştir. Peygamberimiz (s.a.v) bu gerçeği: **"Beni Rabbim terbiye etti. Ne güzel terbiye etti "** hadisiyle beyan eder. Yine Peygamberimiz (s.a.v) başka bir hadislerinde **" Ben ancak bir muallim olarak gönderildim"** buyurarak kendisini bir öğretmen ve bir terbiyeci olarak tanıtmıştır.

Peygamberimiz insanlığa Tevhidi, buna bağlı olarak iyiyi ve güzeli, doğruyu, faydalıyı, adaleti; yani İslam'ı tebliğ ve talim etmiştir. Bütün âlimler, terbiyeciler, eğitimciler, öğretmenler gerçekte peygamberlerin varisleridirler. Yaşadıkları asırda peygamberimizin varisi olarak nesillere ve halka Tevhidi, buna bağlı olarak iyiyi ve güzeli, doğruyu, faydalıyı, adaleti; yani İslam'ı talim ve telkin etmelidirler. Dünya ve ahiret saadetinin yolunu göstermelidirler. İslah etmelidirler, ifsat etmekten kaçınmalıdır. Niçin?

Çünkü Allah(c.c)'ın Hz. Nuh(a.s)'a şöyle vah yettiği rivayet edilir: **"Senin kavminin**

iyilerinden kırk bin, kötülerinden de almış bin kişiyi helak edeceğim." Nuh(a.s) sorar: ey Rabbim, şu helak edeceğim kimselerin kötüləri malum, iyilerinin ne günahı var? Allah (c.c)'ta ona: **"O kötülere, benim gazabımı göze alarak kızmadılar, onlara engel olmadılar. Onlarla birlikte yiyip içtiler"** buyurmuştur.

Resûlullah(s.a.v) buyurmuştur: **"Siz yapmamış bile olsanız iyiliği emrediniz. Kendiniz sakınmamış olsanız dahi kötülüğü yasak ediniz."**(Ebu Hüreyre) **"İnsanlar arasında öyleleri vardır ki, hayra (iyiliğe) anahtar, şerre (kötülüğe) de kilit olmuştur. Yine insanların bir kısmı var ki, şerre anahtar olmuştur, hayra da kilit. Allah'ın ellerine hayır anahtarı verdiği kimselere ne mutlu. Eline şer anahtarı verdiği ise helak vardır."** (Enes b Malik)

Bir kimse iyiliği emrediyor, kötülüğü de yasaklıyorsa, o hayrın anahtarı, şerrin de kilitlidir. Anlatılan bu vasıflar, şuurlu müminlerin özelliğidir. Allah (c.c) şöyle buyurur: **“Mümin erkeklerle mümin kadınların da bir kısmı bir kısmının velileri (dostları)dır. İyiliği emreder; kötülüğü yasaklarlar...”** (Tevbe- 71) Bir kimse kötülüğü emreder, iyilikten menederse, o bozgunculuk yapıyor demektir. **“Münafık erkeklerle münafık kadınlar (sizden değil) birbirlerindendir. Kötülüğü emreder; iyilikten alıkoymazlar.”** (Tevbe- 87) Hz. Ali(r.a.): “Amellerin en faziletlisi, iyiliği emredip kötülükten alıkoymaktır. Münafığın düşmanlığı, iyiliği emreden mümin kul için daha kuvvetlidir. Kötülükten men eden kimse ise münafığın burnunu kırar.” demiştir.

Said, Katade'den naklediyor: Resûlullah (s.a.v) Mekke'de iken O'na birisi gelir ve Resûlullah olduğunu söyleyen sen misin der. Resûlullah (s.a.v) **“Evet”** karşılığını verir. Sonra o zat sorar. Allah'a en sevimli gelen amel hangisidir? **“Allah'a imandır.”** Sonra? **“Akraba ziyaretidir.”** Sonra? **“İyiliği emretmek, kötülükten sakındırmaktır.”** Allah'a en sevimsiz gelen amel hangisidir? **“Allah'a şirk koşturmak.”** Sonra? **“Akrabadan alakayı kesmektir.”** Sonra? **“İyiliği emretmeyi, kötülüğü yasaklamayı bırakmaktır.”** buyurmuştur.

Peygamberimiz (s.a.v.) uyarıyor: **“Hangi topluluk olursa olsun, içlerinde kötülük yapan birini, o kötülükten güçleri yettiği halde alıkoymazlarsa ölmeden evvel Allah onları umumi bir azaba uğratar.”** Çünkü bu ümmetin varlık sebebinin iyiliği emretmek kötülüğü engellemektir **“Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder; kötülükten meneder ve Allah'a inanırsınız...”**. (Ali İmran-110) Ayetin açık anlamı şudur: Allah (c.c.) bu şuurlu topluluğu insanlara İslam'ı tebliğ etmek, yani iyiliği emretmek, kötülüğü ve batılı engellemek için var etmiştir. Burada ki iyilik İslam, kötülük ise batıldır.

İslam toplumunun ıslah için çalışan ve ifsade direnen ve engelleyen şuurlu bir yapıyı oluşturmaları inançlarının gereğidir. **“Sizden, hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü menden bir topluluk bulunsun. İşte onlar kurtu-**

luşa erenlerdir.” (Al-i İmran- 104) Bu Ayet-i Kerime ile anlatılan görev Allah'ın bir emridir. Bu görevin yapılmaması ise kötülenmektedir. Kuran'da onlar şöyle anlatılır: **“Onlar, işledikleri kötülükten, birbirini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Andolsun yaptıkları ne kötüdür!”** (Maide- 79) Burada toplumun kendisini ıslah edecek mekanizmaları oluşturup kötülüğe engel olmaları hususu vurgulanmaktadır. Bu görevin yapılmaması ise kötülük olarak görülmüştür. Bir başka ayette ise, şöyle buyrulmuştur: **“Bilgin-yöneticileri (Rabbaniyyun) ve yüksek bilginleri (Ahbar), onları, günah söylemelerinden ve haram yiyiciliklerinden sakındırmalı değil miydi? Yaptıkları ne kötüdür!”** (Maide-63) Yani onların yöneticileri, alimleri, eğitimcileri, ilim ve fikir adamları ıslah sorumluluklarını yerine getirip, onları kötülükten alı koymaları halinde görevlerini yapmış olurlar.

İyiliği insanlara öğretme, yayma, toplumu ıslah etme, kötülüğü engelleme görevi nitelik isteyen ihtisas isteyen bir görevdir. Bu görevi yapacak önder ve eğitimciler şu özelliklere sahip olmalıdır.

1. İlim sahibi olmak: Çünkü talim ve terbiye, toplumu ıslah ve iyilikleri yaşatma kötülükleri engelleme görevi ilim, hikmet ve usul ister. Ehil olmayan insanların bu görevi yapmaları uygun değildir.

2. İhlâs sahibi olmak: Bu görevi yapanlar bu işi sadece Allah'ın rızasını gözeterek yapması gerekir. Çünkü yapılan iş bir insanlık gerevidir. Bir insan işlediği salih amelin tadına onu ihlasla yaptığı zaman varabilir.

3. Şefkat sahibi olmak: Şuurlu bir Müslüman herkesin iyiliğini ister. İnsanlar sınırlı olan dünya hayatlarını, öldükten sonra ebedi olarak hayat sürecekleri ahiret hayatlarında mutlu olmak için yaşarlar. Şefkat; bütün insanların dünyada barış ve huzur içinde yaşamaları, ahirette ise cennete girmeleri için çalışmaktır. İyiyi, güzeli, doğruyu insanlara öğreten kimse bundandır ki hayatını insanlar kurtulsun diye feda eder. Karşılaştığı bütün sıkıntılara sabreder, göğüs gerer. Sevgi doludur, insanların cehenneme gitmelerine rıza gösterecek kadar katı kalpli değildir. Zira Al-

lah (c.c.)Hz Musa ile Hz Harun'u Firavuna bunun için göndermiştir. "Firavun'a gidin. Çünkü o, iyiden iyiye azdı. Ona yumuşak söz söyleyin. Belki o, aklını başına alır veya korkar." (Taha 43- 44)

4. Sabırlı ve tahammüllü olmak: Eğitim ve ıslah işi muazzam ve mühim bir iştir. Bu yolda başarmak mücadele ister, çeşitli zorluk ve engelleri aşmak güçlü bir iman ister, sabır ister, sebat ister, tahammül ister. Nitekim Allah (c.c.), Lokman (a.s) dili ile bize şu tembihte bulunur: "Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret. Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer işlerdir." (Lokman- 1 7)

5. Söylediğini yapmaya çalışmak: Bizim örneğimiz peygamberimiz(s.a.v)dir. Eğitim ve ıslah görevini yerine getiren insan, okuttuğu ve anlattığı şeyler bakımından iyi bir örnek olmalıdır. Örneğin sigaranın zararlarından insanları korumaya çalışan doktorlar, eğitimci ve terbiyeciler kendileri de sigara içmeyerek örnek olmalıdırlar. Ve şu ayetin muhatabı olmamalıdırlar "Siz, insanlara iyiliği emrederken, kendinizi unutup musunuz? Oysa siz kitabı okuyorsunuz. Yine de akıllanmayacak mısınız?" (Bakara- 44)

Resülullah (s.a.v) biz inanan Müslümanlara sesleniyor: "Bugün siz Rabbinizden gelen açık bir söz üzeresiniz. Allah (c.c.) size yolunuzu açıkladı. Sizde geçim ve cehalet sarhoşluğu yoktur. Bugün İyiliği emrediyor, kötülüğü yaptırmıyorsunuz. Allah yolunda cihadınızı da yapıyorsunuz. Yakında bu halden döneceksiniz. Sizde dünya sevgisi baş gösterecek. O zaman iyiliği emretmeyecek; kötülükten de hiç kimseyi men etmeyeceksiniz. Cihadınızı da Allah'ın yolundan başka bir yol için yapacaksınız. İşte o zaman, açıktan veya gizli, Kur'an 'la amel eden bir kimse, muhacir ve ensardan ilk Müslümanların sevabını alır."(Ebu Muaviye)

İyiliği teşvik edip kötülükten sakındıran kimse bu görevini her zaman ve her yerde yapmak durumundadır. Peygamberimiz (s.av) bu hususu bizlere şu örnekle bildirmektedir: Allah'ın haklarına karşı mücadele yolunu tutan. Allah'ın hakkına tecavüz edenler, bir gemiye binen üç kişi gibidir. Bunlar, gemideki yerlerini taksim ederler. Biri, geminin en üst

katına, öbürü orta katına, diğeri de en alt katına yerleşir. Bunlardan bir tanesi, eline bir keser alır; öbür ikisi ona sorarlar: Bu keserle ne yapmayı düşünüyorsun? O da şu cevabı verir: Başucumda, suyun bana yakın olması ve ihtiyaçlarımı gidermem için bir delik açacağım! Onun bu sözüne karşılık diğer ikiden birisi: "Onu kendi haline bırakalım, Allah belasını versin, kendi hakkı olan yerde ne isterse yapsın" der. Onlardan bir diğeri ise: "Sakin, onu kendi haline bırakmayalım, gemiyi delerse kendisi de batar; onunla beraber biz de batarız."der. Bu durumda diğer iki kişi, onun elindeki keseri alırsa, hem kendileri kurtulurlar; hem de onu kurtarmış olurlar. Eğer onun elindeki keseri almazlar ise o adamın kendisi de batar; onları da batırır."(Numan b Beşir)

Kur'an, fıkıh ve hadis âlimi ve öğretmeni olan ünlü sahabe Ebü Derda derki: "İyiliği emretmeli; kötülüğü de yaptırmamalısınız. Bunu yapmadığınız takdirde Allah başınıza büyüklerinize hürmeti, küçüklerinize merhameti olmayan zalim bir idareci musallat eder. İyileriniz dua eder, kabul olmaz. Yardım isterler, yardım görmezler. Tövbe ederler; istiğfarları makbul olmaz."

Örneğimiz efendimiz (s.a.v.) bu konuda yapmamız gerekeni bizlere şöyle tembih eder: "Nefsimi kudreti ile tutana yemin ederim ki, mutlaka iyiliği emretmeniz, kötülüğe engel olmanız gerekir. Bunu yapmadığınız takdirde Allah tarafından size bir azap iner. Bundan sonra dua da etseniz makbul olmaz." (Huzeyle r.a.)

Bir başka hadislerinde Allah Resülü şöyle buyurur: "Ümmetim, bir zalime 'sen zalimsin' demekten korktuğu ve çekindikleri zaman aralarından ayrıl." (Hz. Ali) "İçinizden biri, kötülüğü gördüğünde, onu eli ile düzeltsin. Eli ile olmazsa dili ile düzeltsin. Buna da gücü yetmediği takdirde o işe taraftar olmasın, kalbinden kötölesin. Bu ise imanın en zayıfıdır." (Ebü Said el-Hudri)

Dille düzeltmek, ilim sahiplerine, öğretmenlere düşer. O kötü işin kalben düzeltilmesini istemek ise bütün müminlere düşer.

Kimin hangi şeye gücü yeterse yerine göre onu yapmak kendisine vacip olur. İyiliği emretme vazifesini yapan kimse, bunu Allah rızası ve dininin izzeti için yapmalı, nefsanî gaye gütmemelidir. Yaptığı bu işte Allah rızasını, dinin izzetini dilerse, Allah (c.c.) ona yardım eder. Başarı ihsan eyler. Yoksa yaptığında kendisi şahsi bir gaye taşırsa Allah onu rezil eder.

ÖRNEK ÇEVRE

Rehberlik Uzmanı Nermin DOĞMUŞ
Psikolog Murat DOĞMUŞ

1	İnsanları kötü alışkanlıklara özendirecek kahvehane, birahane, meyhane... gibi unsurları barındırmaz.	Dinden korkutmayan, dini sevdiren kurumlar vardır.	15
2	İnsan sağlığını tehdit eden zararlı maddeler bulunmaz.	Temiz ve güzel giyinen insanlar vardır.	16
3	Yardıma muhtaç olan başta insan olmak üzere her tür canlıya yardımda bulunacak kurumlar vardır.	Alınacak kararlarda istişareye önem verilir.	17
4	İslam ahlakını öğretecek kurumlar vardır.	Kültürel etkinlikler teşvik edilir.	18
5	Öfkeyi önleyen, sabrı tavsiye eden gruplar bulunur.	Fakir, hasta ve düşkünlere sahip çıkılır.	19
6	Hata yapıldığında bunları önleyen, iyilik yapıldığında teşvik eden kurumlar vardır.	İnsanları şükre ve ibadete yönelten kurumlar bulunur.	20
7	Kibarlık ve nezaketin geçerli olduğu sosyal ortamlar vardır.	İnsanların zafiyetleri değil güzellikleri konuşulur.	21
8	Aleyhine de olsa adaletten ayrılmayacak gruplar bulunur.	Ses, görüntü ve çevre kirliliğine izin verilmaz.	22
9	Peygamber Efendimizin (sav) ahlakıyla ahlaklı insanlar vardır.	İnsanların hem mutlulukları hem de üzüntüleri paylaşılır.	23
10	Komşular birbirine saygılıdır.	Fiziksel mekânlar ferahtır ve estetikdir.	24
11	Fiziki çevre her zaman temiz, tertipli ve düzenlidir.	Çok katlı ve estetikten uzak yapılaşmalardan uzak durulur.	25
12	Sosyal çevre dedikoduyu sevmez, rahatsızlık duyulacak sözlerden kaçınır.	İnsanlara faydalı sivil toplum kuruluşları bulunur.	26
13	Güler yüzlü ve şefkatle muamele edilen gruplar bulunur.	Büyüklerle saygı, küçüklerle sevgi ve şefkat vardır.	27
14	Kitap okunması teşvik edilir, kitaba kolay ulaşılacak imkânlar vardır.	Kültürel ve sportif faaliyet mekanları hazırlanmıştır.	

Tasavvuf Kültürünün Dünü Bugünü Üzerine

Tasavvuf nefis terbiyesidir. / Tasavvuf ruh eğitimidir.
Tasavvuf nefis tezkiyesidir. / Tasavvuf ruh tasfiyesidir.

Prof. Dr. Mustafa KARA
Uludağ Ün. İth. Fak. Öğretim Üyesi

Dinin gayesi nedir, değişik bir ifade ile din hangi değerleri korumak ister sorusuna cevap arayan dünkü âlimler şöyle bir tasnif yapmışlardır: akli muhafaza, nesli muhafaza, nefsi muhafaza, malı muhafaza, dini muhafaza.

Diğer taraftan yaygın olan tasnifle söylemek olursa dinin iman, ibadet ve ahlak diye üç temel boyutu ve cephesi vardır. Birbiriyle iç içe olan bu esaslardan ahlak, tasavvufun bir diğer adı olarak ele alınabilir. Bu tasnife göre dinin bir alt başlığı olan tasavvufî hayatın gayesi nedir sorusuna acaba nasıl bir cevap verilebilir? Geçen asırlarda yaşanan

sufilerin, dervişlerin bu soruya cevap olabilecek olan ifadelerine bakılacak olursa kısaca şu söylenebilir: İnsan-ı Kâmil'i yetiştirmek, olgun insan tipini gerçekleştirmek.

Bu tespitle birlikte şu sorular sorulabilir:

Tasavvuf bunu nasıl gerçekleştirdi, hangi konulara ağırlık ve öncelik verdi? Hangi usul ve metotları kullandı? Hangi teknikleri geliştirdi?

Tasavvufî hayat, dini hayatla iç içe olduğundan mutasavvıflar yukarıda sayılan bütün maddelerle ilgilenmiştir denebilir. Ancak ilgi

alanının nefsi, dolayısıyla nesli muhafaza ile daha çok örtüştüğünü söylemek mümkündür.

Şimdi bu terbiyenin nasıl gerçekleştirildiğini tasavvuf ve tarikatlar tarihinin verilerine bakarak farklı bir tasnifle görmeye çalışalım.

1. Rehber İnsanı Bulmak: TESLİMİYET

Tasavvufi gelenekte merkez kişi mürşid-dir. Mürşidin rehberliğine başvuran, onun terbiyesine teslim olur. Bu durum tasavvufi yolculuk sona erinceye kadar devam eder. Mürşit kişiye "yol"un özelliklerini, dikkat etmesi gereken konuları, karşılaşılabileceği çıkmazları, nefisle mücadelenin usullerini öğretir. Bu ilişki tamamen manevî ve kalbî olduğu için tasavvufi eğitim bir "sevgi" eğitimine dönüşür.

Mürşidini ve onun etrafındakileri seven kişi zamanla bu daireyi genişletir ve zenginleştirir. Mürşit olan insanlığın mürşidi olan son Peygamberin aşkını aşılır, oradan da ilahî aşka ulaştırır. Bu üç kademenin adı sırasıyla fena fi'l-mürşit, fena fi' resûl ve fena fillah'tır.

Gönül dünyasının terbiyesi için aradığını bulan bir insanın sevincini 1657 yılında Antalya-Elmalı'da vefat eden Ümmî Sinan dillendirmektedir:

Bihamdillâh pirim buldum
Gerekmez gayrı pir bana
Bihamdillâh yârim buldum
Gerekmez gayrı yâr bana
Bihamdillâh nurum buldum
Gerekmez gayrı nur bana

2. Maddî arzu ve ihtiyaçları kontrol altına almak: RİYAZET

İnsanın ruh ve bedenden meydana geldiği bilinmektedir. Sûfilere göre insan ruhunu eğitebilmek için bedeninin iştahlarını kontrol altına almak, nefsi arzularını asgariye indirmek gerekir. Bu terbiyenin ilk adımı şöyle ifade edilmiştir: az yemek, az uyumak, az konuşmak.

Bu üç madde aynı zamanda beslenme, dinlenme ve iletişim kurma eğitimine işaret etmektedir. Arapça bir kelime olan riyazet, bedene ve ruha belli egzersizlerle belli kabiliyetleri kazandırmak demektir. Eskiden okullarda beden eğitimi için riyazet-i bedeniye tabiri kullanılırdı. Tasavvuf ise riyazet-i ruhiyedir. Ancak bedenin ihtiyaçlarını zabt u rabt

altına alamayan bir insanın ruh dünyasına hâkim olması mümkün görülmemektedir.

Beden ve ruhumuzu uyum içinde bu irade eğitiminden geçirebilmek, bu şuur halini kazandırabilmek için kısa süreli "dikkat yoğunlaştırma"larına başvurulur. Bunun adı halvet, uzlet, çile, erbain... vs dir. Bu "nefis muhasebesi" esnasında sosyal ilişkiler asgariye indirilir. İç derinleşme ve murakabenin önündeki engeller kaldırılır. İnsan bütün gücünü iç dünyasına çevirerek Yunus'un ifadesiyle "Bir ben vardır bende benden içeru" sarayına ulaşır.

Halveti de Ümmî Sinan'ın Limni de vefat eden müridi anlatmaktadır:

Bu halvete bakma güzaf zevku safâ halvettedir

Halvette kıl içini saf nur u ziya halvettedir

Terk et Niyazî sen seni bir eyle gel can u teni

Duyan diyen hak sırrını sırr-ı Huda halvettedir.

3. İnsanı tanımak ve anlamak: MUHABBET

Kur'an-ı Kerim'e göre Allah'ın ayet ve belgeleri iki yerdedir: İnsan ve yeryüzü (Bkz. Zariyat, 51/21) İnsanı Allah'a götürebilecek bu ayet ve gerçekleri arayıp bulmak ve tanımak gerekir. Tanımak ise sevgi ve muhabbeti davet eder. Bilindiği gibi kâinatın en yüce varlığı olan insanda "ilahî" bir taraf vardır: "...Ona ruhumdan üfledim..." (Hicr, 15/29; Secde, 33/9; Sâd, 38/72) ayeti söz konusu gerçeği belgelemektedir. Bunun için tasavvufi felsefe insanı izah etmekle işe başlar, onun Allah'la irtibatına dikkat çeker, Allah-insan yakınlığının esrarı üzerinde durur. İnsanoğlunu, daha doğrusu kendisini anlamak için bütün gücünü seferber eden sûfiler sonunda hem "kenz-i mahfi" hem de "men arefe" gerçeğiyle yüz yüze gelir. "Kendini bilen Rabbin bilir". Buradan aşk ve muhabbetin sahilsiz dünyasına ulaşan derviş, ilahî kelimada yer alan şifreyi de çözer: "...O onları, onlar da O'nu severler". (Maide, 5/54)

İnsan, insanı ve Yaradanını tanıdıkça önüne başka bir kapı açılmakta, başka manzaralar seyretmeye başlamaktadır. Böylece kendisini aşağılara çeken kin, kibir, hased, gazap gibi ağırlıkları terk etmekte, bu zincirlerden kurtulmakta ve "kuş" gibi olmaktadır. Hürriyetin anlamını kavramakta, ubudiyetin derinliğini hissetmekte ve muhabbetin sonsuzluğunu yaşamaktadır.

Mora'da doğan 1738' de Edirne'de vefat eden Gülşenî dervişini dinleyelim.

Muhabbet adına ol kim yanıktır
Gece ta sabah olunca uyanıktır
Girince bilinir bazâr-ı aşka
Muhabbet ehlinin benzeri tanıktır
Eğer deryay-ı aşka dalmadıkça
Değil safî derunun bulanıktır.

Sezaî

4. Tabiatı sevmek ve seyretmek: MERHAMET

Yeryüzünün “ayet” olduğu yukarıda işaret edilmişti. Dolayısıyla yeryüzü ile ilgili bütün ilmî faaliyetler bu ayetleri görmek, bilmek, tanımak, anlamak ve anlatmak için yapılan birer mukaddes yolculuktur. İnsana muhabbetle yaklaşan derviş, tabiata merhametle yaklaşır, canlı-cansız bütün kâinatı bu gözle seyreder. Çünkü kâinatta var olan her şey, O’nu tesbih etmektedir (İsra, 17/44). Hedef, bu tesbihi hissedebilecek, duyabilecek bir ruh dinginliğine, bir şuur uyanıklığına sahip olmaktır.

Kâinatın bütününe ayet olarak bakan bir göz bütün ilmî deneme ve araştırmaları bu “ayet”in esrarını çözme faaliyeti olarak görecektir, “dinî olan/ dinî olmayan ilim” tasnifi gündemden düşecektir. Kur’an-ı Kerim’de tabiat üzerine dikkatimizi çekebilmek ve bize farklı bir “göz eğitimi” kazandırabilmek için canlılar bir tarafa cansızlardan, cansızların farklı özelliklerinden bahsederek insan kalbi ile taş arasındaki ilişkiden söz etmektedir: “Sonra kalpleriniz katılaştı. Kaya gibi hatta daha da sert oldu. Çünkü unutmayın öyle kayalar vardır ki, içinden ırmaklar fışkırır ve öylesi de vardır ki, yarıldığında içinden su çıkar. Bazısı da Allah korkusuyla yerinden kopup aşağı yuvarlanır...” (Bakara, 2/74)

Bu noktada İnsan-Allah-Tabiat bir araya gelmekte, vahdete ulaşılmakta ve tevhid gerçekleşmektedir.

Dağlar ile taşlar ile çağırayım Mevlam seni
Şeherde kuşlar ile çağırayım Mevlam seni
Sular dibinde mâhi ile sahralarda ahû ile
Abdal olup yahû ile çağırayım Mevlam seni
Gökyüzünde İsa ile tur dağında Musa ile
Elindeki asâ ile çağırayım Mevlam seni
Hamd ü şükruallah ile vasf-ı Kulhüvallah ile

Daima zikrullah ile çağırayım Mevlam seni
Bilmişim dünya haline terk ettim kıyl u kâlini
Baş açık ayak yalını çağırayım Mevlam seni
Yunus okur dilleri ol kumru bülbüller ile
Hakkı seven kullar ile çağırayım Mevlam seni

5. Allah’a ulaşmak ve kavuşmak: VUSLAT

Yol, Allah yolu, doğru yol, yolcu, sapık yol gibi ifadeler Kur’an-ı Kerim’de sık sık kullanılır. Buradan şu neticeye varmak mümkündür: İnsanın dinî hayatı da bir yolculuktur. Başlangıç noktası var, konaklama, dinlenme yerleri var, nihayet hedefe, menzil-i maksuda ulaşma vardır.

Tasavvufî hayatta da bu sembolizm vardır. Tarikat yol anlamındadır. Tasavvufî terbiyenin adı seyr u sulûktur. Her iki kelimedede yürümek, bir yere doğru gitmek, girmek anlamındadır. Bu yolculuktaki konaklama yerleri yani hâl ve makamlar menzil adını alır. Bir tasnife göre vuslat dört kademeli bir yolculukla seyrle tamamlanır:

Seyr ilallah

Seyr fillah

Seyr maallah

Seyr anillah

Seyr u sulûk sonunda insanı sevmenin, toplumla bütünleşmenin, tabiatla sarmaş dolaş olmanın bütün engelleri ortadan kaldırılmış olur. İnsan bu yolculuğun sonunda kendini, eşyayı ve Allah’ı tanımanın sonsuz zevkini duyar ve bu zevki başkalarına aktarmanın yollarını aramaya başlar.

Gölünü temizleyenler burada yetiştirdikleri “meyve”leri karşılıksız olarak bütün insanlığa sunarlar. Şiir ve musikimizin dehalarının tekmeden yetişmiş olması tesadüf değildir. Ahmed Yesevî’miz, Yunus’umuz, Şeyh Galib’imiz, İtrî’miz, Dede Efendimiz, Hafız Post’umuz bu yoldan geçerek “güzel”i yakalamışlardır. Çünkü medeniyetlerin “olmazsa olmaz” bir unsuru da güzel sanatlardır ve güzel sanatlar gönül merkezlidir.

Vuslat şerbetini içiren insanların gönül zenginliğini ise Malatyalı Niyazî-î Mısırî anlatmaktadır:

Ey Allah’ım! Seni sevmek

Ne güzeldür ne güzeldür
Yolunda cân u baş virmek
Ne güzeldür ne güzeldür
Sol ism-i zatını sürmek
Visâlin gülünü dirmek
Cemâl-i pâkini görmek
Ne güzeldür ne güzeldür
Sürüp dergâhuna yüzler
Döküp yaşı yere gözler
Bir olsa gice gündüzler
Ne güzeldür ne güzeldür
Visâlin derdine düşmek
Yanıp aşk odına pişmek
Sonunda sana irişmek
Ne güzeldür ne güzeldür
Niyazî yârını bulmak
Yarımda eğlenip kalmak
Varup bir ile bir olmak
Ne güzeldür ne güzeldür

Meselenin Bugünü

Her toplumun mistik kültürü ve muhayyilesi vardır. Ve her toplumun muhayyilesi vardır. Ve her toplumun tarihî şahsiyetlerinin önemli bir kısmı mistiktir. Çünkü bu şahsiyetlerin insan psikolojisinin en mahrem noktalarına ulaşarak ortaya koydukları prensipler, “zaman aşımı” engeline hiç takılmadan sürekli olarak güncelliğini koruyabilen bir özelliğe sahiptir. Bunun için toplumların siyasî hayatındaki dalgalanmalar, yönetim tarzı ile ilgili yalpalamalar söz konusu şahsiyetlerin saçtığı ışığı engelleyemez. Mutlakiyetçiler, meşrutiyetçiler; meşrutiyetçiler, cumhuriyetçileri; cumhuriyetçiler, demokratları sevmeyebilir. Ama hepsi Şeyh Edebâlî’yi, Yunus’u sever, Ahmed Yasevî’yi, İsmail Hakkı Bursevî’yi tanır, Şeyh Galib’i okur, Mevlana ile hemhal olur, Hacı Bektaş’la anlaşır, Hacı Bayram’la uzlaşır. Niçin? Çünkü bu gönül mimarlarının hedefi sadece güzle insandır, kâmil insandır. Tavsiyelerinin bütününü insanı, insanlıktan çıkaran duygu ve düşüncelerin tashihi ile ilgilidir. Bu ustaların biricik gayesi, “insan, insanın

kurdudur” iddiasını geçersiz hale getirmektir. Günlük politikalarla, konjektürel şatlarla, uluslararası oyunlarla ilgili olmadıkları için reçeteleri her zamana uygun ve zemine uygun, her dönem ve rejimle uyumludur. Ulaşmak istedikleri nokta bütün problem ve hastalıkların doktoru olan aşktır. Beş yüz sene önce Kerbelâ’da yazılan reçete bugün de aynen geçerlidir.

Kayd-ı gam-ı rüzgâr bir illettir.

Ol illete aşktır, tabîb-ı hâzık Fuzulî

Ülkemizde 1925’te tarikatların yasaklanması, tasavvufî hayatın müessesesi olan tekkelerin kapatılması bu konuda bir problem ortaya çıkarmıştır. İlk soru şudur: Bir toplum mistik muhteva olmadan yaşayamayacağına göre bu servet ve sermayeden toplum nasıl istifa edecektir? Mevlevîlik tarikatı kapandı, Mesnevî’nin ışığı ve Mevlana’nın rehberliği ne olacak? Kadirîlik yasaklandı, Eşrefoğlu Rûmî susacak mı? Halvetîlik memnû’ hale geldi. Niyazî-i Mısrî konuşacak mı?

Böyle durumlarda bir damarı tıkanan kalbin yaptığı gibi toplumlar da yeni yol ve damarlar üretirler. Çünkü “gönül dünyası” da kalbimiz kadar önemlidir. Ülkemizde tecellî şöyle oldu: tek partinin meşhur Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel 1940’lı yıllarda Şark klasikleri adı altında önemli bir çalışmayı başlattı. Türk toplumu, Mesnevî, Kuşeyrî Risalesi, Fusûsu’l-hikem, Gülşen-i Râz, Hikem-i Ataiyye, Nur Heykelleri, Lemaât, Baharistan, Bostan, Gülistan gibi irfan dünyasının çeşmeleriyle buluştu. Tasavvuf kültürünü kovalayan, tarikat âlimlerini amansız takip eden idare, tarikat pirlerinin eserlerini para vererek tercüme ettirdi, yüzlerce, binlerce adet bastırarak yurdun dört bir bucağına dağıttı. İnsanların bu pınardan kana kana içmelerine vesile oldu.

Evet! Toplumumuz tasavvuf dünyasına hem yakın, hem uzak; onu hem seviyor, hem sevmiyor; hem tanıyor, hem tanımıyor. Ona hem makbûl, kem maktûl olarak bakıyor. Bu bakış tarzı bir kararsızlık, bir tereddüt ve “iki arada bir derede” halini doğuruyor. Söz konusu sağlıksız durum toplumun his dünyasının gelişmesi için ciddi bir engel olarak ortaya çıkıyor.

İkinci soru şudur. Niçin tasavvuftan vazgeç(e)miyoruz?

Çünkü tasavvuf kültürü insan psikolojisinin en derin noktalarına iniyor ve ışık tutuyor.

Çünkü tekke psikolojisi, kâmil insanın inşasını öngörüyor.

Çünkü tarikat terbiyesi, kaygıyı değil, huzur ve sükûnu arıyor.

Çünkü tasavvuf büyüklerinin bazı tespitleri çağlar üstü bir sahip oluyor.

Çünkü tasavvuf felsefesi, insan-kâinat-Allah üçlüsünü çözmek isteyen entelektüel zekâlara çok değerli ipuçları sunuyor.

Çünkü tekke atmosferi bize ait olan güzel sanatların hepsine kucak ve alan açıyor.

Çünkü dergâh eğitimi insanın ayrılmaz bir özelliği olan hissî boyutunu mercek altına alıyor, geliştiriyor ve güzelleştiriyor.

Çünkü o, bizim etik ve estetik dünyamızın "olmazsa olmaz" pınarıdır.

Susuzluğumuzu giderecek olan kaynaklardan biri de odur. "Kavgasız bir dünya", "savaşsız bir cihan" arıyorsak tasavvuf kültürüne yeniden dönüp ciddî olarak bakmamız gerekir. Çünkü bu kültür insanın iç putlarını yıkmakta, insanı azgınlıktan, kudurtan fikir ve duygulardan uzaklaştırmakta, onu yanlışların kaynağı olan şehvet, servet ve şöhret gibi amansız hastalıklardan "hikmet", "muhabbet" ve "meveddet" ilaçlarıyla korumaktadır.

Bazı sufilerin zaman zaman farklı sebeplerle söyledikleri cümlelere "takılarak" dergâhlarda üretilen bu düşünme ve yaşama tarzını tesirsiz hale getirmek ve reddetmek "pireye kızıp yorgan yakmaktan" farksızdır. Tasavvufî şahsiyetlerin eserlerinden bir cümle bir nükte, bir menkıbeyi cimbızla çekip alarak bunu üzerine menfî bir felsefe kurmak sadece "bindiğimiz dalı kesmek" olur.

İnsanımız ve toplumumuz için uzun soluklu reçeteler arıyor, günlük modalardan ve propagandalardan medet umuyorsak, tasavvuf kültürü bizlere çok değişik ve renkli imkânlar sunabilir. İnsanların bütün kabiliyet ve ihtiyaçlarına cevap veren bir dünya kurmak istiyorsak, yeni baştan bakmamız gereken "tecrübemiz" den biri de bu kültürdür. Bize sunulan çağdaş-maddecî-kapitalist kültür veya başka sebeplerle bu kültürün uzağına düşmüş olabiliriz, hatta bu âlemi sevmeyebiliriz. Ama topluma yön vermek ve yarının şartlarını hazırlamak durumunda olan herkes bilmelidir ki, onsuz olmaz. Temel mesele

"insan"sa, insan eğitimi ise, kâmil insansa bu tecrübeyi "es" geçemeyiz. Bunu teslim etmemiz gerekir. Çünkü "inatla murat bir olmaz". Ruhumuz ve toplumumuz ile ilgili gerçekleri şu veya bu gerekçe ile görmezden gelmek bize sadece zaman kaybettirir.

Netice olarak;

Şehvetin sığlaştırdığı,
Gürültünün sağırlaştığı,
Materyalizmin imansız bıraktığı,
Kapitalizmin dermansızlaştırdığı,
Kıskançlığın iyice hırçınlaştırdığı,
Küreselleşmenin tek tipleştirdiği,
Kibir ve gururun cıızlaştırdığı,
Şehirleşmenin köksüzleştirdiği,
Kaba-sabalığın öksüzleştirdiği,
Cehaletin seviyesizleştirdiği,
Gösterişin soysuzlaştırdığı,
Şiddetin canavarlaştırdığı,
Hırsın huysuzlaştırdığı,
Tüketimein tükettiği,

Çağımız insanına tasavvuf kültürünün vereceği çok şey vardır. Samimi olarak dinlemek ve anlamak lazımdır.

Eğitim psikolojisinin ifadeleriyle kendisiyle, çevresiyle ve Allah'la barışık bir insan modelinin peşinde ise "yaban" a gitmeye gerek yoktur. Bize göre kesilip dikilmeyen globalizm ceketi ve küreselleştirme pantolonunun "moda rüzgâr"ına karşı durabilmek için kendi tecrübelerimizle, kendi ayaklarımızın üzerinde durarak "düşüğümüz yeri" doğru tespit etmemiz gerekmektedir. Çünkü toplumlar düşüşü yerlerden kalkarlar.

Dinle aklın var ise ehl-i kulûbun pendini
(Tahirü'l-Mevlevî)

Şu da ilave edilmelidir ki "hakikate giden tek yol tasavvuftur, bu yola girmeyen gerçeklere ulaşamaz, kâmil insan olamaz" gibi katı bir anlayış da doğru değildir. İnsanı hakikate başka yol, gelenek, tecrübe ve rehberler de ulaştırabilir. Kâbe'nin yanında olanlar, kıbleyi gösteren pusulaya ihtiyaç duymazlar:

Vârete-i irşâd olur erbâb-ı hakikat

Sükkân-ı harem neyler imiş kıblenümâyı

Sümbülzâde Vehbî

www.batiasya.com

önce
tohum ...

30 farklı tür, 70'in üzerinde tohum çeşidi
2000'e yakın bayimizle Avrupa ve Asyada
hizmetinizdeyiz.

Tel: 0 312 255 35 01 / 212 51 79

Anıt Cad. 8/9 Tandoğan - Çankaya - ANKARA

Münafıklar Islah Değil İfsad Eder

“İnsanlardan bir kısmı inanmadıkları halde: “Allah’a ve ahiret gününe iman ettik” derler.

(Sözde bununla) Allah’ı ve iman edenleri aldatmaya çalışırlar. Oysa onlar, yalnızca kendilerini aldatırlar da bunun şuurunda olmazlar.

Onların kalplerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalığını artırmıştır ve yalan söyledikleri için onlara acıklı bir azap vardır. Onlara: “Yeryüzünde bozgunculuk yapmayın, fesat çıkarmayın” denildiğinde: “Biz sadece ıslah edicileriz” derler. Aman ha! Gözünüzü açın; gerçekten, asıl fesatçılar bunlardır, ama bunun şuurunda değildirler.

Yine onlara: “İnsanların iman ettiği gibi siz de iman edin” denildiğinde: “Ya, biz de o beyinsizlerin, düşük akıllıların iman ettiği gibi mi iman edeceğiz” derler. İyi bilin ki, gerçek beyinsizler, düşük-akıllılar asıl kendileridir; fakat bilmezler.

Onlar iman edenlerle karşılaştıkları zaman: “İman ettik” derler. Şeytanlarıyla baş başa kaldıklarında ise: “Şüphesiz biz sizinleyiz. Biz iman edenlerle alay ediyor dalga geçiyoruz” derler.

(Asıl) Allah onlarla alay eder de, onların taşkınlık ve azgınlık içinde bocalayıp, şaşkınca dolaşmalarına mühlet verir, zaman tanır.

İşte onlar, hidayet karşılığında sapıklığı satın aldılar, ancak bu ticaretleri kendilerine bir yarar sağlamamış, hidayeti de bulmamışlardır.

Onların durumu (aydınlanmak için) ateş yakmak isteyeninin durumuna benzer. Ateş çevresini aydınlatınca, Allah onların (gözlerinin) nurunu giderir ve karanlıklar içinde göremez bir şekilde bırakır.

Sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Bundan dolayı dönmezler.

Veya onların durumu; karanlıklar, gök gürültüsü ve şimşegin olduğu gökten boşanan şiddetli bir yağmur fırtınasına tutulmuş kişiye benzer. Ölüm korkusuyla yıldırımlardan parmaklarıyla kulaklarını tıkarlar. Oysa Allah kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır.

O şimşegin çakması neredeyse gözlerini kapıverecek; şimşek onları aydınlattığı zaman ışığında yürürler. Karanlık çökünce de dikilip kalırlar. Allah dileseydi, işitmelerini de görmelerini de giderirdi. Şüphesiz Allah, her şeye kadirdir.”(Bakara: 8-20)

BİLGİ, HİKMET VE EĞİTİM

Doç. Dr. Mete GÜNDOĞAN

Saadet Partisi Gen. Bşk. Yrd. Eğitim İşleri Başkanı

İçinde bulunduğumuz çağa yakıştırılan tanımlardan biri de “bilişim çağı” tanımıdır. Bilişim, bilgi ve iletişim kelimelerinden mütешеşkil, yeni türetilmiş bir kelimedir. Teknik ve nötr bir anlam ifade eder.

Günümüz teknolojsi ile bilgi artık erişilmesi zor bir şey değildir. Bugün bilgiye ulaşmak oldukça kolaydır. Eskiden olduğu gibi, büyük kütüphanelerin tozlu raflarında gerçekleştirilen emek-yoğun araştırmalar, günümüz bilgisayar ve internet teknolojsiyle nezih ortamlarda klavye tıklamalarının ardında istediğimiz formatta kullanıma hazır hale gelebilmektedir.

Ancak, günümüz insanı bir “bilgi sorunu” ile karşı karşıyadır. Bilgi bombardımanı, aşırı bilgilendirme, detay bilgilendirme, yanlış bilgilendirme, gerçekleri yanlış kurgulama, çarpıtma gibi “psikolojik harekât” unsurlarını da katarsak, “bilgi” günümüz insanı için tek başına bir rehber olmaktan çıkmıştır. Hatta bırakın rehber olmayı, tek başına bilgi insanoğluna bir eziyet haline getirilmiştir.

Bilişim çağında böyle bir sorunun cevabının aranması ayrı bir ironik durumdur. Çünkü bilgi ile bu kadar yoğun beraberlik yaşadığımız bu çağda, istikametimizi kaybetmemiz an meselesidir. Bugün, tek başına “bilgi”, etrafımızı çevirerek bizi esir almakta ve oyalamaktadır. Adeta gözlerimizi kör etmektedir.

Bir günlük hayatımızda bize faydası olmayan ne kadar çok bilgi aldığımızı bir düşünün. Gazetelerden, televizyonlardan, internet sayfalarından, bizlere postalanan ya da elimize tutuşturulan tanıtıcı broşürlerden, telefonlar-

dan, arkadaşlarımızdan, anonslardan... Tüm bu bilgilerin bir ağırlığı olsaydı, belki kısa zamanlar içerisinde dayanamaz ve üzerimizden atardık. Ancak, şimdi bunları zihnimizin bir köşelerine atıyoruz. Bu da bizlerde zihin yorulmasını ya da kirlenmesini meydana getiriyor.

Hâlbuki bize öyle bir şey lazım ki, bilgiyi edindikten sonra o şey ile hükmedelim ve verdiğimiz hüküm bizi doğru yol üzerinde sabit tutsun. Bize istikamet tayin etsin. Bizi hayra yöneltsin. İşte aradığımız o şey “hikmet”tir.

Bilgi tek başına yön tayin edici değildir. Bilgi, hikmet ile birleşince yön tayin edici, karar verdirici, istikamet belirleyici hale geliyor. O halde “hikmet” sahibi olmak, özünde, sözünde ve eylemlerinde isabetli olmak ve istikamet sahibi olmak demektir. Bilgi sahibi olmak için çalışmak gerekir. Çünkü bilgi, kesbidir. Çalışarak elde edilir. Hikmet, ise vehbîdir. Bizler, bilgimizi ya da ilmimizi “artırmak” için çalışır çabalarız ama hikmetin bize verilmesi için de doğru yolda bekleriz. Yani istikamet üzere dururuz.

Hikmet, hüküm, hâkim, hekim hep aynı kökten gelir. Şimdi anlattıklarımızın, “hekim” kelimesiyle örneklendirerek anlaşılmasını kolaylaştırmaya çalışalım.

Hekim, doktordur. Eğitimi, bir vücudun nasıl çalıştığı üzerinedir. Vücuttaki her şeyin nasıl çalıştığı üzerinde bilgi sahibidir. Hekimin yaptığı iş, kendisine getirilen arızalı bilgiyi doğru bilgi haline getirmekten ibarettir. Doğru bilgi, vücutta her şeyin olması gerektiği gibi olması bilgisidir. Hekim, vücudumuzu de-

ğıştirerek, dönüştürerek tedavi yapmaz. Arızalı bilgiyi ne kadar doğru bilgi haline getirirse o kadar başarılı olmuş olur. Örneğin, bir insanın ateşinin 41 derece olduğu bilgisi hekime ulaşırsa, o bilgi o insana ilişkin arıza bilgisidir. Bu ateşi zamanında ve diğer arızalara sebep olmadan 37 derecenin altına düşürmesi o hekimin doğru, istikamet üzere ve başarılı bir iş yaptığının göstergesidir.

İşte insanoğlunun da sahip olduğu binlerce bilgiyi akılda tutarak, kendisinde, ailesinde ve çevresinde her şeyi olması gerektiği yöne sevk etmeye çabalaması onun hikmet sahibi olduğunun alametidir. Kim hikmet sahibi ise, ona hayırdan çok şey verilmiş demektir.

Şimdi burada çözümlememiz gereken bir ifade de “her şeyin olması gerektiği şekli” ifadesidir. Her şeyin, doğal olarak dengede olduğu haline, biz adalet diyoruz. Adaletin terazi ile simgeleştirilmesi de bunun bir ifadesidir. Adaletin de herkese eşit olarak uygulanması “tevhid”in bir gereksinimidir.

Diğer bir ifade ile hikmet, bilgiyi tevhid ve adalet istikametine yönlendirme kabiliyeti olup, vehbî bir kabiliyettir. Bu kabiliyetin verilmiş olması, o kişiye ya da topluma çok büyük hayırlar verilmiş olması demektir. Çünkü bu sayede tevhid ve adalet ile bir toplum saadete erişmiş olur.

Şimdi, tüm bu söylediklerimiz çerçevesinde eğitimi şu şekilde tanımlayabiliriz. Eğitim, bilgiyi insanlara hikmetle vererek, onu, aileyi, toplumu adil bir düzen istikametinde toplama, birleştirme (tevhit ettirme) mücadelesi olarak ortaya çıkmaktadır. İşte bu mücadele, insanoğlunun varlık gayesine de en uygun bir mücadele alanıdır. Peygamberî bir mücadele alanıdır. Beşikten mezara kadar yapılması gereken bir mücadeledir.

Peki bu mücadele, eğitim nasıl yapılabılır?

Bu mücadelenin “nasıl” yapılacağını anlatmak için yine bir örnekle işe başlayalım. Peygamberimiz, inananları bir vücuda benzetmiştir. Biz de bu benzetmeden hareket ile diyebiliriz ki “eğitim”in toplumdaki işlevi, bu vücuttaki suyun gördüğü işleve benzer.

Su vücudun %70’ini oluşturur. Canlı her şey sudan yaratılmıştır. Su en büyük nimettir. Sürekli alınması gereken bir nimettir. Top-

lumda eğitim de toplam işlevlerin en büyüğünü oluşturur ya da oluşturmalıdır. Çok büyük ve önemli bir iştir. Sürekli yapılması gereken bir iştir.

Yine, su kaybı vücutta hemen fark edilmez ancak başka hastalıklarla ortaya çıkar. Tedavi edilmezse hiç bir organ vazifesini tam olarak yapamaz hale gelir. Suyun çok fazla alınmasının ise pek bir zararı olmaz. Eğitim-sizlik de toplumda başka problemler ile ortaya çıkar. Eğer, cahilliğin üstesinden gelinmez ise, toplumda hiçbir kurum vazifesini tam olarak yapamaz. Toplumda fazladan eğitimin ise pek bir zararı olmaz.

Şimdi bu benzetişimden hareket ile eğitim çalışmalarında iki şeyin altını çizmemiz gerekiyor. “süreklilik” ve “tekrar”. Kişinin “beşikten mezara kadar öğrenme” eyleminde bulunması aynı zamanda bir “süreklilik” eylemidir. Tekrar ise, hem anlayışın kuvvetlendirilmesi için hem de bilginin arıziliğinden dolayı gerekmektedir.

Bilişim çağında önümüze gelen ya da getirilen bazı bilgiler sürekli olarak bizi istikametimizden saptırmaya çalışırlar. İşte bu noktada tekrarlar hem anlayışımızı pekiştirmekte hem de bizleri doğru yol üzerinde sabit tutmaktadır.

Neticede buraya kadar anlattıklarımızı şuurlu bir öğretmene şu şekilde bağlamamız mümkündür.

İnsanları sürekli olarak bilgilendirmek mecburiyetindeyiz. Bu bilgilendirmeyi, onları tevhit ve adalet istikametine yönlendirecek bir hikmetle yapmak mecburiyetindeyiz. Bize lazım olan hikmet bilgisi, onlara istikamet kazandıracak olan bilgidir. Onların istikametlerini doğru yoldan saptıracak bilgiler karşısında ise tekrar tekrar temel gerçekleri hatırlatmak mecburiyetindeyiz. Bu bizim asli vazifelerimizdendir. Burada mecburiyet kelimesini kullanmamızın sebebi, insanoğlunun doğal olarak saadet istediği varsayımımızdan dolayıdır.

Kavramların anlamını yitirdiği, “hikmet”in ise neredeyse tamamen “hükümsüz” bırakıldığı bu iletişim çağında azimli ve istikamet sahibi olmak demek, her anlamda kazanmak ve kazandırmak demektir.

Selam hikmete tabi olanların üzerine olsun.

Hâlbuki insanoğlu için en önemli olan keşif istikamettir. İnsanoğluna hayatta lazım olan en önemli şey de istikamettir. Hayatının her alanında ve her zamanında cevabını araması gereken soru “doğru yol üzere miyim?” ya da “sıratı müstakim üzere miyim?” sorusudur.

EĞİTİM VE ÇEVRE ŞUURU

Prof. Dr. Arif ERSOY*

İnsan belli doğal, sosyal ve kültürel çevrelerin biçimlendirdiği bir ortamda yaşamak zorunda olan bir canlıdır. Bu çevreler insanın hayatını etkiler, davranışlarını biçimlendirir, iktisadi faaliyetlerini şekillendirir. Bu yazımızda insan hayatını etkileyen doğal çevredeki dengenin korunmasında eğitimin önemi üzerinde durulacaktır. Günümüzde doğal çevredeki dengenin bozulması beşeriyeti tehdit eden önemli bir sorun haline geldi.

Çevreyi tahrip (ifsat) eden insandır. Hızlı bozulmakta olan doğal çevreyi düzelterek (ıslah edecek) olan da insandır. Doğal çevrenin bozulmasıyla hayatı etkilenen insanın çevreyi ifsat eden eylemlerinin ıslah edici eylemlere dönüştürülmesi çağımızın en önemli meselesidir. Bu dönüşüm ancak eğitimle mümkündür. Doğal çevrenin daha fazla tahrip edilmemesi için bireylerin çevre koruma şuurunun eğitimle geliştirilmesi hayati öneme sahip bir meseledir.

Islah ve Eğitim

Eğitim (terbiye), bireyin bilgi ve yeteneklerini geliştirerek belli bir dünya görüşü ve değer ölçülerini söylem ve eylemlere yansıtmaya gayretleri olarak tanımlanabilir.

Bütün eğitim faaliyetleri belli dünya görüşü ve değer ölçülerine dayanır. Milli eğitim bir milletin sahip olduğu dünya görüşü ve değer ölçülerine dayanıyorsa millidir. Başka toplumların dünya görüşü ve değer ölçülerine dayanan eğitim milli olma özelliklerinden mahrumdur. Bilgi evrenseldir. Bilgi, nerede, kim tarafından ve ne zaman geliştirildiyse geliştirilsin, Allah'ın insana bir lütfudur. Beşeriyetin ortak gayretlerinin ürünüdür. Ulaşabildiğimiz bilgiyi nerede bulursak almalıyız. Bundan dolayı öğretim evrenseldir. Eğitim ise milli olmalıdır. Evrensel eğitim kozmopolit eğitimidir. Milli kimlik oluşturamaz. Milli eğitim, bilgiyi milletin dünya görüşü ve değer ölçülerini bireyin söylem ve eylemlerine yansıtır. Milli birlik ve dayanışma şuurunu geliştirir.

Birey ve toplumların dünya görüşü ve değer ölçülerini biçimlendiren inançlardır. Baskı ve dayatmanın olmadığı bir ortamda bireyin inancı düşüncesini, düşüncesi söylemini ve söylemi ise eylemini belirler. Her insanın düşüncesini, inandığı ilkelerin ve dünya görüşünü belirlemesi doğaldır (fitridir). Aynı şekilde toplumların ortak inançları da dünya görüşü ve değer ölçülerini belirler. Milli eğitim toplumların dünya görüşü ve değer ölçülerini bireylerin söylem ve eylemine yansıttığı ölçüde milli birlik ve dayanışmayı sağlar. Bireylerin söylem ve eyleminde birliği sağlayamayan eğitim milli olmadığı gibi milli birlik ve dayanışmayı sağlayamaz.

İnsanın çevre ile ilişkilerini, sahip olduğu dünya görüşü ve değer biçimlendirir.

Kâinat ile ilişkilerini Tevhid ve insanlarla ilişkilerini ise hak ve adalet esaslarına göre düzenlemeyi esas alan Hak Merkezli Dayanışmacı Dünya Görüşüne göre insan kâinatın en üstün canlısıdır. Kâinat insan için yaratılmıştır. Kâinatın mutlak sahibi ve maliki onu yaratan ve insanın hizmetine veren Allah'tır. İnsanın ulaşabildiği Kâinattaki kaynaklar insana emanet edilmiştir. İnsan atlarından devir aldığı bu emaneti bozmadan gelecek nesle aktarmakla mükelleftir.

Şayet insan kendine emanet edilen doğal çevreyi ifsat ederse, bir bakıma kendine emanet edilen çevreye hıyanet etmiş olur. Doğal çevreyi tahrip ederek hem atalarına saygısızlık etmiş olur, hem de gelecek neslin çevre ile ilgili haklarını ihlal etmiş olur.

Tevhid ve adalete inanan Müslümanlar, doğal kaynaklardan elde ettikleri nimetleri kimsenin hakkını ihlal etmeden adil paylaşımını imanlarının bir gereği kabul ederler. Kendi menfaatleri için çevreyi ifsat etmeyi 'Yüce Yaratıcı' ya karşı bir suç ve yaratılanlara karşı ise bir zulüm sayarlar. Çünkü şuurlu Müslümanlar için yaradılışın gayesi "Yaratıcıyı yüceltmek ve yaratılanları sevmektir. (şefkat)". Yaratılanları sevmenin ölçüsü ise adil davranmaktır. Haklının hakkını korumak ve doğal dengeyi ifsat etmemektir.

Tevhid ve adaleti esas kabul eden dünya görüşüne göre eğitim, insanın sahip olduğu yetenekleri geliştirerek ilimde doğruyu bulma, ahlâk, kültür ve sanatta iyi ve güzeli yayma, iktisatta faydalı olanı üretme ve siyasette ise adaleti tesis etme bilincini artırmalıdır. Sosyal barış ve dayanışmayı artıran bu tür eğitim, "ıslah"(düzeltici-barışçı) edici eğitimidir. Islah edici eğitimle eğitilenlere göre insanların en hayırlısı başkalarına zarar vermeyen ve yeryüzünü imar etmeye çalışan insanlardır. Onların elinden ve dilinden kimse zarar görmez.

İfsat ve Eğitim

Kâinatta çatışma olduğunu kabul eden ve sosyal hayatta güçlü olmayı haklı olmanın nedeni sayan Kuvvet Merkezli Çatışmacı Dünya Görüşüne dayılı anlayışa göre evrende çatışma vardır. Kuvvetli olanlar neticede galip gelirler. Kuralları siyasi ve iktisadi gücü eline geçirenler belirler. Güçlüler kendilerini eşyanın ve doğal kaynakların sahibi ve maliki kabul ederler. Kendilerine ait olduğunu kabul ettikleri doğal kaynakları istedikleri gibi kullanma ayrıcalığına sahip olduklarına ina-

nırlar. Bundan dolayı şahsi menfaatleri için doğal kaynakları hoyratça kullanmaktan ve dünya kaynaklarını tahrip (ifsat) etmekten çekinmezler. Kendilerini doğal kaynaklarının mutlak sahibi ve maliki sandıkları için kimseye hesap vermeyi düşünmezler. Onlar dünya ötesi bir hayata da inanmazlar.

Kuvveti hak nedeni sayanlar gerçek manada adalete de inanmazlar. Onların menfaatine uygun olan onlar için iyi ve adildir. Yaptıkları haksızlıkları kitlelerden gizlemek için sürekli bozgunculuk (fesat) yaparlar. İnsanların eğitimle hak ve adalet bilincinin gelişmesini engellemeye çalışırlar.

Onlar sosyal hayatta ilimde yalan yanlışlıkları yaymakla, ahlâkta, kültür ve sanatta kötü ve çirkinlikleri öne çıkartmakla, iktisatta kaynakları verimsiz kullanarak israfa yol açmakla ve siyasette haksızlıklara ortam hazırlamakla çelişki ve bozulmalara (ifsada) yol açarlar. Bu ırkçı, tekelci ve sömürgeci zihniyete dayalı eğitim ile doğal çevrenin tahribi önlenemez.

Bugün gezegenimizin karşı karşıya kaldığı doğal çevre tahribatı, dünyadaki ekolojik dengeyi bozmaktadır. Bu ölçüsüz tahribat (ifsat) insan hayatını tehdit etmektedir.

Kuvveti hak nedeni kabul eden Batılı ırkçı, tekelci ve sömürgeci mihraklar son üç yüzyıl boyunca dünya kaynaklarını hoyratça kullandılar. Doğal çevre dengesini bozdular. Yeryüzünde kaynak dağılımında adaletsizliği dayatılmaz boyutlara ulaştırdılar. Yoksul dünyayı sömürerek gezegenimiz tahrip edecek öldürücü silahlar ürettirler. Onların dünya görüşü ve değer ölçülerini yansıtan eğitimle beşeriyetin doğal çevreyi koruma bilinci geliştirilemez. İfsat mantığı ile doğal çevreyi koruyamayız; yeryüzünü insanı mutlu ve huzurlu kılacak şekilde imar edemeyiz.

Çevre Şuuru Nasıl Bir Eğitimle Geliştirilebilir?

Eğitim, insan merkezli olmalıdır. İnsanı yaratılanların en üstün canlısı olduğu esasına dayanmalıdır. İnsanla kâinat arasında çatışma değil, dayanışma ve yardımlaşmanın bulunduğu ilkesini yansıtmalıdır.

İlim bir bakıma kâinatta var olan kuralların beşer tarafından keşfedilmesidir. Bilim adamları kural koymamaktadırlar. Yüce Yaratıcı'nın koyduğu kuralları araştırmalarıyla bulmaktadırlar. Fizikçi, fiziki dünyadaki kuralları belirlemiyor, var olan kuralları keşfediyor. Kimyager, eşyanın mahiyetini belirlemiyor, eşyanın içerdiği elementleri ve bileşimleri araştırarak

buluyor. Kâinattaki muazzam nizam ve ahenk olduğu için ilim vardır. Kâinatta kaos olsaydı kainat ile ilgili ilimler de olmazdı.

Milletimiz, Tevhid ve adalete dayanan Hak Merkezli Dayanımcı Dünya görüşüne sahiptir. Ortak dünya görüşümüze göre dünyanın bütün kaynakları insanların hizmetine verilmiştir. Dünya kaynaklarının mutlak sahibi ve maliki biz değiliz, Allah'tır. Doğal kaynakların verimli kullanılma tasarrufu bize belli bir süre verilmiştir. Dünya bize emanet edilmiştir. Bu emaneti, bozmadan, tahrif etmeden gelecek nesillere aktarmakla mükellefiz. Doğal kaynakları tahrip (ifsat) edersek ve gelecek neslin emanetine hıyanetlik edersek yaptıklarımızdan hesaba çekiliriz.

Milletimizin sosyal ve doğal hayatta ıslahı(düzeltilme ve barışı) esas alan dünya görüşünü yansıtan eğitimle insanlarımızda doğal çevreyi koruma şuuru geliştirebiliriz. Milli birlik ve dayanışmamıza süreklilik kazandırabiliriz.

Sonuç

Çevre ile insan arasında çatışma olduğunu yansıtan dünya görüşü çevrenin insan tarafından tahribini özendirir. Çünkü bu anlayışa göre çevre insanın hasmıdır. İnsan doğal çevre ile kavgalıdır. Bu anlayışa sahip olan insan fırsat buldukça çevreyi tahrip etmekten kaçınmaz.

İnsanı doğal çevrenin bir parçası sayan ve çevre ile insan arasında doğal bir bağlantı ve dayanışmanın olduğuna inanan insan, çevreyi tahrip etmenin yanlış ve zararlı bir eylem olduğunu kabul eder. Bu anlayışa göre insanı yaratan Yüce Yaratıcı doğal çevreyi insan için yaratmıştır. İnsan ile çevre arasında çatışma değil dayanışma vardır. Doğal çevre, Allah'ın insana emanetidir. İnsan bu emaneti tahrip etmeden kendisinden sonra gelecek olan nesle aktarmakla görevlidir. Çevreyi ifsat eden bir bakıma kendine emanet edilen çevreye hıyanet etmiş olur.

Çevre tahribatını önlemek için her şeyden önce insanların çevre anlayışını değiştirmemiz gerekir. İnsan anlayışını değiştiren en etkin yol eğitim yoludur. Çevre eğitimi beşikten mezara kadar devam etmesi gereken bir eğitimidir.

Çevrenin tahribi bir bakıma çevre ile insan ilişkilerinin bozulması anlamına gelmektedir. Çevrenin tahribi insan sağlığını olumsuz yönde etkilemekte ve hayatını güçleştirmektedir. İnsan, çevreyi tahrip etme yeteneğine sahip

olduğu gibi bozulan çevreyi düzeltme yeteneğine de sahiptir. Bilgi ve eğitim, insanın çevreyi düzeltme yeteneğini geliştirdiği ölçüde bozulan doğal dengeyi düzeltebiliriz. Sokağımızı, şehrimizi, ülke ve dünyamızı yaşanabilir hale getirebiliriz. Bizleri bilgilendiren ve eğiten öğretmenlerimize çağımızın bir numaralı sorunu olan "Çevre Sorunun Çözümünde" hayati öneme haiz görevler düşmektedir. Eğitimle insanın çevresine duyarlı olma bilincini geliştirmeyi amaçlamalıyız. Yoksa bozulan çevre hayatımızı ve geleceğimizi olumsuz yönde etkileyecek; şehrimizi, ülkemizi ve dünyamızı yaşanamaz hale getirecektir.

Çevre sorunları bölgesel ve ulusal sorun olmanın ötesinde evrensel sorunlardır. Bu sorunların çözümü evimiz ve sokağımızda başlamak üzere bölgesel, ulusal ve uluslararası yardımlaşma ve dayanışmayla çözümlenebilir. Yardımlaşma ve dayanışma ancak "**çevre bilincinin**" geliştirilmesiyle sürekli kılınabilir.

Bireyin eğitimiyle doğrudan ilgilenen anne-babalar, öğretmenler ve din görevlileri, her şeyden önce çevrenin insanın hayatıyla doğrudan ilgili olduğunu gösteren temel bilgileri gençlerimize vermeli. Çevreyi korumanın bir erdem ve insanın kendisine, toplumuna ve insanlığa karşı temel bir görevi olduğu bilinci ni herkese eğitimle aşılmalı. Çevre koruma bilinci gelişmeyen bir insanın bir bakıma geri kalmış bir insan olduğunu her ortamda dile getirilmeli. Önümüzdeki yıllarda insanlarımızın çevre bilincini yeterince geliştiremez ve karşılaşılan sorunların çözümünde gerekli yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayamaz isek, çevrede artan tahribat şehrimiz, ülkemiz ve gezegenimizin yaşanabilirliğini azaltacaktır.

Eğer evimizi aile fertlerimizle paylaştığımız ve koruduğumuz gibi şehrimizi, ülkemizi ve dünyayı diğer insanlarla paylaştığımız ve ortaklaşa koruma görevine sahip olduğumuz hususunda insanlarımızı eğitimle bilinçlendirebilirsek, karşılaşılan çevre sorunlarının çözümünde gereken mesafeyi alabiliriz.

Tevhid ve adalete dayanan eğitim, insanla kâinatın ve bütün yaratıkların bütünleşmesini sağlayacak şuura kavuşturur. Tevhid ve adalete dayanmayan eğitim, insana "Yaratılanı, Yaratıcıdan ötürü sevmek" şuuru verebilir mi?

* Prof. Dr. Arif Ersoy Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezinin (ESAM) Genel Sekreterlik görevini deruhte etmektedir.

EĞİTİM TARİHİMİZ – 5

İLK DÖNEM İSLAM TARİHİNDE EĞİTİM KURUMLARI

İbrahim Halil ER
Eğitimci, Yazar

İlk dönemlerde eğitim kurumları ve okullar devlet eliyle değil, kişilerin şahsi gayretleriyle oluşmuştur. Bu nedenle eğitim birçok farklı yerlerde yapıyordu. Bunlar, Mescit, Halife ve valilerin sarayları, âlimlerin evleri, kütüphaneler, camiler veya zenginlerin bu iş için tahsis ettikleri konaklardı. Hz. Peygamber (sav) zamanında Medine’de 9 mescit bulunuyordu. Bu mescitler aynı zamanda bir okul işlevini de görüyordu.

Fakat özellikle ilk dönemlerde ilim özellikle de din ilimleri mescitlerde öğretilirdi. Mescide de âlimlerin etrafında ilim halkası ilk talebeleri oluşmuşlardır.

Peygamberimiz döneminde suffice adı verilen mescidin içerisindeki bölümde bazıları eğitim görüyorlardı. Suffede kendilerini ilme vermiş ve başka bir geliri olmayan ayrıca, sürekli Peygamberimizin yanında bulunan ve onun özel terbiyesinde yetişen ehli suffice denilen bir grup öğrenci bulunuyordu. Bunların

tek işi Peygamberimizin yaptıklarını, sözlerini ve Kur’an-ı ezberlemektir. Bu Sahabilerin masraflarını diğer Müslümanlar karşılıyordu. Hatta Peygamberimiz, Müslümanlara iki kişilik yiyeceği olan bir kimsenin onlardan üçüncüsünü, üç kişilik yiyeceği olanın onlardan dördüncüsünü alıp doyurmalarını söylemiştir. Ahmet b. Hanbel’e göre bu suffice ehlinin sayısı 70–80 civarındaydı. İslam’ın geniş kitlelere yayılması, Kur’an ve hadislerin diğer insanlara iletilmesi bu insanlar tarafından sağlandı. Suffenin ilk öğretmenisi Resulullah’tır. Fakat okuma – yazma bilmeyenlere de öğretmenler tayin etmiştir. Bunlar; Ubade b. Samit ve Abdullah b. Sa’id b. As’tır.

Suffenin öğrenci sayısı 400’ü geçince Peygamberimiz sayıyı azaltmak ve bir anlamda ilkokul hüviyetinde Medine’de okullar açtı. Bu okul, Mukreme b. Nevfel’in evinde açıldı. Burası Darul Kurra adıyla Kur’an okuma evi haline getirildi. Bunun dışında Kuba Mescidinde de bir okul açıldı. Hz. Peygamber, haf-

tanın bir gününü tamamen kadınların eğitimi- ne ayırmıştır

Hz. Peygamberden sonra, sahabelerin her biri değişik şehirlere giderek ilim halkaları oluşturdular. Daha sonra gelenler onlara tabi olup medreseler kurdular. Her şahıs bir ilim dalında meşhur olup medresesini oluşturdu. İnsanlar, onların yanlarına ilim öğrenmeye geldiler.

İlk ücretli okulu (kuttap) Kufe’de el-Dahhak b. Muzahim (ö.723) açmış ve buradaki öğretim için bir ücret talep etmiştir. Ayrıca, Hicri ikinci asırda Basra’da bir Bedevi’nin parayla eğitim verdiği bir okul yönettiğini kaynaklarda görmekteyiz.¹ Ayrıca, Ebu Beyda el-Rebahe Basra’da ücretli olarak nahiv konusunda çocuklara dersler vermiştir.¹ Bu örnekler, kursların kökenlerinin daha eski yıllara kadar uzandığını göstermektedir.

Ebul Kasım el-Belhi’nin de (105/723) bir okulu bulunuyordu. Burada 3000 öğrenci öğrenim görüyordu. Bu okulun bu kadar kalabalık olmasının nedeni bu tür okulların henüz yaygınlaşmadığını göstermektedir. Ayrıca, Emeviler döneminde Basra’da dini konuların tartışıldığı dini bir okul bulunmaktaydı. Bu okulun en önemli hocası Hasan Basri idi.

İslam’ın ilk devirlerinden beri ilk ve yüksek öğretim yanında iki ayrı tip eğitim mevcuttu. Birincisi, geleceğin sultanlarını yetiştirmek üzere veliahtlar için kurulmuş saray okulu idi. Bu tip eğitim, din eğitimi içine almakla beraber, hitabet, edebiyat vb. eğitimlerin yanında her şeyden önce yiğitlik (mürüvvet) üzerine ağırlık verilirdi. İkinci tip eğitim; okuma-yazma öğretmekten ziyade, Kur’an ve akaid hakkında bilgi vermek üzere halka yönelik olduğu için yetişkin eğitimi denilebilir. İşte bu ikinci tip eğitim sisteminden, belirli bir öğretmen çevresinde toplanan öğrenci halkaları aracılığı ile yüksek öğretim okulları

gelişti.¹ Ayrıca, tıp gibi uzun bir tecrübe gerektiren eğitim de usta çırak ilişkisi şeklinde gelecek kuşaklara öğretilmekteydi.

Bunun dışında çocuklar, çöldeki bedevilerin yanına fasih Arapça öğrenmelerini için gönderilirdi. Burada, bozulmamış saf bir Arapça yanında yiğitlik, cesaret, misafirperverlik, savaş, kılıç ve ok kullanmayı öğrenirlerdi.

Emeviler döneminde medreseler inşa edilmemiş olsa da ilimler mescitlerde ve evlerde halkalar halinde öğreniliyordu. Bu arada Müslümanlar fethettikleri bölgelerin var olan medreselerine dokunmadılar. Bu medreseler İslami dönemde de faaliyet gösterdiler.

Okullar

Sahihi Buhari’de: “Ümmü Seleme okul öğretmenine haber yollayarak kendisine çocuklar göndermesini istedi.” Ayrıca “İbn Ömer, okulda çocuklara selam verirdi.” diye rivayetler görülmektedir. Bu durum okullaşmanın daha as-hap döneminde olduğunu göstermektedir.

Kettani de Hz. Ömer’in okullar açtığını ve bunların eğitim ve öğretimi için görevliler tayin ettiğini belirtmektedir. İbni Kuteybe Mekke yakınlarında oturan Huzeyl kabilesinin Lihyan koluna mensup Zilme adlı bir fahişenin kabilenin okuluna gittiği, buradaki kalem ve mürekkep kaplarıyla oynadığı rivayet etmektedir. Bu da, o dönemde bir okul olduğu bilgisine bizi ulaştırmaktadır.

1.Saray Okulu

Abdölmelik b. Mervan çocukları için bir Hristiyan ve mevali eğitimci tutmuştu. Aynı zamanda Haccac da sarayda öğretmenlik yapıyor, vezir ve yöneticilerin çocuklarına ders veriyordu. Emeviler, bir yandan devletin ihtiyaç duyduğu memurları yetiştirmek için kurslar açarken, diğer yandan da kendi çocuklarının eğitimi için sarayda özel okullar açmışlardır. Bu tip okullar daha sonraki bütün İslam devletlerinde gerçekleşmiştir. Emeviler

Halife Ömer b. Abdülaziz de çocuklarının terbiyecisine “Onlara vereceğin ilk ahlak dersi, Şeytanın bir aldatmacası olan ve neticede Allah’ın öfke ve gazabını çeken eğlence vasıtalarına karşı kafasında bir düşmanlık meydana getirmek olsun.” şeklinde olmuştur.

de bu hocalara müeddib denirdi.

Ayrıca, saraylarda yüksek dereceli ilmi ve edebi toplantılar da düzenlenirdi. Bunu ilk başlatan da Muaviye olmuştur. Saraylar, âlimlerin, edebiyatçıların ve müzisyenlerin uğrak yerleri haline gelmiştir.

Saray Eğitimi:

Emevi halifeleri, veliahtları Suriye çölüne (Badiye) göndererek saf ve fasih Arapça öğrenmelerini sağlıyorlardı. Halife Abdülmelik zamanından itibaren genellikle ya bir azatlı köle (mevla) veya Hristiyan dininden olan bir terbiyecisi (Mu'eddib) sarayda sürekli olarak istihdam edilmiştir.

Halife Abdülmelik, sarayda çocuklarına eğitim veren terbiyeciyi "Onlara yüzme öğretilmesi ve az uyumaya alıştırmak" demiştir. Hişam b. Abdülmelik de oğlunu eğitmek üzere Süleyman el-Kelbi adında birisini görevlendirmiş, eğitim programını kendisi vermiştir. Bu programa göre Kur'an öğretilmesi, şiir, hitabet, megazi, helal ve haramın öğretilmesidir.

Veliahtların Eğitimi

İlk kez Abdülmelik tarafından sarayda hükümdar çocuklarına eğitim vermek amacıyla öğretmen istihdam edilmiştir. Abdülmelik oğluna büyük fakih Şa'bi'yi öğretmen olarak atamıştır. Ayrıca, oğulları Mesleme ve Yezid için İsmail b. Muhacir'i görevlendirdi.

Halife çocuklarının eğitim programı şunlardan oluşmaktaydı. Okuma- yazma, hesap, feraiz (miras hukuku), Kuran, nahiv, aruz, şiir, okçuluk, çevgan, satranç, enstrüman

2.Çöl

Çöl en önemli eğitim yeridir. İnsanlar dilini geliştirmek, şiir öğrenmek ve diğer özelliklerini geliştirmek için çocuklarını çöle gönderiyorlardı.

Çöl, aynı zamanda fasih Arapça'nın konuşulduğu yerdir. Araplar, daha cahiliye döneminden beri çocuklarının güzel Arapça öğrenmeleri için çölde yaşayan bedevilerin yanına gönderirlerdi. Bunun yanında çocuk, bedevilerin sağlam karakteri ve o dönemde revaçta olan kişilik özellikleri kazanmasını sağlamış oluyordu.

Eğitim, ilk dönemlerde yaygın değildi. En iyi eğitim yeri çölde bedevilerin yanındı. Tabii ki bu eğitim daha çok Arapça dilinin saf ve fasih şeklinin öğrenilmesi içindi. Yoksa Bedevilerin ilim ve eğitimle bir alakaları yoktu. Fakat bozulmamış ve aslını koruyan tek Arapça, Bedevilerin arasında bulunuyordu. Hatta halifeler bile çocuklarının iyi bir Arapça öğrenmeleri için Bedevilerin arasına gönderiyorlardı. Peygamberimiz bile küçükken bedevilerin yanına sütanneye verilmişti. Temel gaye, saf bir Arapça öğrenmesiydi. Dil konusunda, Arapların gösterdiği hassasiyeti maalesef gösteremiyoruz. Bugün bir Arap bundan 1000 sene önce yazılmış bir kitabı, şiiri okuyarak zevk alabilmekte, fakat biz değil 1000 sene önce 30 yıl önceki bir kitabı bile anlamaktan aciz durumdayız. Bu da bizim eksikliğimiz.

Çöl sadece hükümdar çocuklarının değil, aynı zamanda büyük bilginlerin de ilim tahsil ettiği bir yerdi. Meşhur dil bilgini Halil b. Ahmet ile Beşir b. Bürde çölde uzun müddet kalmış, fasih Arapça ve hatasız şiiri burada öğrenmişti.

3.Özel Okullar

Ebul Kasım el-Belhi'nin (723) 3000 öğrencinin eğitim gördüğü bir okulu vardı. Dehhak b. Müzahim'de Küfe'de ücretli bir okul açmıştı. Basra'da bir Bedevi'nin açmış olduğu ücret karşılığı ders veren bir okulu vardı. Bu da İslam tarihinde eğitim işine çok önceleri özel sektörün el attığını göstermektedir. Aslında bütün kültürlerde eğitim ya mabetlerin çevresinde veya özel okullarda gerçekleşmiş, devletin verdiği eğitim daha çok ihtiyacını duyduğu görevlileri yetiştirme veya hükümdar ailesinin eğitimi şeklinde olmuştur. Günümüzde devletin dışında çok güçlü bir eğitim halkası bulunmadığı gibi, devlet de özel öğretime çok iyi gözle bakmamaktadır.

4.Camiler

En önemli eğitim yeri camilerdi. Burada büyük hocalar ders halkalarını oluşturuyorlardı. Onların talebeleri buraya gelir ve ders yaparlardı. Halk da bu ders halkalarına katılabilirlerdi. İslam tarihinin daha sonraki dönemlerinde okullar camilerin çevresinde kurulacaktı.

Halen Mescidi Nebevi ve Mescidi Haram'da yüzlerce ders halkasıyla her kademedede özellikle Kur'an eğitimi verilmektedir. Bu çok güzel gelenek vesilesiyle halen Arap çocukları Kur'an öğrenmekte ve Kur'an okuma alışkanlığı kazanmaktadır.

5.Kütüphaneler

İslam tarihçileri, genelde ilk kütüphaneyi Abbasi halifesi Me'mun'un yaptırdığı Darul Hikme ile başlatmaktadırlar. Fakat kaynaklar gerçeğin böyle olmadığını ve ilk kütüphanenin Emevi halifesi Halid b. Yezid döneminde yapıldığını göstermektedir¹.

Kütüphaneler de aynı zamanda eğitim verilen yerlerdi. Devletin yaptırdığı kütüphanelerin yanında kişilerin de özel kütüphaneleri öğrenci ve âlimlerin ziyaret ettiği, yararlandığı yerler haline gelmişlerdi. İslam tarihindeki kütüphaneler daha çok şahısların, hükümdarların özel kütüphaneleri olup evlerde bulunuyordu. İlk halka açık kütüphane Muaviye tarafından Şam'da "Beytül Hikme"de kurulduğu kabul edilmektedir. Mesudi'nin nakline göre burada hadis, tarih ve biyografi eserleri ve bunların korunması için görevliler bulunmaktaydı. Muaviye'nin torunu Halid b. Yezid de özellikle kimya ve tıbaa ait eserleri toplayarak yabancı dilde olanları tercüme ettirmiş ve dedesinin kurduğu kütüphaneyi zenginleştirmişti. Halife Velid b. Abdilmelik ise bu kütüphaneyi teşkilatlandırmış ve bir müstensih tayin etmişti. Bu görevlinin adı Sa'd dır ve ilk Müslüman kütüphanecidir.¹

6.Evler, Konaklarda Eğitim

İlk dönemlerde evler de önemli bir eğitim yuvasıydı. Mekke döneminde Hz.Peygamber'in ve Erkam b. Ebil Erkam'ın evi önemli bir eğitim kurumuydu. Burada İslam'ın çekirdeği atılmış, ilk eğitim verilmiştir. Yetişkinler için evlerin eğitim yeri olarak kullanılması daha çok âlimlerin evlerinde gerçekleşmekteydi. Âlimin niteliğine göre, bir ilim meclisi veya bir sanat, edebiyat meclisi niteliğine dönüşmekteydi.

7.Halka Açık Yerler

İslam'dan önce çeşitli panayırlarda edebi çalışmalar yapılmaktaydı. İslam'dan sonra da bunlar devam etti. Çeşitli panayır ve pazarlarda edebi yarışmalar ve çalışmalar yapılmaktadır.

8.Darul Kurralar

Kur'anın yedi harf üzerine inmesi, onun yedi lehçeye bağlı okunmasına ve buna bağlı kırat ilminin doğmasına neden olmuştur. Hz.

Peygamber'de yedi lehçeye göre okumuş ve sahabelerde bunu öğrenmişlerdir. Bâzı rivâyetlerde, Hz. Peygamber (as) devrinde, Medîne'de mevcut olan bir "Dâr'ı-Kurrâ"dan bahsedilir. Hicri ikinci asırdan itibaren aşıktan nakledilen bu yedi kıraati temsilen kurra etrafında Müslümanlar toplanarak onları öğrenmeye başladılar. Böylece camilerde veya özel yerlerde kurralar etrafında oluşan halkalarda kıraat ilmi öğrenilmeye başladı. Önemli kurralar şunlardır: Mekke: Abdullah b. Kesir (737), Medine: Nafi b. Abdurrahman (785), Şam: İbn-i Amir (736), Basra: Ebu Amr (770) ve Yakub (820), Kufe: Hazma (803) ve Asım (744)

Daha sonra bu yedi kırata üç meşhur kıraat ve ardından da dört şaz kıratın ilave edilmesiyle on dört kıratın doğmasına ve birçok eserlerin yazılmasına neden olmuştur.¹

9. Küttap

İlkokul seviyesinde eğitim veren okullardır. Burada sadece okuma-yazma öğretilmiyor, Kur'an ve dini bilgiler de öğretiliyor. Bu eğitimi verenlere önceleri "sıbyan muallimi" veya "müeddib" adı verilmişti.

Hz. Âişe (ra)'den gelen rivayet: "Biz, Ramazan ayını bize ihya etmeleri için küttâbdan çocuklar alırdık..." Diğer bir rivayette, yine Ümmühâtü'l-Mü'minin'den olan Ümmü Seleme (ra)'nin küttâbın muallimine birisini göndererek: "Bize yün dikiverecek köle çocuklardan gönder, hür olanlardan gönderme." diye haber saldıgını görmekteyiz. Bu rivayet köle çocukların da eğitime katıldıklarını gösteren güzel bir delili olmaktadır.

Şu rivayet, Hz. Ebû Bekir devrinde küttâbların mevcudiyetini gösterdiği gibi, bu müesseselerin, öğretimde zorunlu olan kara tahta, tebeşir ve silgiye karşılık gelen yardımcı malzemelerle ilk dönemden itibaren donatıldığını göstermektedir. "Enes (ra)'e soruldu: "Râşid halifeler Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali (ra) devrinde terbiyeciler (yazı levhalarını silme hususunda) nasıl yaparlardı?" Enes cevap verdi: "Her terbiyecinin bir incânesi (içinde bez ve kaftan yıkanan kap) vardı. Her çocuk sıra ile bir gün temiz su getirir, incâneye dökerdi, tahtalarını onunla silerlerdi". Enes diyor ki: "Sonra yere bir çukur açarlar, o suyu oraya dökerler, çukur suyu emerdi".

10. Suffe

Mescid'in içinde bir nevi yatılı okul olan Suffe'yi bizzat Peygamberin kendisi kurdu.

Çoğunluğunu muhacirlerin teşkil ettiği bekâr ve kimsesiz Müslümanlar gece ve gündüz devamlı burada kalır, Resûlullah (sav)’ı dinler, Kur’ân ve yazı öğrenir, boş vakitlerinde hep ilim ve zikirle meşgul olurdu. Çok hâdis rivayetinde ismi geçen Ebu Hüreyre, Abdullah İbnu Ömer, Ebu Sâdu’l-Hudrî gibi zevatın buraya mensup olmaları da, sünnetin tesbitinde bu müessesenin nasıl büyük rol oynadığını anlamaya yeterlidir.¹

Eğitim Yöntemleri

Ceza: Haccac’ın talebeyi cezalandırması veya mükâfatlandırma yöntemi de eğitimde kullanılmaktaydı. Baba, hocanın çocuğunu dövmesini kabullenirdi. Hatta bazen o da katılırdı. Fakat cezalar da dereceliydi. Önce kızma, sonra ayıplama ve sona dayaktı. Eğer çocuk çok ilgisiz ve cezalar da etkilememişse, onu bir ata bindirip Medine sokaklarında dolaştırıyorlardı. Arkasından da cevizler atılıyordu.

Ödül (Mükâfat): Eğitimde cezanın yanında mükâfat sistemi de bulunurdu. Bazı mükâfatlar övgülerden sonra yarışmalar şeklinde, bazıları da direk hocanın takdiri ile verilirdi¹.

Eğitim kurumlarını denetleyen ve öğretmenlerin öğrencileri dövmesini engelleyen hisbe teşkilatı bulunurdu. Emeviler’de öğretmenlerin öğrencileri dövmemeleri için Sahibi Suk müdahale ederdi.

Eğitim’in Hedefi

İlk dönemde çocuk eğitimde öğrenilmesi istenen temel bilgiler; Okuma – yazma öğrenme, ok ve yay kullanma ve yüzmedir.

Bu eğitimleri başarıyla tamamlayanlar Arapların gözünde kâmil insandı. Eğitimden beklenenler de şunlardır: Cesaret, sabır, mertlik, cömertlik, misafirperverlik, kadına saygı ve ahde vefa...

Eğitim Programı

İlk dönemlerde eğitim programını Hz. Ömer’in “Çocuklarınıza yüzmeyi ve ata binmeyi öğretiniz. Onlara yaygın halde olan darb-ı meselleri ve güzel şiirleri de rivayet ediniz.” Sözü örnek olmuştur. Sonra bu programa; yazı, hesap, yüzme, Kur’an, güzel söz-

ler, geçmiş hikâyeler, dini bilgiler ve hükümler, şiir, basit aritmetik ve Arap dili dersleri verilmiştir.

Emevilerin Eğitime Desteği

Halifelerin sarayları âlimlerle doluydu. Bunlara birçok hediyeler veriliyordu. Bu alışkanlık, Muaviye’den itibaren başladı. Abdülmelik b. Mervan ve Velid b. Abdülmelik zamanında da bu uygulama devam etti. Bir çocuk eğitmeni olan meşhur vali Haccac; ilk zamanlarda Abdülmelik b. Mervan’ın veziri Süleyman b. Naim’in çocuklarının öğretmenliğini yapmıştır.

Halifeler, bütün bölgelere muallimler gönderirler. Bunlar cuma günü bölge halkına dini konularda bilgi verirdi. Bu uygulamayı ilk başlatan Hz. Ömerdir. Fakat aslında daha Peygamberimiz döneminden beri bu sistem uygulanmaktaydı.

Emeviler Döneminde Öğretmenler

Dönemin meşhur öğretmenleri Dehak ve Abdullah b. Haris’tir. Çocuklara ders veriyor ve bunun için ücret almıyorlardı. Kays b. Sa’d, Ata b. Ebi Rebah, Abdulkerim Ebu Umeyye, Hüseyin b. Zekvan dersler veriyorlardı. Ayrıca Haccac b. Yusuf da Taif’te ders veriyordu.¹ Dönemin tanınmış öğretmenleri; Kumeyt b. Zeyd el-Esedî, Dahhak b. Müzehhen, Ata b. Ebi Rebah, Abdulhamid b. Yusuf, Haccac b. Yusuf

KAYNAKLAR

- 1 K. Hittin, a.g.e
- 2 İbn-i Nedim, Fihrist, sh:66
- 3 Fazlurrahman, İslam, sh:253
- 4 Dr. Abdülhalim Muntasır, a.g.e
- 5 Baltacı, Cahit, İslam Medeniyeti Tarihi, İfav Yayınları, Sh: 299 İstanbul 2005
- 6 Baltacı, Cahit, İslam medeniyeti tarihi, İfav yayınları, İstanbul 2005
- 7 İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 1/14.
- 8 Dr. Abdülhalim Muntasır, Tarihul ilim ve devletül ulımaul Arap fi-tekeddum, Darul Mearif, 2. Baskı, Kahire
- 9 İbni Kuteybe, Mearif, İhyaul Turasul Arab, Beyrut, Lübnan

Yillardır,
“ yok sayılanları ”
göstermeye devam ediyor

www.milligazete.com.tr

MİLLÎ GAZETE

Her zaman doğruları söyledik

HAYATINIZIN ANLAMI...

TV5

www.tv5.com.tr

KUR'AN ÜSTADLARINDAN

Hız. Ubey B. Ka'b (Ra)

Dr. Nuh SAVAŞ

A. Ü. İlahiyat Fak. Öğretim Üyesi

Sahabe-i kiramın büyüklerinden olan Hz. Ubey, Resulullah (sav)'ın vahiy kâtiplerinin ilkidir. Ubey'in, Babasının adı Ka'b, annesinin adı Suheyledir. Ebu'l-Münzir ve Ebu't Tufeyl diye, iki künyesi vardır. Kendisi, Medineli olan Hazrec kabilesinin Neccâroğulları kolundandır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir.

Ölümüne gelince, bu Sahabînin vefatı hakkında birkaç görüş zikredilmişse de, biz onun Hz. Osman'ın hilafeti döneminde Hicri 30'da öldüğü görüşünün doğru olduğunu kanaatindeyiz. Çünkü Hz. Osman ona Kur' an'ı cem etmesini emretmişti. Ölü birisine her hangi bir şey emretmesi mümkün olamayacağına göre, o halde bu görüş daha doğrudur.

Bu örnek Sahabî Übey b. Ka'b'ın İslamiyet'le müşerref oluşu, Resulullah (sav)'ın Medine'ye hicretinden önce, Akabe biatlerinde olmuştur. Übey b. Ka'b ikinci Akabe biatinde Resulullah (sav)'a biat eden yetmiş kişi içerisinde idi. Rasûlullah (sav) Medineli Müslümanlar arasında kardeşlik antlaşmasını yaparken, Übey b. Ka'b'ı Cennetle müjdelenen on kişi arasında bulunan Saîd b. Zeyd ile kardeş ilân etmişti. Übey, Bedir, Uhud, Hendek gibi önemli savaşlara ve diğer bütün muharebelere Resulullahla birlikte katılmıştır. Uhud muharebesinde kendisine bir ok isabet etmiş, Resûlullah (sav) ona bir tabib göndermiş, tabip okun girdiği yerdeki damarı keserek üzerini dağlamıştı.

Enes b. Malik (ra)' in rivayet etmiş olduğu bir hadiste : "Resulullah (sav) Übey b. Ka'b'a: 'Allah bana Beyyine suresini sana okumamı emretti.' buyurdu. Übey 'Allah benim adıma da andı mı?' dedi. Peygamber Efendimiz (sav) 'Evet' deyince Übey b. Ka'b sevincinden ağladı". Bu nedenle Übey b. Ka'b, Kur'an'ın lafızlarının eda keyfiyetini, kıraat vecihleriyle ilgili hususiyetlerini öğrenmeye özen gösterirdi.

Übey b. Ka'b cahiliye döneminde de okuma yazma bilen az sayıdaki kişilerden biri idi. Resulullah (sav) Medine'ye hicret ettiğinde, Ensar içerisinde Resulullah'ın resmî yazılarını ilk yazan Übey b. Ka'b olmuştur. Yazdığı yazıların sonuna "filan oğlu filan yazdı" diyenlerin de yine ilki o idi.

Şu halde Medine döneminde Resulullah (sav)'a gelen vahyi ilk yazan Übey b. Ka'b olmuştur. Übey b. Ka'b olmadığı zamanlarda Zeyd b. Sâbit yazardı. Peygamber Efendimiz (sav) ilahî vahyi Cebrâil (as)'den aldığı zaman, Übey b. Ka'b onu daha yazının ıslaklığı kurumadan ezberler, Resulullah (sav)'a okurdu. Übey ashabın en âlimlerindendi. Tâbiinin büyük bilginlerinden olan Mesruk şöyle derdi: "Resulullah (sav)'ın ashabıyla görüştüm. İlimlerinin şu altı kişiye dayandığını gördüm: Ali, Abdullah b. Ömer, Zeyd b. Sabit, Übey b. Ka'b ve Ebu'd-Derdâ.

Kurralığının Tesbiti

Übey b. Ka'b, Kur'an-ı Kerim'i en iyi okuyan sahabilerdendi. Peygamber Efendimiz (sav) "Ümmetimin en iyi okuyanı Übey'dir." buyurmuştur. Bu sebeple Seyyidü'l-Kurra lakabıyla tanınmıştı. Kur'an-ı Kerim'i sekiz gecede hatmederdi. Rasulullah (sav)'ın zamanında Kur'an-ı cem' ederek ona takdim eden sayılı sahabilerden biri idi. Enes b. Malik, bu sözünü şöyle kanıtlıyordu: "Resulullah (sav) zamanında Kur'an'ı dört kişi hifzetmişti. Bunlar: Übey b. Ka'b, Muâz b. Cebel, Ebû Zeyd ve Zeyd b. Sabit'tir."

Bu hadis-i şerif sahabe içerisinde Übey b. Ka'b'ın faziletine işaret ettiği gibi, onun kıraat ilmindeki yerine de işaret etmiştir.

Übey b. Ka'b, kıraatı bizzat Resulullah (sav)'tan almıştır. O, Hz. Ömer'e "Ben Kur'ân-ı Kerim'i daha tâze iken bizzat Cebrail (a.s)'dan alan zattan aldım" demiştir.

Kur'an-ı Kerim'e karşı duyduğu rağbet ve arzu Übey b. Ka'b'ın faziletini artırmış, bu sebeple Rasûlullah (sav)'ın takdirini ve ashabın da saygısını kazanmıştır.

Öğretmen Olarak Tayini

Übey b. Ka'b, Resulullah (sav)'ın ashabına Kur'an'ı kendilerinden öğrenmelerini tavsiye ettiği dört kişiden birisidir. Abdullah b. Amr b. Âs'dan şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah (sav)'ın şöyle buyurduğunu işittim: "Kur'an'ı dört kişiden öğrenin; Abdullah b. Mes'ud, Ebu Huzeyfe'nin kölesi Salim, Mu'âz b. Cebel ve Übey b. Ka'b'dan." Bu dört sahabiden Mu'âz ile Übey ensardan, Abdullah b. Mes'ud ile Sâlim ise muhacirlerdendir.

Resulullah (sav) Übey b. Ka'b-ı, Kur'an-ı Kerim'i iyi bilen bir sahabe olması hasebiyle öğretmen olarak tayin etmişti. Ubey, Mescid-i Nebvi'de Kur'an-ı Kerim'i Sahabilere öğretirdi. Kur'an öğrettiği sahabiler arasında Ebu Hureyre ve İbn Abbas gibi bir çok alim sahabe de vardı. O, Kur'an-ı Kerim'i öğretmesi karşılığında her hangi bir ücret de almazdı. Nitekim kendisinden bunu te'yid eden şöyle bir olay rivayet edilmiştir: "Muhacirlerden birine Kur'ân öğretmiştim. Bu zat bana bir yay hediye etti. Ben bunu Resulullah (sav)'a anlatınca: "Onu alırsan ateşten bir yay almış olursun." dedi. Ben de yayı sahibine geri iade ettim.

Fakihliği

Übey b. Ka'b aynı zamanda Resulullah (sav) zamanında fetva veren az sayıdaki sahabiden biridir. Muhammed b. Sehl, babası-

nın şöyle dediğini nakletmiştir: “Resulullah (sav) zamanında fetva veren, üçü muhacir ve üçü ensardan olmak üzere altı kişi vardı. Muhacirlerden olanlar Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali; ensardan olanlar da Hz. Übey b. Ka’b, Hz. Muaz b. Cebel ve Hz. Zeyd b. Sabit’tir.”

Müsteşarlığı

Übey b. Ka’b’ın, Resulullah (sav)’ın vefatından sonra ilk halife Hz. Ebu Bekir zamanında da mühim görevler yaptığını görüyoruz. Hz. Ebu Bekir mühim bir mesele ile karşı karşıya gelip çözümünü Kur’an ve sünnette bulamadığı zaman ashabin seçkin âlimlerini toplar, onlarla istişarede bulunurdu. Übey b. Ka’b da Hz. Ebû Bekir’in danışma meclisi üyelerinden idi. Aynı zamanda Hz. Ebu Bekir döneminde fetva vermekle görevli meşhur fakihlerden biri idi. Bu dönemde onun Kur’an’ın cem’i için kurulan komisyonda görev aldığını da biliyoruz.

Übey b. Ka’b, ikinci halife Hz. Ömer’in de teveccühünü kazanmıştır. Hz. Ömer, Übey b. Ka’b’a çok hürmet eder, ondan yararlanır ve ona Seyyidü’l-Müslimin derdi. Hz. Ömer’in hilâfeti döneminde onun şûra meclisinde çalışır ve kabilesi Hazrec’i temsil ederdi. Aynı zamanda fetva işlerine de bakardı. Hz. Ömer bir zaman halka hitabında şöyle demiştir:

“Kur’an’dan sormak isteyen Übey b. Ka’b’a gelsin, ferâizden sormak isteyen Mu’âz’a, mal isteyen de bana gelsin. Çünkü Allah beni hazinedar ve dağıtıcı kıldı.” Hz. Ömer, hilâfeti zamanında fetva işleri üzerinde hassasiyetle durur, ancak bu işe ehil olanların fetva vermesine müsâde ederdi. Onun zamanında sadece Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Mu’âz b. Cebel, Hz. Abdurrahman b. Avf, Hz. Übey b. Ka’b, Hz. Zeyd b. Sabit, Hz. Ebu Hureyre ve Hz. Ebu’d -Derdâ gibi tayin ettiği zatlar fetva verirdi.

Übey b. Ka’b, Hz. Ebû Bekir döneminde olduğu gibi Hz. Ömer döneminde de danışma meclisi üyesi idi. Çeşitli konularda fikri alınır, görüşlerine değer verilir.

İmamlığı

Hiz. Ömer zamanında teravihi cemaatle ilk kıldıran Übey b. Ka’b olmuştur. Teravih namazı, Hiz. Peygamber (sav), Hiz. Ebû Bekir ve kısmen de Hiz. Ömer zamanında cemaatle değil, münferiden kılınıyordu. Bu durumu beğenmeyen Hiz. Ömer, bütün halkı bir tek imamın arkasında toplamayı düşündü ve er-

tesi gün Übey b. Ka’b’ı teravih namazı imamı tayin edip cemaati onun arkasına topladı. O günden itibaren teravih namazları cemaatle kılınmaya başlandı.

Müfessirliği

Übey b. Ka’b tefsir sahasında da ashabın önde gelenlerinden biri olup Medine tefsir ekolünün reisi olarak kabul edilmiştir. Celâleddin es-Suyûti, Tefsir sahasında meşhur olan sahabelerin on kişi olduğunu belirtmiş, bunlar içerisinde de kendilerinden en çok tefsir rivâyet edilenlerin Hiz. Ali, Hiz. Abdullah b. Mes’ud, Hiz. Abdullah b. Abbas ve Hiz. Übey b. Ka’b olduğunu belirtmiştir.

Kâtipliği - Muhaddisliği

Übey b. Ka’b vahiy kâtibi olması sebebiyle Resulullah (sav)’ın fil ve hareketlerine muttali bir sahabe idi. Kütüb-i Sitte’de kendisinden altmış küsur hadis rivâyet edilmiştir. Ayrıca Bakiy b. Mahled’in Müsned’inde, Übey b. Ka’b’dan rivâyet edilen yüz altmış dört hadisin bulunduğu da zikredilmektedir.

Tahsildarlığı

Übey b. Ka’b, Resulullah (sav) zamanındaki çeşitli ilmî vasıf taşıyan görevlerinin yanı sıra, ilmî olmayan diğer bazı görevlerde de bulunmuştur. Örneğin Resulullah (sav) onu, Benî Uzre ve Benî Sa’d kabilelerinin zekâtlarını toplamak üzere tahsildar (zekat memuru) olarak görevlendirmiştir.

İşte örnek öğretmen Ubey b. Ka’b; Şu halde Ubey b. Ka’b; O bir Kurrâ, o bir Öğretmen, o bir Fakih, o bir Müsteşar, o bir İmam, o bir Müfessir, o bir kâtip, o bir Muhaddis ve o bir Tahsildardir.

Gördüğümüz kadarıyla Hiz. Übey b. Ka’b, bir dalda uzmanlaşıp kalmamış, onunla yetinmemiş birçok dalda uzmanlaşmış ve böylelikle hem Resulullah’ın hem de sahabenin beğenisini kazanmış ve Müslümanların ihtiyaç duyduğu çeşitli dallarda en mükemmel bir şekilde onlara sayısız hizmetler vermiştir.

Değerli okuyucularımız ve bilhassa sevgili meslektaşlarımız! Ubey b. Ka’b gibi bir öğretmen olmanın yolu şuurlaşmadan ve mesleğinde idealist olmadan geçer. Eğer niçin öğretmen olduğunun şuurunda değilsen, öğretmek ve eğitmek en önemli derdin değilse asla ne ülkeneye ne de sana emanet edilen çocuklara faydalı olabilirsin. Bu nedenle, ülkemizin ve tüm insanlığın faydası ve refahı için el ele verip şuurulu bir şekilde çalışalım.

İmamı Azam Ebû Hanife'nin Tedris Yöntemleri

Fahrettin Gün

fahrettingun@gmail.com

Ebû Hanife, üstadı Hammad bin Ebu Süleyman'ın 738 yılında vefatı üzerine onun yerine geçer ve Fıkıh/ İslâm Hukuku alanında ders vermeye başlar. Üstadı Hammad'ın oğlu İsmail, tarih ve edebiyat üzerine ihtisas yapmasından dolayı fıkıh konusunda Ebû Hanife'nin derslerine devam eder ve onun babasının makamını doldurmasından dolayı büyük memnuniyet duyar.

Ders işleyiş şekli...

Büyük İmam, derslerini ciddi bir disiplin içerisinde yürütmüş, engin bir müsamaha ve anlayış içinde talebeleriyle ilmi meseleleri bizzat tartışmıştır. Derslerinde ve ilim meclislerinde herkese söz hakkı tanımış, farklı görüşleri dinlemiş ve hiçbir zaman talebelerini ve dinleyenlerini kendi görüşlerinin doğruluğuna katılmaları konusunda bir zorlamada bulunmamıştır.

Ayrıca, herkesi dinledikten, herkese söz verdikten sonra o konu hakkında kanaatlerini söyler ve bunun yanı sıra büyük bir edeb ve mütevazılık içerisinde; "Bizim bu görüşümüz, gücümüzün yettiği en iyi ve en doğru görüştür. Ondan daha iyisini bulup getiren bizden daha fazla isabet etmiş olur." diyerek, hem farklı görüş ve kanaatlere hoşgörüyle bakar hem de böylelikle yeni görüşlere kapı aralayarak ilmi araştırmaları teşvik ederdi.

Üstad Ebû Hanife, derse başladığı zaman etrafına bakar, şayet bir mesele sormak için gelen bir yabancı varsa, derse onunla başlar: "Söyle bakalım!" der ve konunun ortaya atıldığı mesele müzakere edilirdi. Bu müzakere esnasında Ebû Hanife, talebelerine söz verdikten sonra kendi görüşünü de söyler, fakat talebesinin kendisinin her söylediğini kabul etmelerini istemezdi. Talebelerinin her sözü-

nü incelemelerini, anlamalarını ve muhakeme etmelerini isterdi.

Öğrencilere müsamahası, meselelere yaklaşımları...

Büyük İmam, talebelerine daima hürriyeti telkin eder ve insan ilişkilerinde hürriyet esasına saygı göstermelerini isterdi. Onun için talebeleriyle her meseleyi münakaşa eder, her mesele hakkında düşüncelerini açıkça söylemeleri için onlara destek verir, yüreklendirirdi.

Bazen bir meseleyi sormak veya münakaşa etmek için gelenler sertleşirler ve bir takım yersiz sözler sarf ederler ve böylelikle münakaşanın seyri tehlikeye girerdi. İşte böyle durumlarda Üstad İmam-ı Azam, daima soğukkanlılığını muhafaza eder ve en ağır sözlerle karşı sükûnetle mukabele eder, sonunda bu şekilde hareket edenler yanlış tavırlarından dolayı ondan af dilemek zorunda kalırlar, o da yüreğinin bütün genişliğiyle onları affederdi.

Yine bu doğrultuda meseleler ortaya atılınca müzakere hemen bitmez, meselenin tartışılması bazen günlerce, haftalarca devam eder, nihayet mesele hallolduktan sonra ya seçkin öğrencilerinden Ebu Yusuf tarafından yazılır, yahut Üstad, yazı işleri ile meşgul olanlardan birine: "Bu meseleyi şu bölüme kaydedin!" der, sonra bütün talebe bu meseleyi öğrenmekle meşgul olur, onu öğrendikten sonra bir başka mesele müzakere edilirdi. Ayrıca her meselenin çözülmesi ilim meclisinde sevinçle karşılanırdı. Çünkü gerek İmam ve gerekse öğrencileri Allah rızası için kendilerini ilme adanmış kimselerdi. Onun için bir konuyu çözümledikleri zaman şükran secdelerine kapanarak sevinçlerini belirtir ve başarılarını kutlardı.

İlim tahsili ve "ilmi meleklerin kulaklarına fısıldaması..."

Üstad Ebû Hanife, her daim cehaletle, taassupla mücadele eden bir düşünce ve eylem adamıydı. Ve bu büyük savaşı açtığı için, uğradığı her taarruzu, her olumsuzluğu en geniş yürekle ve müsamahayla karşılar ve başarılı olmak için hasımlarını sakın ve olgunlukla

davranarak onları etkisizleştirmek gerektiğini çok iyi bilirdi. Bir gün camide bulunduğu sırada adamın biri ayağa kalkarak ağız dolusu hakaretlerde bulunmuş ve camiden çıkması üzerine o adam da camiden çıkarak peşine düşmüş ve aleyhinde söz söylemeye devam etmişti. Ebû Hanife, evinin kapısına vardığı zaman, yüzünü hasmına çevirmiş: "Burası evimdir. Sözlerini bitirmediyse bekleyeyim de bitir. İçini dök de rahat et!" demesi üzerine adam utanmış, yerin dibine geçmiş ve af üzerine af dilemek zorunda kalmıştı.

Diğer taraftan Ebû Hanife'nin ders takrir ettiği sıradaki halini anlatanlardan biri olan Züfer diyor ki: **"Üstad, söz söylediği zaman, söylediklerini bir meleğin kulağına fısıldadığını zannederdiniz..."**

Ebû Hanife'nin ders hal-kasında bazen münakaşalar şiddetlenir ve sesler yükseldi. Fakat Üstad'ın söze başlaması ile herkes susar, bütün dikkatler onun sözü üzerinde toplanır ve bütün talebe onu en derin sükût içinde dinlerdi. Fakat ortaya bir mesele atıldığında Üstad da aynı sükût içerisinde hepsini dinler ve kızışan münakaşayı durdurmak için hiçbir müdahalede bulunmazdı...

Kûfe Büyük Camii'ndeki ders halkaları

Kûfe'nin Cami-i Kebir'i, şehrin en belirgin yerine binlerce kişiyi alabilecek bir kapasitede inşa edilmişti. Burada her namaz vaktinde ve her namazın kılınmasından sonra ders halkaları ku-

rulurdu. Büyük İmam Ebû Hanife'nin de ders halkası bunlar arasında idi. Dahası, halkalar ilim açısından imrendirecek bir nitelikte idi. Çünkü Kûfe Camii'nin bir köşesinde devrinin en önemli hadis âlimlerinden biri olan Me'sar b. Gedam, Kur'ân ve Hadis okutur, diğer bir köşede meşhur âlim İbn-i Şubrume "kaza ve ifta" konusunda talebelerini feyizlendirir, bir başka köşede Kûfe Kadısı Abdurrahman b. Ebi Leyla öğrencileriyle birlikte çalışır, daha başka halkalarda da devrin önemli müeddibleri, muallimleri edebiyat ve dil üzerine seminerler verir, çeşitli alanlarda cezbedici tartışmalar/müzakereler yapılırdı.

Yalnızca Kûfe'de değil, o dönemde bütün İslâm şehirlerinde aynı manzaraya rastlanır-

İmam-ı Azam'a göre ilim bir Allah vergisi, bir ilham, bir ibadetti. Onun için her hangi bir meselenin içinden çıkmadığı zaman Üstad abdestini tazeler, iki rekât namaz kılar, Allah'tan af ve mağfi-ret diler, neticede karşılaştığı güçlükler de bertaraf olurdu.

di. Câmiler, işlevsel açıdan birer üniversiteye dönüştürülmüştü. Söz gelimi, Mekke’de Har-emi Şerif’te, Medine’de Ravza-i Mutahhara çevresinde, Mısır’da, Basra’da, Bağdat’ta, Şam’da, Beyrut’ta, Kayrevan’da, Kurtuba’da ve nice şehir merkezlerindeki büyük camilerde yüzlerce, binlerce ders halkası kurulur ve sahalarında uzman olan bilim adamları derslerini bu camilerde takrir ederler, münazaraları buralarda yaparlar, uzun uzadıya coşkulu bir biçimde ilmi ve edebi meseleleri iştihakla münakaşa ve müzakere ederlerdi.

İmam Azam’ın ders halkasının ayrıcalığı

Üstad Ebû Hanife de ders halkasını Kû’fe’nin bahsi geçen büyük camisinde kurar ve burada ders verirdi. Sabahları önce çarşıya uğrar, işlerini görür, öğle namazında camiye gelir ve namazdan sonra öğrencileriyle birlikte hummalı bir biçimde çalışmaya başlardı. Fakat İmam Ebû Hanife’nin ders halkası diğer halkalarından farklı idi. Diğer ders halkalarının aksine oldukça hareketli ve tartışmaların yoğunluk kazandığı bir halka idi. Hemen her gün ülke gündeminde olan meseleler bahis konusu edilir ve çözüme kavuşturulmaya çalışılırdı.

İmam’ın ders halkasına katılan öğrenci profili

Görenleri imrendirecek nitelikte olan bu ders halkasında kimler yoktu?

Ayrıca bu ilim halkası, saf saf o kadar büyür ve genişlerdi ki, Abdullah b. El-Mübarek gibi güzide şahsiyetler ancak kendilerine arka saflarda yer bulabilirdi. Genelde birinci saf İmam’ın dostlarından ve yakınlarından ve özellikle de ulemanın önde gelenlerinden teşekkül eder ve burada İmamı Azam’ın hocası Üstad Hammad’ın oğlu İsmail, Ebu Bekir Rehşeli, Ebu Berda El-Dabbi, Muhammed b. Cabir El-Hanifi yer alırdı. Daha önemlisi ise diğer ders halkalarının meşhur müderrislerinden Mes’ar b. Gedam, Hasan b. Amare gibi güzide şahsiyetler de bu safta bulunurdu. Ayrıca Züfer b. Hezil, İmam Ebu Yusuf, Abdullah b. Mes’ud’un torunu olan ve devrinde hadis, lisan, edebiyat ve şiirde bir zirve olan Kasım b. Ma’n da bu safta yer alırdı. Yine bu safta Esed b. Amr El-Becli ve Velid b. Eban’ın simaları da göze çarpardı. Diğer bir safta ise Davut Tai, Fuzayl. b. Ayyad, Hasan b. Ziyad Lülûî, Yusuf b. Halid el-Semti, Veki b. El-Cerrah, Malik b. Mağul, Cafer b. Gıyas, Afıyetü El-Evdi, Ali b. Meshher, Mendel ve Habban kardeşler, Yahya b. Zekeriyya, Abdullah b. El-Mübarek ve Muğıyre b. Hamza gibi son

derece önemli şahsiyetler yer alırdı.

Hâsılı, Üstad İmam Azam yalnızca talebeler değil, üstadlara da ders verirdi.

İmamı Yusuf’a göre İmamı Azam’ın ders anlatış şekli

Sonraları İmam Ebû Yusuf diye ünlenen ve İmam’ın en değer verdiği talebelerden biri olan talebesi, Üstad İmam Azam’ı şöyle anlatır:

“O, Allah’ın yasak ettiği her şeyden çekinmek hususunda eşsizdi. Allah’ın dini hakkında bilgiye dayanmayan bir tek söz söylemekten sakınırdı. Bütün dileği, Allah’a itaatti. O uzun uzun susar, çoğunlukla düşünürdü. Bilgisi çok geniştir. Boş söz söylemekten hiç hazzetmezdi. Kendisine bildiği bir mesele sorulursa cevap verir, çoğunlukla meseleleri kıyas yolu ile çözüme kavuştururdu. Asla tamahkâr değildi ve herkesi ancak hayır yolu ile anardı.”

Öğrencilerin İmam’a karşı ders sırasındaki tavırları

Diğer taraftan, öğrencileri herhangi bir konuda İmam’ın en küçük bir hatasını görürlerse bunu açık bir biçimde İmam’ın yüzüne karşı söylerlerdi. Dışarıdan bakan insanlara saygısızlık izlenimi veren bu davranışı öğrencilerine bizzat kazandıran İmam Ebû Hanife’nin kendisi idi. Nitekim kendisine eleştirel bağlamda: “Çok toy bir talebe bile hata ettiğinizi söylüyor, ses çıkarmıyorsunuz.” denildiğinde, “Onları bu şekilde harekete ben alıştırdım.” şeklinde cevap vermişti. Bu sebeple herhangi bir hatayı gizlemeye asla yanaşmaz, her konuda talebelerine hürriyet telkin eder, fikri ve görüşlerini açıkça söylemeleri konusunda onları yüreklendirirdi.

Pek tabii Üstad Ebû Hanife’nin talebesi olmak da bir ayrıcalıktı. Talebeleri de çok keskin zekâlı ve ferasetli kişilerdi. Bu yüzden de takrir sırasında bilinçli bir şekilde muhalif bir tavrı benimserlerdi. Nitekim yine Ebu Yusuf’un: “Biz, onun bütün bilgisinden faydalanmak için ona muhalefet ederdik.” ifadesi bunun bariz bir işaretidir.

Talebesine bu bilinci aşılayan Üstad İmamı Azam’da sistemli bir biçimde derslerde talebelerine karşı çıkar muhalefet eder, böylelikle öğrencilerinin bütün bilgilerini açıklamalarına fırsat tanır ve bu sayede onların bilgilerinin ve şahsiyetlerinin kuvvetlenmesine gayret ederdi... *

* Bkz. Ömer Rıza Doğrul, “İmam-ı Azam Ebû Hanife’nin Hayatı”, Selâmet Mecmuası, I/1- 25, İstanbul 1947.

"OKU!"

EMRİ İLE BAŞLAYAN MEDENİYET

Abdulkadir TURAN
Eğitimci

Bedir Savaşı'nda yetmiş kişi esir alınmıştı. Onlar, Mekkeli müşriklerdi. Peygamberimizi yalanlayan, onun inancını insanlara anlatmasını engelleyen... Onunla alay eden... Ona hakaret eden... Onun girdiği her çadıra girip sakın ona inanmayın diyen... Ona ve sahabelerine boykot uygulayan, Müslümanların çocuklarının aç kalmasına neden olan... Habeşistan'a sığınan sahabelerini o uzak ülkeye adam göndererek orada bile huzursuz etmeye çalışan...

Kendisini çok sevdiği Mekke'den, gözünün nuru yurdundan çıkaran... Onun ve sahabelerinin Medine'ye hicretinden sonra mallarını Şam pazarlarında kendileri için satan... Ona karşı savaşmak üzere Bedir'e kadar gelen, küfürlerinde ve kinlerinde ısrarlı müşrikler... Şimdi esirdiler, her an öldürülebilirlerdi. Onları ölümden, esaretten ne kurtarabilirdi? Onların elindeki hangi sermaye onların özgür kalmasını sağlayabilirdi?

Bedir esirlerinin bir kısmı fidye karşılığında serbest bırakıldı. Bu serbest bırakılış şekli, o günün dünyasında yaygın bir uygulamaydı. Ama o günün dünyasında yaygın bir uygulama daha vardı: fidye veremeyen esirlerin kılıçtan geçirilmesi. Fidye veremeyen müşrikler, ölümden nasıl kurtulacaklardı?

Peygamberimiz, onlara kimsenin aklına gelmeyen, o güne kadar hiç denenmemiş bir öneri sundu: Müslüman çocuklarına okuma yazma öğretme karşılığında serbest bırakılmak. Öneri açıktı: On Müslüman çocuğuna okuma yazma öğreten her müşrik serbest bırakılacaktı.

Müşrikler şaşkındı; onlar için bu, asla tahmin edilemeyecek kadar ucuz bir kurtuluş yoluyla. On Müslüman çocuğuna okuma yazma öğret ve ölümden kurtul! Okuma yazmanın öneminin sınırlı olduğu, kişilerin iş gücü sahibi olmasını, sınıf atlamaını sağlamadığı, kabile reisleri bir yana, pek çok kralın bile okuma yazma bilmediği bir çağda böyle bir kurtuluş yolu insanın inanamayacağı kadar ucuz ve anlamsız görünüyordu. Hâlbuki Müslümanlar için durum çok farklıydı. Onlar, okuma yazmanın hayatın her adımında lazım olacağı, okuma yazma bilmeyenin kör ve sağır ile eşit olacağı kendilerinden çok sonraki bir devrin insanları için örnek olacaklardı. Onlar, okuma yazmaya önem vermeseydi, belki on üç on dört asır sonra onları örnek alacak kişiler de okuma yazmaya önem vermeyecek ve düşmanlarına karşı zayıf düşeceklerdi.

Peygamberimiz, bu uygulamasıyla bize şunları öğretmiştir:

—İlimi düşmandan öğrenmenin bir sakıncası yoktur.

—İlim hayattır; ilim öğretmek, bir insanın canının bağışlanmasını sağlayacak kadar büyük bir etkinliktir.

—Müslümanlar, düşmanlarının ellerindeki ilim olanaklarını alıp onlardan daha güçlü olmanın yolunu bulmalıdır.

Peygamberimiz, onlara ilminizi paylaşın, ölümden kurtulun, demişti. Müslümanlara, ilim hayat kadar değerlidir; daha doğrusu ilim bir insanı, bir topluluğu ölümden kurtaracak kadar büyük bir güçtür mesajı vermişti. İlim edinmeyen, ilmini başkalarıyla paylaşmaya razı olmayan ölümüne razı olmak zorundaydı. O halde Müslümanlar gelecekte başka medeniyetleri geçmek ve hiçbir güce yenilmemek için ilim öğrenmeliydi. Bu yolda kendi olanakları yetersizse düşmanlarının bile olanaklarından yararlanmalıydı.

Peygamberimizin bu uygulaması İslam'ı iyi bilenler için şaşılacak bir durum değildi. Çünkü bu dinin ilk emri "Oku!" idi. Bu emir başlı başına bir mucizedir. Hz. Muhammed Mustafa (sav), okuma yazmanın ticari etkinlikler dışında neredeyse hiç işe yaramadığı bir toplumun içinde yetişmişti. Böyle bir emri kendi kendisine uydurması mümkün değildi. O, İslam davasını kendi kendine uyduran biri olarak düşünülse onun takipçileri için on üç on dört asır sonra okuma yazmanın vazgeçilmez bir etkinlik olacağını bileceğine inanmak gerekir. İnsanın sezgisi bu kadar güçlü olabilir mi? Dört gün sonrasını tahmin edemeyen insan, nasıl olacak da on üç asır sonrasını tahmin edecek? O bir peygamberdir. Onun söyledikleri, ancak Allah'ın geçmişi ve geleceği kapsayan sonsuz ilmiyle ilişkilendirildiğinde olağan bir bilgi haline gelir.

İlmin başlangıcı okumaktır. Peygamberimiz, okuma yazma için gerekli alt yapıyı oluşturdu, Mescidi Nebevi'nin yanına Suffe sistemini kurarak okuyan ve bilen bir toplumun temellerini attı. Halifeleri de onun yolunda yürüdüler ve ilme önem verdiler. İlim öğrenmek, dört büyük Halife döneminde en prestijli etkinlikler arasında yer almıştır.

Müslümanların ilmin gelişmesi için oluşturduğu temel olanaklar:

1- Öğrenci bulma olanağı: İlimi öğretenler gibi ilim öğrenenler de zekat ve diğer ekonomik olanaklardan yararlandırılarak halkın çocuğunu okutması teşvik edilmiş. Bu olanak devletin önemli görevlerine ilim sahibi insanlar getirilerek ilim öğrenmek, kariyer sahibi olmak için temel koşul haline getirilmiş. Böylece halkın çocuklarını eğitim kurumlarına göndermesi sağlanmıştır.

2-Barınma olanağı: Yatılı medrese sistemi kurularak ilim öğrenme etkinliği kolaylaştırılmıştır.

3-Araştırma olanağı: Dev kütüphaneler kurularak araştırmalar için gerekli kaynak olanağı sağlanmıştır.

4-Düşünce özgürlüğü olanağı: Büyük mesitlerde ve saraylarda münazaralar düzenlenmiş, bu münazaralarda kişilerin her düşünceyi özgürce dile getirmesine izin verilmiştir.

5-Seyahat olanağı: Âlimlerin bildiklerini paylaşmaları ve birbirlerinden yeni bilgiler öğrenmeleri için onlara sınırsız seyahat olanakları sağlanmış. Âlimler, halifelerden veya valilerden aldıkları beratlarla İslam dünyasının her yerini dolaşmış. Bu yolculuklarda onlar-

dan çoğu zaman konaklama ücreti talep edilmemiş. Bazen, onları korumak ve onlara hizmet etmek için yardımcılar verilmiştir.

Emeviler döneminde ilk medreseler açılarak ilim öğrenme etkinliği bir sisteme bağlandı ve kurumlaştırıldı. Bu medreselerde ilmin temel bilgileri yanında detayları da konuşuldu, Müslümanların doğruları daha iyi öğrenmeleri için gerekli tartışma ortamı oluşturuldu ve sürekli münazaralar düzenlenerek ilim öğrenme etkinliği bir yarışma haline getirildi. Endülüs Emevileri, başta Kurtuba olmak üzere Endülüs'te ilim etkinliklerini doruğa çıkardı. Sadece Halife kütüphanesinde 400.000 kitabın olduğu biliniyor.

Abbasiler döneminde Bağdat'ta dev kütüphaneler kuruldu. Halife El-Me'mun zamanında Beytül Hikem denen akademi kurularak daha üst bilimsel tartışmalar için gerekli ortam sağlandı. Eski Yunan ve Latin kaynakları çevirilerek Bağdat kütüphanelerine kondu. Müslümanların bu yöndeki büyük bir zaman dilimine yayılan çabaları, bilimsel buluşlar olarak meyvesini verdi. İşte onlardan birkaç tanesi:

Matematikçi el-Harezmi'nin (770-840) ortaya koyduğu sayı sistemi matematikte yeni bir çağ başlattı.

Doktor El-Razî (825- 930) ilk olarak çiçek hastalığını teşhis etti ve bu hastalık için tedavi yöntemi geliştirdi. 1200'lü yıllarda Mısırlı Doktor İbnül-Nafis (1213 -1288) akciğer sistemini, onu öğrencisi İbn ül-Kuff da kılcal damarları buldu.

İbni Sina tıp biliminin en büyük eserini "el-Kanun fıt-Tıp" adıyla yayımladı. (Bu kitap 1700 yıllarına kadar Avrupa'daki tüm büyük üniversitelerin temel ders kitabı olarak kullanılmıştır.)

Müslümanlar Neden Geriledi?

1-Dış etkenler:

Müslümanların ilimden uzaklaşmasında en önemli dış etken Moğol istilasıdır. Bu istilada binlerce âlim katledildi, başta Bağdat kütüphanesi olmak üzere binlerce kütüphane yakıldı, medreseler yıkıldı. Bu yıkım hareketinin neden olduğu kargaşa İslam dünyasında ilim seyahatlerini engelledi. İlim alış verişinin olmaması, ilmi ilerleyişin önünü kesti.

2-İç etkenler:

Bu etkenler, başta Moğol istilasına olmak üzere dış etkenlerden bağımsız değildir. Düşmanın yol açtığı yıkım, Müslüman âlimlerin fitneden kaçma adına kendi dünyalarına kapanmalarına ve ihtilafa son verme adına ilmi tartışmalardan kaçınmalarına neden olmuş. Böylece ilmi çalışmalar donmuş, Müslümanların ilerleyişi sona ermiştir.

Savaşlarda çok sayıda âlimin ölmesi, İslam dünyasında gözle görülür bir durgunluğa yol açmış; okuma yazma etkinliği neredeyse sona ermiştir. İnsanlar, özellikle kırsal kesimde bazen, ölümlerinin ardında Kur'an okuyacak veya Ramazanda önlerinde namaz kılacak bir kişi bile bulamamışlar.

17.yüzyıla kadar İslam dünyasında okuma yazma oranı Batı'dan daha yüksekken bu yüzyıldan sonra Batı, okuma konusunda Müslümanların önüne geçmiştir. Bugün Batı'daki okuma yazma oranı Müslüman ülkelerdekine çok önündedir. Batı, İslam dünyasındaki kültürel çalışmalarla alay etmekte, sürekli araştırmalar yaparak İslam dünyasında her yıl yazılan, çevirilen ve okunan kitap sayısını yaklaşık rakamlarla tespit ederek Müslümanların ne kadar geri kaldığını dünyaya duyurmakta, bizleri aşağılamaktadır.

Müslümanlar, okuyarak yükseldiler; okumayarak gerilediler. O halde çözüm yeniden okumaya başlamaktır. Bugün okuma yazma, insan için yeme içme gibi zaruri bir etkinlik haline gelmiştir. Okuma yazma bilmeyen insan, her tür etkinliğin dışında kalmaktadır. Okuma yazma konusunda adeta bir seferberlik düzenlenmeli, Müslümanların evleri birer ilim yuvası haline gelmelidir.

Ne Okuyalım?

Rabbimizin ilk emri olan "Oku!" emri koşulludur: "Yaratan Rabbinin adıyla oku!" İslam âlimleri bu ayetin Müslümanlara başta Kuran-ı Kerim olmak üzere insanlık için yararlı kaynakları okumalarını emrettiğini bildirmektedirler. İnsanlığın gelişmesini sağlayan her kaynak yararlıdır ve okunmalıdır. Ancak bu konuda bir öncelik sırası olmalı. Müslümanlar, öncelikle kendi temel kaynaklarını okuyarak öze dönüşlerini sağlayacak yola girmelidir. Bu işin öncülüğünü yapacak olanlar da kuşkusuz şuurlu öğretmenlerdir

YARINI BİZ KURACAĞIZ

Umut BULUT
Eğitimci

Sanat, edebiyat, siyaset, ekonomi, müzik, mimari gibi hayatın bütün boyutlarıyla petek petek yeni bir dünya yeni bir medeniyet öremiyorsanız başka kültürlerin sarsıcı baskılarında şikâyet etme hakkınızı devretmişsiniz demektir.

Eski alışkanlıkların çatlayıp yıkıldığı bir yer ve zaman üzerinde yaşıyoruz. Eski ilişki biçimlerimizin belirlediği düşünce kalıplarımızı değiştirme ihtiyacı bize kendini dayatıyor. Yeni bir hamle yapma yeni bir meydan okuma ihtiyacı ortadayken ilk yapmamız gereken şey, yeni bir usul ve üslup geliştirmek olacaktır. Gelecek yüzyılı bu günden planlamayı düşünmüyorsanız beni ve bu yazıyı muhatap almanızın hiç bir anlamı yoktur. Ama gelecek yüzyıla ve hatta bin yıla dair hayalleriniz varsa beraberce oturup yeni düşünce kalıplarımızı kurmaya başlamalıyız.

İnsan, sosyal bir canlı olması münasebetiyle yalnız başımıza bu dünyayı değiştirmemiz, istediğimiz çizgiye çekmemiz mümkün değildir. Bu itibarla bu hayatı beraber değiştirmek zorunda olduğumuz gerçeği önümüzdedir. Yapabileceğimiz ve yapmamız gereken ortak rüyalar görmektir. Aynı havayı soluyan aynı anlam dünyasında yaşayan insanların ortak rüyalar görme ihtiyacı varsa biz de rüyalarımızı ortaklaştıracğız demektir. Kafalara tohumlar serpe serpe yolumuzu açacağız. Belki

bir tohumla birlikte milyonlarca çoğalacak kafalarımız. Doğru topraklara doğru tohumlar bırakacak olursak güzel mahsuller de almamız için hiçbir sebep yoktur. Bizi bir yerden bir yere taşıyacak olan da bu çoğalan kafaların ateşli enerjisi olacaktır.

Sürekli kendini tekrarlayan kuralları, sınırları, yerleşik yargıları anlamsızlaştıran bir büyük hayal gücünü harekete geçirmenin zamanı gelmedi mi? Esas mesele nereden başlayacağımızı bilmemizdir. "Başlamak başarmaktır." diyoruz. Her zaman başlangıç noktamız okumak, yazmak, konuşmak. Hatip-muhatap ilişkisi içinde hedef kitlemizle aynı dilde yaşamaya başlamamız gereği ortadadır. Kalem sürükleyici, itekleyici bir güç olarak

elimizin altında durmaktadır. Kalemi ve sözü bir imkân olarak yedeğimizde tutmamız bize hedefe ulaşmamızda önemli kolaylıklar sağlayacaktır. Bir terk söz, bir tek şiir, çarpıcı sarsıcı bir tek slogan toplumu harekete geçirmesi bakımından motor gücü olabilir bir yerde. Belki uzun uzun akademik metinlerin ve konuşmaların yerinden oynatamadığı kit-

leleri iyi düşünölmüş vurucu sarsıcı bir tek slogan tetikleyebilir. Bu pekâlâ mümkündür ve dünya tarihinde de örneklerine sıkça rastlanmıştır.

Hiç bir entelektüel altyapısı olamayan pek çok insan karizmalarıyla kendi toplumlarını arkasına alıp peşi sıra sürüklemiştir. Doğru anlamları ateşli sloganlara yükleyip büyük çapta işler yapmak mümkün bana göre. Küçük kafalarla küçük işler yapmaya razı olmayacaksa, kafamızı açıp büyük düşünmeye başlamalıyız değil mi? Doğru düşünmesini bilmeyen insanların yumruklarıyla dünyayı değiştirmeye kalkması kadar, yumruk atmasını bilmeyenlerin de sadece düşünerek dünyayı değiştirmeye kalkışmaları da gülünçtür. Sanat, edebiyat, siyaset, ekonomi, müzik, mimari gibi hayatın bütün boyutlarıyla petek petek yeni bir dünya yeni bir medeniyet öremiyorsanız başka kültürlerin sarsıcı baskılarında şikâyet etme hakkınızı devretmişsiniz demektir. Batılı bir düşünür der ki: "Böcek olmayı kabul edenlerin ayaklar altında ezilmekten şikâyet etmeye hakları yoktur." Bu itibarla yeniden kendimize dönüp eski metinlerimizi bu günün gözüyle okuyup hayatımıza yeni bir anlam giydirmeliyiz.

Bizim tarihi tecrübemiz bu noktada bize kullanabileceğimiz çok geniş alanlar da açıyor. Gazali, İmam Rabbani, Abdülkadir Geylani, İbn-i Arabi, Mevlana, Şahı Nakşibend, Said-i Nursi gibi geleneği temsil eden eski tecrübemiz alabileceğimiz referans olarak önümüzde durmaktadır. Meşhur İngiliz Başbakanı Churchill için söylenildiği gibi "O keli-

meleri savaşa sürmeseydi biz bu savaşı kazanamazdık." Evet, bu medeniyet ve var oluş savaşımızda kendi kavram ve sloganlarımızı namluya sürme ihtiyacımız yok mu sizce de? Bağıra çağıra akan ırmakların çok da fazla su taşımadığını, aksine sessiz sessiz akan çayların derinden aktığını bilerek söylüyorum ki bizim için önemli olan kimin ne kadar su taşıdığı değil, ne kadar gürültü çıkardığı da değildir. Asıl kendini sordurtan soru suların kendi yatağında akıp akmadığı sorusudur.

Biz kendi yatağımızın sularıyla topraklarımızı sulamaya başladığımızda Nil gibi Tuna gibi geçtiğimiz topraklara binlerce yıl bereket ve mutluluk taşıyacağız. Doğru zaman, doğru miktar, doğru yer, taşıdığımız suyun işe yarayışını belirleyecek olan faktörlerdir. Suları kendi yatağına taşıyacak akıl ve idrake olan ihtiyacımız belki ekmekten, sudan önce gelmektedir desek abartmış mı oluruz? Bunu yapacak olan da yine bizim dışımızdakiler değildir. Yazılarımızla sözlerimizle bu işi sahiplenmek yine bu toprakların suyunu içmiş havasını teneffüs etmiş bizim has evlatlarımıza kalmış bir sorumluluktur. Bir divan şiirin de derki; "Sözden daha kıymetli bir şey olmuş olsaydı gökte Allah yeryüzüne onu göndermez miydi?"

Sözün büyüleyici gücüne inanan biri olarak kendi dünyamızı kendi sözümüzle değiştirip dönüştürmeyi teklif ediyorum muhataplarıma. Bu noktada büyük laflar etme iddiasında olmadığımı, yerine göre haddimi ve imkânlarımı bilerek söylüyorum ama bir şey söyleme ihtiyacı hisseden herkesin lafının kabadayısı olması gerektiğine inandığımı açık söyleme gereği duyuyorum. Yarım ağızla karnından konuşmalarla davalar sahiplenilmez bana göre. Evet, bir şey söyleyeceksek lafımızın kabadayısı olacağız.

Eski bir Anadolu türküsünde der ki; "Öyle bir yer ki dünya, bu dünyayı kabadayılar yönetir." Dünyaya dair bir şeyler söyleyeceksek cüretkâr bir üslup dilimizin ucunda daima asılı duracaktır. "Cehdin elinden murat kurtulmaz." diyeceğiz, mücadele edeceğiz, ayağa kalkıp herkese kendimizi göstereceğiz. "Burada biz varız." diyecek, herkese bizim varlığımızı kabul etmesi gerektiğini öğreteceğiz.

Dün başkaydı, bu gün başka ve yarın başka olacak... İçimizdeki pozitif enerjiyi harekete geçirecek, güvenip kendimize yarını biz kuracağız...

Hayat Suyu

Beladan Kurtulanlar

AHİR zamanda, şiddetli belaya maruz kalınır. Ancak şu iki sınıf kurtulur.

1. Allah'ın dini için, dili ile ve kalbi ile mücadele eden,
2. Dinini anlayıp tasdik eden.(Ebu Nuaym)

İki Şeyi Koruyan

Şu iki şeyini koruyan mümin, Cennete girer:

1. İki çene arasını
2. İki bacak arasını.(İ.Ahmed)

İki sınıf Salih olursa

Şu iki sınıf salih olursa, ümmetim salih olur:

1. İdareciler,
2. Alimler.(Ebu Nuaym)

Cennetlik ve cehennemlik kimse

Şu iki şeyden biri cennete diğeri cehenneme girmeyi gerektirir.

1. Şirk üzere ölmeyen (Müslüman olarak ölen) cennete girer,
2. Şirk üzere ölen (kafir olarak) cehenneme girer. (Müslim)

En iyi iki şey

Şu iki şeyden daha iyisi yoktur:

1. Allah'a iman,
 2. Onun kullarına iyilik etmek.
- (İ.Askalani)

En kötü iki şey

Şu iki şeyden de daha kötüsü yoktur:

1. Şirk,
2. İnsanlara kötülük etmek. (İ.Askalani)

Dünyada korkmayan

Hak Teala buyurur: İki korku ile iki güvenmek bir araya gelmez:

1. Dünyada benden korkmayan, kıyamette korkar.
2. Dünyada benden korkan, kıyamette korkulardan emin olur.(İ. Ahmed)

Sevilen iki haslet

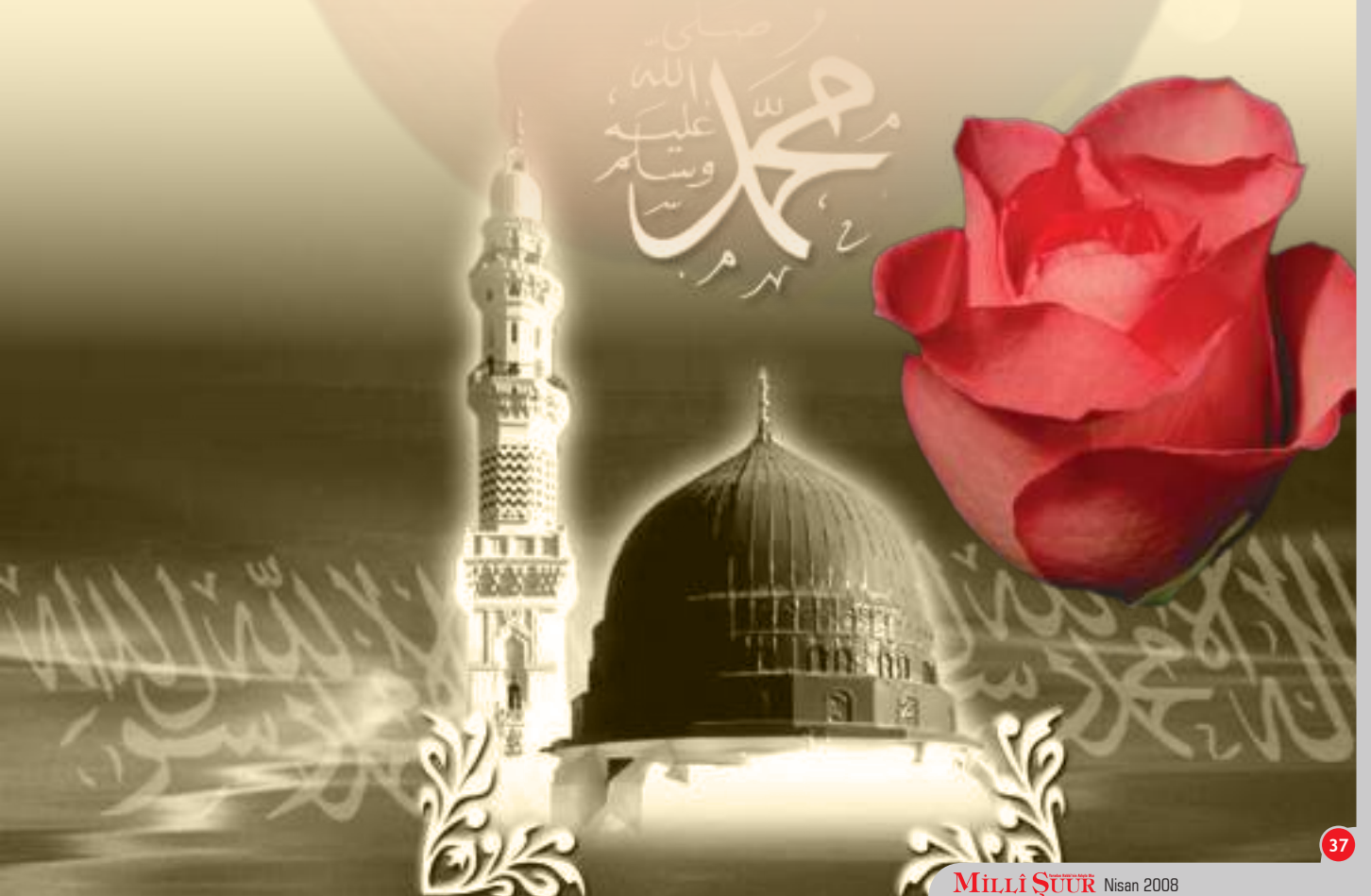
Allahın sevdiği iki haslet:

1. Cömertlik,
2. Maddi ve manevi fedakarlık.(Beyhaki)

Nefret edilen haslet

Allahın sevmediği iki haslet:

1. Cimrilik,
2. Kötü ahlak. (Beyhaki)

Merkez Efendi Dergâhı

Hüseyin AKIN
Eğitimci, Yazar

Herkes istiyor ki merkez kendisi olsun.

Enaniyet çağında bunu anlamak hiç zor değil.

İnsanın kendi iktidarını yaşadığı hayatın bütün aksamında gösterme çabasıdır bu.

İnsan insanı yönetmeye görsün bir kez, hemen ona tahakküm edecek enstrümanları karşısındakinin üzerinde denemek ister.

Bakış açısı insandan kaynaklanıyorsa her zaman başka bir bakış açısıyla çatışmaya mahkûmdur.

Ama kaynağı insanın eğreti yaşamsal birikimi değil, hakikatin kendisi ise, bu ışık karanlık yolları aydınlattığı gibi dimağları saplanıp kaldığı şeylerden kurtarır.

Şimdi şöyle bir düşünelim: Eğitimde öğrenci merkezlilikle varılmak istenen hedef ve alınmak istenen mesafe acaba nedir?

Öğrencinin doğrular karşısında sabitesi oluşmadığına göre, çok iddialı sayılabilecek şekilde öğretmene rağmen birincil karar verme mercii olması sadece bir projenin olmayacağına dair kanaati ispatlamaya hizmet edebilir.

Peki, öğretmen tek başına merkez olabilir mi?

Fitri olanın dışında bir merkezden idare ediliyorsa eğer öğretmen de merkez olmaksızın çok uzaktır.

Mutlak hakikat ve evrensel doğruların dışında bir merkez arayan mihverini yitirmiş demektir. Birikim, yaş ve tecrübe açısından öğretmenlerin hakikate kavuşma ve evrensel buluşma ihtimal ve imkânlarının yüksek olduğunu dikkate aldığımızda öğrencilerin öğretmen merkezli bir eğitimden geçmelerini isabetli görebiliriz.

Merkeze mutlak hakikati değil de ihtimali zanni bilgiyi, teoremleri ve ayakta durmaya mecali kalmamış kuramları yerleştirdiğimizde insan sayısı kadar farklı yöntemi eğitimin deneme tahtasına karalamaktan başka bir şey yapmamış olacağız.

Batı orijinli günümüz çağdaş eğitimi maddi ve faydacı olanın peşindedir.

Aslında eğitim denilen şey kafaları doldurma ve pragmatik sonuç almanın ötesine de geçmez. Kalplerin ve ruhların doyurulması asli merkezden kopuk eğitimin gündeminde hiç yer almaz.

Öğrenci sahip olduğu bilgiyi-şayet bir piyasası yoksa- ne yapacağını bilmez.

Bir çocuğu asli merkezinden ayırıp kendi merkezine terk etmek bir kedinin kuyruğunu yakalamak için kuyruğu etrafında dönüp durmasına benzer.

Eğitmek adına çocuğa bir şeyler vermek iddiasında olanlar çoğu kez ondan ne kadar çok şeyleri de söküp aldıklarının farkında değildirler.

Merkez efendi (mutlak gerçek) der ki: Çocuğu doğasından, fıtratından ve hilkatinden kopararak yaptığı her şey onu kendi yetişkinliğine ve kendi yaşlılığına yabancı kılmaktır.

Zira çocuk fıtratında eğitimcilerin eğiterek kazandıramayacakları kadar çok ulvi hasletler vardır. Ne yapılabırsa eğitim adına bunlar örselenmeden yapılmalıdır.

İbn-i Tüfeyl der ki: “ Veli olmak istersen çocukların bazı özelliklerini benimse. Çocukların beş psikolojik özelliği vardır. Bunlar bir yetişkinde olursa veli olur.

1-Çocuklar kendi maişetlerini merak etmezler.

2- Hastalandıklarında yaratıcıdan şikâyetle bulunmazlar.

3- Yiyeceklerini diğerleriyle paylaşırlar.

4- Münakaşa ettiklerinde kin beslemezler. Barışmak için can atarlar.

5- Korktuklarında gözlerinde yaşlar akar.”

Günümüzde eğitim cevval zihinler değil, klişe kafalar oluşturmak için muhafaza edilmesi gerekenleri dışarı atmaya, atılması gerekenleri muhafaza etmeye yönelik programlar geliştirmektedir.

İbni Tüfeyl’in hatırlattığı fıtrî özelliklerin büyük bir kısmı ne yazık ki gençlik çağıyla beraber zayıf edilmektedir. Çünkü birikim sığ hedef alabildiğine dardır: Maratoncu olmak değil, yüz metre koşusuna hazır olmak!

İlmi iştiaqla talep eden talebeler çoktan mezun olup gittiler, şimdi nevezuhur öğrencilerin ilmi istemekle başları hiç de hoş değil. Onların yerine öğretmenleri istiyor. Öğretmen tanım değiştirmiştir artık: Öğrencinin öğrenmesini ısrarla isteyen! Kendindeki cevherin kıymetini öğrencilere öğretebilmek için olmadık yöntemler geliştiren adam. O artık merkez değil, herkes!

Mutlak hakikate inanlar için ilim bir yitilmiş mal demektir, ama şimdi ilmin merkezi olan hakikati kaybettik. O bulunmadan merkezi bulmak, ilmin kıblesini tayin etmek ne mümkün!

İnsanın anlam kaymasına uğradığı çağda pedagojik hiçbir yöntem maya tutmuyor.

Haydi, o zaman “ya tutarsa” ümidine yaslanıp göle maya çalmaya devam edelim!

ETKİLİ AİLE İLETİŞİMİ

Seyfi ÖZKAN

Eğitimci, Yönetici

s_ozkan_57@hotmail.com

Her zaman bilinen bir söz vardır: **“Eğitim ailede başlar”**. Gerçekten de çocuğa aile içinde gereken becerileri kazandırmaya çalışıyoruz. Ama ne kadarını ve nasıl? Zaten önemli olan da **“Nasıl”** sorusunun cevabı. Her aile başarılı çocuklar yetiştirmek ister. Bunun için çocuklarına mümkün olduğunca iyi bir gelecek sağlamaya çalışırlar. Onları iyi okullarda okutmak ister, bunun için de aile varını yoğunu ortaya koyar, tüm özverisini çocuğuna verir. Ancak yadsınan bir konu vardır ki o da çocuğun nasıl sağlıklı bir kişilik geliştireceğidir.

Aslında başarı her şey demek değildir. Önemli olan çocuğun içinde bulunduğu dönemi nasıl atlattığı, nasıl bir kimlik oluşturduğudur.

Çocuk aileyi yansıtır. Aile içindeki bireylerin kişilik yapısı çocuğun kişiliğini şekillendirir. Yani aile iletişim becerilerini kullanmazsa çocuk da iletişim becerilerini kullanamaz. Dolayısıyla çocuk hem ailede hem de sosyal çevrede sürekli çatışma içine girer. O halde aile çocuğa nasıl eğitim vermeli, çocukta nasıl sağlıklı bir kişilik oluşturmalıdır?

Elbette ki her anne baba çocuğunu en iyi şekilde yetiştirmek ister, çocuğuna iyi niyetle yaklaşmaya çalışır. Ama burada ailenin vereceği iyi bir eğitim, çocuğuyla kurduğu sağlıklı iletişim becerilerini kullanmasına bağlıdır. Bu sağlıklı iletişimi çocukla kurabilmek için önce onu tanımak ve onun temel gereksinimlerine saygı duymak gerekir.

Ailenin Temel Gereksinimleri

1.Değerli olma duygusu: Aile içindeki etkileşim çocukları ya *"Ben değerliyim."* ya da *"Değersizim."* duygusuna götürür. Bu gereksinim aile içinde yerine getirilmezse çocuk her türlü davranışla bu duyguyu elde etmeye çalışır.

Ergenlik çağındaki erkek çocukların çete kurarak çoğu kez ölümlerle sonuçlanan çatışmaları da, kendilerini önemli görmeyen aile ortamlarına bir tepki olarak yorumlanır. *"Ben değerliyim"* duygusunu aile içinde elde eden birey kendisini kanıtlamak için aşırı davranışlarda bulunmaya gerek duymaz.

2.Güven ortamı: Aile içindeki bireylerin emniyette olduğu, dışarıdaki tehlikeli olayların aile içine girmeyeceği duygusu, bu gereksinimin temel nedenidir. Eğer çocuk ev içinde kendisini güven içinde bulmuyorsa çocuk ailenin dışında bir yere yönelir. Aile ile olan bağlarını koparır.

3.Yakınlık ve dayanışma duygusu: Aile içinde temel güven ve dayanışma varsa aile dışında bireyin karşılaştığı stres getirici olumsuz olaylar yıkıcı etkisini pek göstermez. Güven duygusunun baskın olduğu aile dış dünyanın yaratmış olduğu sıkıntı ve kaygılardan kendisini kurtarır. Bu tür aile içinde olan kimseler kendilerine olduğu gibi çevresine de güvenirlir.

4.Sorumluluk duygusu: Aile sistemi içindeki anne ve babalar davranış ve sözleri ile sorumluluk duygusunu ifade ederler. Aile içinde sadece anne baba değil herkes sorumluluk duygusunu paylaşır. Elbette ki çocuklara yaşları oranında sorumluluk yüklenmelidir.

Tüm sorumluluğu kendi üzerine alan, çocuğunu sorumluluktan kurtaran anne ve babalar kendi yaşamını biçimlendirmekten aciz sürekli başkalarının yönetiminde olmaya alışık bireyler yetiştirirler. Bu tür tutumlar sonucunda yetişmiş bireyler yaşamlarında yer alan olaylardan sürekli başkalarını sorumlu tutarlar.

Gelişimsel dönemi göz önüne alınarak çocuğun odasını toparlaması, ev işlerine yardım etmesi gibi konularda sorumluluğu sağlanabilir. Bunu yaparken kız ve erkek işleri kesin çizgilerle ayrılmamalıdır. Çocuklarımızdan biz sorumluyuz. Bu sorumluluklarımızı unutmazken onlara da sorumluluk duygusunu küçük yaşlarda kazandırmaya çalışmalıyız.

5.Zorluklarla mücadele ederek onların üstesinden gelmeyi öğrenme: Çocuğa her şey hazır verilmemelidir. Sorumluluk duygusunun gelişimi ile ilgili anlatılanlar zorluklarla mücadele etme ile ilgilidir.

Çocuğun içinde bulunduğu gelişimsel dönem göz önünde bulundurularak çocuk kendi sorunları ile baş başa bırakılmalıdır. Bu durum onların zor sorunları ile mücadele ederek, uğraşmasına olanak vermek, kendisine güvenli sorun çözme becerileri gelişmiş bireyler olarak yetişmeleri için gereklidir.

Karşılaştığı her zorluğa aşırı yardım eden ana babaların çocukları sürekli başkalarına muhtaç, kendilerine güvensiz olur. Böyle kişiler yeteneklerini keşfedemezler.

6.Mutluluk ve kendisini gerçekleştirme ortamı: Aile ortamı bir mutluluk ortamıdır. Şimdiye kadar anlatılan gereksinimlerin karşılanması mutlu olmayı getirir.

Aile Kuralları

Her aile gerek açık gerekse kapalı olarak kurallarını belirlemiştir. Sağlıklı ailede kurallar gizli değil açık olarak belirlenmiştir. Aile içindeki bireyler birbirlerinin iyi tanır, duygular karşılıklı olarak hissedilir.

Evde eşitlik söz konusudur. Mutlaka ki zaman zaman her evde küçük de olsa çatışmalar yaşanır. Hiç çatışma yaşanmayan bir evde büyük olasılıkla maskeler takılıdır. Yani sosyal maskeler iletişimde bulunuyordur. Çatışma uzun süreli ilişki içinde olan kişiler arasında doğal olarak ortaya çıkar.

Önemli olan çatışmanın çıkmasını önlemek değil, çatışma çıktığı zaman kişilerin birbirleriyle nasıl etkileşim kuracağını bilmesidir. Aralarında çıkan çatışmayı birbirlerini kırma-dan çözebilme becerisini gösteren çiftler sağlıklı bir aile kurar.

Sağlıklı Bir Ailede Sorunları Çözmek İçin Kullanılan Yöntemler

Duygu ve düşünceler olduğu gibi, abartılmadan ortaya konulmalıdır

Sorunlar şimdiki bağlam içinde ele alınmalı ve eski birikimler için içine sokulmamalıdır. Kesinlikle öğüt verme kullanılmamalı, davranışlar somut bir biçimde ayrıntılı olarak ele alınmalıdır.

Yargılamaya gidilmemeli, kişiler kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelidirler. Duygu ve düşünceler, ne az ne eksik olduğu gibi ifade edilmelidir; karşısındakinin ne beklediğine ya da en mükemmel olması gerektiğine göre ifadeler aranmamalıdır.

Konunun özü ile konuya ilişkin olmayan ayrıntılar birbirinden ayırt edilmelidir. Örneğin siz çocuğunuza *"İki saat geciktin."* dediğinizde, çocuğunuz size: *"Hayır bir saat kırk beş dakika geciktim."* dememelidir.

Sorun çözmede etkin dinleme kullanılmalıdır. Belirli bir zaman konusu içinde ancak bir çatışma üzerinde durulmalı, başka çatışma konuları çatışmaya katılmamalı.

Örneğin: *"Hem geç kalıyorsun hem de bana yardım etmiyorsun."* diyerek iki konuyu birden ortaya atmamak gerekir. Birinin haklı çıkması yerine her iki tarafın da anlaşabileceği bir çözüme yönelmek gerekir.

"Ben haklıyım, sen yanlış hareket ediyorsun." tarzında davranmamak gerekir. Diyalog, *"Onların konuşması, bizim yanıt vermemizdir."* veya yanıt vermeyip bir gülümsemeyle -ama bildiğini ifade eden bir gülümsemeyle- başımızı sallayarak gerçek sevgi görmediği için kimsenin kendisine yardım edemeyeceğine inanır. Yardım etmek isteyenlerin *"Mutlaka art düşüncesi vardır, çıkarı vardır."* diye düşünür. Sağlıksız ailede yetişen kişilerin kendilerine güveni olmaz. Bu kişiler genellikle dıştan denetimli bireyler olurlar.

Çünkü birisiyle konuşmak, yani diyalog, güven oluşturur ve güven de bizim her şeyden çok gereksinimiz olan bir şeydir.

Sağlıksız Ailede Gizli Kurallar

Sağlıksız ailede kurallar bilinçaltındadır. Açığa çıkmamıştır. Bu kuralları kimse tartışmaz. İşte sağlıksız ailede geçerli olan kurallar şunlardır:

1. Denetleme: Çocuk duygu ve düşüncelerini ifade ederken hep korku içindedir. Ya da duygularını ifade edemez, bastırır. Söyle-

yeceklerini hep önceden kestirmek zorundadır. Kendiliğinden ortaya çıkan davranış kötür, affedilmez. Bu tür ailelerde sağlıklı bir güven ortamı söz konusu değildir.

2. Mükemmeliyetçilik: Yapılan her işte, girilen her sınavda kişinin mükemmel olması beklenir. Her şey göstermelidir, başkasının beğenmesi için yapılır. Mükemmeliyetçilik kişinin kendi gerçeğinin hiçbir değeri olmadığını kendi düşünüş ve değerlendirilişinin önemsiz olduğunu ifade eder. Bu ortamda yetişen çocuğun temel duygusu umutsuzluktur. Kendilerini değersiz, yetersiz bulurlar.

3. Suçlama: Suçlama olayları olduğu gibi kabul etmemenin bir sonucudur. Yapılan suçlamalar her şeyin denetim altında tutulması gerektiği ve yapılan her şeyin mükemmel olmasının zorunlu olması gerektiğini ortaya çıkarır. Bu durum ise kişide kaygı ve utanç duygularını yaratır.

4. Beş temel özgürlüğün inkârı: Sağlıksız ailede kişilerin doğal olarak geliştirdikleri algılama, duygu, düşünce, davranış, arzu ve amaçları inkâr edilir.

"İçinden geldiği gibi değil; mükemmeliyetçi kurala uyarak, başkalarının senden beklediği biçimde algıla, duygulan, düşün, davran, arzu et ve amaç edin." Bu durum kişinin kendi gerçeğini inkâr etmesine neden olur. Böylece kişi tamamen dışa bağımlı, kendi iç dünyasıyla ilişkisi kopuk, robot gibi yaşar. Böyle bir kişinin mutlu olması da söz konusu olmaz.

5. Konuşmanın yasak olması: Sağlıksız bir ailede özellikle çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etmesine izin verilmez.

6. Küskünlük ve kırgınlıkların sürdürülmesi: Aile içindeki kırgınlık ve küskünlüklerin sürdürülmesi, kişilerin birbirlerini anlamasını ve sorunun çözülmesini engeller.

7. Kimseye güvenmeme: Sağlıksız bir ailede kimse kimseye güvenmez. Aslında güven var gibi görünse de temelde güvensizlik vardır. Bu durum çocuklarda değersizlik duygularına neden olur. Sağlıksız ailede yetişen kişi kimseden saygı ve gerçek sevgi görmediği için, kimsenin kendisine yardım edemeyeceğine inanır. Yardım etmek isteyenlerin *"Mutlaka art düşüncesi vardır, çıkarı vardır."* diye düşünür. Sağlıksız ailede yetişen kişilerin kendine güveni olmaz. Bu kişiler genellikle dıştan denetimli birey olur.

“ Ankara'nın Taşına Bak... ”

Tarih taşta yazılır

GÜRTAŞ MADENCİLİK A.Ş.

Adres : Ankara Caddesi No:112/62 Gölbaşı / Ankara
Tel: 0(312)484 77 90 -91 Fax:0(312)484 77 92

Fabrika : Konya Yolu 17.Km Gölbaşı / Ankara
Tel: 0(312)616 62 69 Fax:0(312)616 62 72

www.gurtasmadencilik.com

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNİN YENİLENEN MÜFREDATI HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME

Halil İbrahim KABAK
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
ÖĞ-DER Kayseri Şube Başkanı

Ülkemizde eğitimin yapbozlarından neredeyse tüm eğitimciler hep şikâyet eder dururlar. Bu yapbozlardan biri de müfredat programlarıyla sürekli oynanmasıdır. Bundan önceki müfredat değişikliği 2000 yılında 2517 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanarak yürürlüğe kondu. Bu müfredat, 28 Şubat sürecinde yaşanan fişleme olaylarının korkusuyla ifade edilmese de iyimser bakacak olursak ilk etapta fazla göze batmadıysa da görüldü ki son derece ideolojik hazırlanmıştı. Bilgiler çarpıtılmış, ayetler tabiri caizse makaslanarak verilmiş, hatta 8. sınıf konularındaki; mezhepler, tarikatlar, cemaatler konularında olduğu gibi gerçekle asla bağdaşmayan ifadelerle, birazcık da doğru bilgilere dayanılarak oluşturulmuş bir müfredat idi.

Ders müfredatı bu öğretim yılından itibaren yeniden değişti ve yürürlüğe kondu. Yeni müfredatta müspet bazı düzeltilmeler olduğunu

elbette görmekteyiz. Misal olarak; yukarıda bahsettiğim; gerçeğe dayanmayan bazı ifadeler düzeltilmiş, ünite sonlarında çeşitli açılardan değerlendirici sorular konulmuş, dersler işleniş tarzı olarak öğrenci merkezli hale getirilmiştir. Konuların arasına etkileyici bir tarzda ayet ve hadis mealleri, şiirler özlü sözler eklenmiş, öğrenciyi -derse hazır gelmese bile- dersin işleniş esnasında konuyu değerlendirmeye yöneltici boşluklar bırakılarak doldurması istenilmiş, önceki müfredatta yarım verilen bazı ayet mealleri tam verilmiş. Bütün bunlar bu değişikliğin müspet taraflarından bir kısmı. Ancak söz konusu ders Din Kültürü dersi. Dolayısıyla yapılan değişikliklerin de daha dikkatli, titiz kesin bilgiye dayalı, ideolojik olmaktan ve bazı etkilerden kesinlikle uzak olması gerekir.

İnceleyebildiğim kadarıyla bu yeni müfredatın muhtevasında da ciddi eksik ve yanlış-

lıklar var. Elbette Anayasa’da da belirtildiği üzere dersin Adı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi... Yani tam anlamıyla bir Din Dersi değil ve bir kültür dersinin muhtevasını aşamaz. Tespit edebildiğimiz eksikliklerle ilgili hususlara – Anayasa’da bunun sınırları belli daha fazlasını kim olsa yapamazdı. – gibi bir itirazın vaki olmaması için eklenmesi gereken küçük ilavelerin yanı sıra ağırlıklı olarak yeni ders kitaplarındaki hatalar üzerinde durmaya gayret ettik. Buna göre; öncelikli olarak, sınıf seviyeleri arasına serpiştirilen namaz surelerinde eksikler olduğu görülmekte. 4. sınıflarda dualardan sadece Sübhâneke var, surelerden Fatiha ve Kevser var. 5. Sınıflarda; Rabbena, Salavat ve Tahiyat duaları surelerden, İhlas ve Fil sureleri. 6. sınıflarda Kunut duaları, Asr, Nasr, ve Felak sureleri. 7. sınıflarda sadece Nas ve Mâûn sureleri, 8. sınıflarda da sadece Ayete’l-Kürsi var. Bu durumda Kureyş, Kafirûn ve Leheb surelerinin hiçbir sınıfın konuları arasında yer almadığı görülüyor. Bunların dışındaki diğer konuları da sınıflar bazında tek tek ele alarak inceleyelim.

4. Sınıflar

Günlük konuşmalarımızda kullandığımız dini ifadeler anlatılırken “Besmele” denilmiş “Eûzü” den hiç söz edilmemiş hâlbuki “Eûzü-Besmele”nin her ikisinin birlikte verilmesi gerekirdi.

Dini semboller konusu işlenirken Kilise ve Havraya da yer verilmiş. Oysaki dini sembolden Müslüman bir toplumda sadece İslam dinine ait olanlar anlaşılır. 4.sınıf seviyesindeki bir öğrenci dinler arasındaki somut ayrılıkları fark edecek çağda olmadığından bunları da İslam’a ait semboller olarak algılayabileceklerdir.

“Bedenimi Temiz Tutarım” konusunda (Sayfa 36) “Sabah kalktığımızda öncelikle ellerimizi ve yüzümüzü yıkamalıyız.” deniliyor. Hâlbuki Müslüman bir fert sabah kalkınca ilk iş olarak abdest alır. Bu yaştaki bir çocuk için böyle bir bilgi erken denemez çünkü hadis-i şerifte Peygamberimiz (sav) “Çocuklarınıza yedi yaşında namazı emrediniz.” buyurmaktadır. Aynı konu içerisinde “Sık sık banyo yapmalıyız.” denilmekte. Burada gusül abdestine banyo yaptığımızda gusül şeklinde yaptığımız takdirde hem maddi hem de manevi bir temizlik yapmış olacağımız vurgulansa daha iyi olurdu. Ayrıca; aynı konu içerisinde tuvaletten çıkınca ellerin yıkanması gerektiği vurgulanmış ama tuvalet temizliği olan istin-cadan hiç bahsedilmemiş bu da çok önemli bir eksikliktir.

2. Ünite de sevgili Peygamberimiz (sav)’in hayatını anlatan ünitelerde ismi geçen saha-be ve Ehl-i Beyt gibi zevatin isimlerinin sonuna “Allah ondan razı olsun.” Anlamına gelen “Radıyallâhu anh” ifadesinin kısa rumuzu olan (ra) ve Peygamberimize salâvat getirmenin kısaltması olan (sav) işaretlerinin konulması onlara karşı bir saygı eksikliğini ortaya çıkarmaktadır.

Peygamberimiz (s.a.v)’in gençlik hayatından bahsedilen konuda O’nun haksızlıklara karşı koymak için kurulan bir topluluğa üye olduğundan söz edilmiş ama bu topluluğun isminin “Hilful-Fudûl” olduğu belirtilmemiştir.

“Kur’an-ı Kerim’i Tanıyalım” ünitesinde “Ayet” kavramı “Kur’an-ı Kerim’in her bir cümlesine ayet denilir.” şeklinde yanlış tanımlanmıştır. Doğrusu; “Kendi içinde anlam bütünlüğü olan, kelime, cümle veya cümle gruplarına ayet denir.” şeklinde olmalıydı.

5.Sınıflar

1. Ünite de “Allaha İman” konusu işlenmiş, Allaha neden inanmamız gerektiği güzel bir şekilde anlatılmış ancak Allahın Zatî ve Subûti sıfatlarından bahsedilmemiş. Esmâ-i Hüsnâ’dan bazı örnekler Türkçe anlamlarıyla verilmiş. Soyut varlıkları somut olarak algılamaya başlayacak çağın başında bulunan 5. sınıf öğrencilerine bu sıfatların da verilmesi onların Yüce Rabbimizi gerektiği gibi ve doğru tanımasına imkân verecekti. Ayrıca hiç bir varlığa isimlerinin kullanılan dile tercümesiyle değil orijinal aslıyla hitap edilirken, Allah (c.c)’ın isimlerinin sadece anlamlarının verilmesi hiçbir açıdan doğru olamaz.

“Niçin İbadet Edilir?” konusu anlatılırken (Sayfa 36) Zâriyât Suresi 56. ayet örnek olarak zikredilmiş, ancak “... İnsanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.” şeklinde “Cinleri” ifadesi kesilerek verilmiş. Bunun basit bir hata olmadığı, büyük ihtimalle bir kasıttan kaynaklandığı 7. sınıflardaki varlıklar Âlemi ünitesinde meleklerden ve şeytanlardan bahsedilmiş olmasına rağmen cinlerden hiç söz edilmemiş olmasından anlaşılmaktadır.

82. sayfadaki “Allah’ı Arayan İnsan Hz. İbrahim” konusunun hem başlığı hem de anlatımı 83. sayfada mealleri verilen En’am Suresi 76 – 79. ayetlerin ifadesiyle açık bir şekilde çeliştiği gibi güvenilir tefsir kaynaklarının açıklamasıyla da çelişmektedir. Yani bu bölüm tamamen yanlış bir şekilde verilmiştir.

İlgili ayetler iyi düşünülerek incelenirse mesela; “Ay’ı doğarken görünce Rabbim budur (öyle mi), dedi. O da batınca, Rabbim bana doğru yolu göstermezse elbette yoldan sapıp topluluklardan olurum, dedi.” (En’am;77) Ayetten aslında Hz. İbrahim (as)’ın asıl maksadının Allah’ı aramak değil, henüz onlara sözünü dinletecek çağa gelmediği için yıldız, aya, güneşe tapan ana-babasına veya çevresindeki insanlara ıstırtma yoluyla bunlardan Rab olamayacağını anlatmaya çalıştığı gayet açık bir şekilde anlaşılır.

6. Sınıflar

24. sayfada “Kur’an, Tevrat’ı Onaylar.” denilmekte ve Kur’an sanki bu günkü Tevrat’ı onaylıyormuş gibi sunulmaktadır. Hâlbuki Kuran’da, Yahudilerin Tevrat’ı tahrif ettiklerini bildiren ayetler vardır. Bu ifadeler, acaba son günlerdeki “Dinler arası diyalog” çalışmalarının etkisi altında mı bu müfredat hazırlandı sorusunu akla getirmektedir.

İlahi kitaplar arasında Kur’an tanıtılırken, Kur’an’ın içerdiği konular hakkında bilgiler veriliyor ama Kur’an’ın toplum düzeniyle ilgili prensipler de koyduğu gözden kaçırılıyor. Ayrıca, Kur’an’ın kendinden önceki kitaplardan alıntılar yaptığı belirtiliyor ve bazı örnekler sunuluyor. “Kur’an’ın kendisinden önceki kitaplardan alıntılar yaptığı doğru ama bu bilgiler neden çarpıtılarak verilmiş?” diye sormadan edemiyoruz. Çünkü Kuran’ın, önceki kitaplardan alıntı yaparak verdiği bilgilerin çoğu; sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)’in nübüvveti ile ilgili bu İlahi kitapların şimdiki ve o zamanki nüshalarından çıkartılmış olan ve o kitapların orijinallerinde bulunduğu halde onlara inandıklarını söyleyenlerin inkâr ettikleri ya da ters yüz ettikleri gerçeklerdir.

İbadet Ünitesinde Gusül abdestinden (s; 36) bahsedilmiş ama gusül gerektiren durumlarla gusül olmadan yapılması caiz olmayan hususlardan bahsedilmemiş. Ayrıca gusül gerektiği zaman bunu geciktirmeden derhal gusledilmesinin gerekliliği mutlaka vurgulanmalıdır. Çünkü görev yaptığımız muhtelif illemlerimizin hepsinde de gençlerimizin çoğunun bu noktada bilgi eksikliğini ve ihmalliğini esefle müşahade ettik.

Namazın şartlarıyla ilgili konuda açıklamalar yetersiz. Mesela; necasetten taharet anlatılırken, dinimizce nelerin necaset sayılacağı ve ne miktara ulaşırsa bunların namaza engel olacağına açıklanmamış olması ciddi bir eksikliklerdir.

Cemaatle namaz konusunda da günlük namazların da camide ve cemaatle kılınmasının önemi gerektiği gibi vurgulanmamış “Olsa da olur olmasa da olur.” Anlayışı ile verilmiştir. Hâlbuki cemaatle namazı tavsiye eden hadisler ve ayetlerdeki vurgular bunun ne kadar önemli ve terk edilmemesi gereken bir iş olduğunu ortaya koymaktadır.

70. sayfada; Veda Hutbesinde Peygamberimiz (sav)’in üzerinde önemle durduğu konulardan; Tevhid akidesinden sapılmaması, faizin her çeşidinin haram kılınması, ırkçılığın yasaklanması, müminlerin kardeşliği, cahiliye adetlerinin terk edilmesi ve onlara geri dönülmemesi, İslam ahkâmının temel kaynaklarının Kur’an ve sünnet olduğu... vb gibi önemli birçok husus tabiri caizse es geçilmiş ve bunlara hiç değinilmemiştir. Mademki bu konu üzerinde duruluyor ki – durulmalıdır- o zaman bunu sansürlemeden vermek en doğrusu değil mi?

76. sayfada “İslam Dininin Temel Kaynağı Kur’an” başlığı verilmiş; hâlbuki bütün güvenilir âlimlerimiz görüşlerinde ve onların eserlerinde bu temel kaynağın Kur’an ve sünnet olduğu açıkça beyan edilmektedir. Ayrıca bu ifade “Kur’an Müslümanlığı” vs. gibi sünneti dışlayan onu hayattan koparmaya ve uzaklaştırmaya çalışan bir zihniyet çağrışımı yapmaktadır.

114. sayfada Ebû Hanife (ra)’nin hayatı ile ilgili bilgi verilirken; İmam-ı Âzam’ın görüşlerinin öğrencileri tarafından “Fıkhu’l Ekber” isimli kitapta toplandığı açıklanmıştır. Burada hem mezkûr eserin ismi hatalı bir yazımla verilmiş hem de tüm görüşleri bu kitapta toplanmış gibi sunulmuş hâlbuki bu eser İmam-ı Âzam Hazretlerinin Akaid ile ilgili görüşlerinin toplandığı eserdir.

7. Sınıflar

10. sayfada “Tercihlerinden Sorumlu Tek Varlık İnsan.” diye yanlış bir bilgi var. Zâriyât Suresi 56. ayette; “Cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.” buyrulmakta. Yine sorumluluklarını yerine getirmeyenlerin ceza yeri olan Cehennem hakkında; “Cehennemi hem cinlerden hem insanlardan bir kısmıyla dolduracağım.” (Secde; 13) buyrulmakta. Tercihlerinden sorumlu tek varlık insan ise cinlerin Cehennemde işi ne acaba.

“Varlıklar Âlemi” ünitesinde meleklerden ve şeytandan bahsediliyor ancak cinlerden bahsedilmemekte sadece, “Kura’n-ı Kerim’de İblis’in ateşten yaratıldığı ve cinlerden olduğu belirtilmektedir.” cümlesiyle değinilmektedir.

Aynı ünite, 13. sayfada "... Allah'ın melekler aracılığı ile kendisine yardım edeceğini bilir." cümlesi itikadî bakımdan sakat bir ifadedir. Bunun yerine "Allah'ın meleklerini kendisine yardım için görevlendireceğine inanır." şeklinde bir cümle ile ifade edilmesi gerekirdi.

24. sayfanın alt kısmında verilen ayette "Muttakîler" kelimesine "Sorumluluk bilinci taşıyanlar" manası verilmiş. Kur'an'da geçen kavramları manalandırılırken anlama sadakat gerekir.

"Ahirete İman" konusu içerisinde Ahiretle ilgili kavramlar arasında şefa'at ve Ru'yetullah'a yer verilmemesi de önemli bir eksikliklerdir.

35. sayfada oruç tutmakla sorumlu olanlara, bayanların hayz ve nifas hallerinde oruç tutamayacaklarının, 36. sayfada adak orucunu tutmayanların sorumlu olacaklarının, 42. sayfada orucu bozan durumlarda kasıtlı olarak ve bilerek orucu bozanlara kefareti gerekeceğinden hiç bahsedilmemiş olması bu müfredatın hazırlanmasında dinde reformcu bir anlayışın etkili olduğu izlenimi vermektedir. Ayrıca "Fitre" konusu açıklanırken Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunun ve illerdeki müftülüklerin fitre ile ilgili hadis-i şerifteki miktarı esas alarak fitre miktarını hesap edip kamuoyuna duyurdukları ne kadar fitre vereceğini bilemeyenlerin bu duyuruyu dikkate alabileceği vurgulansa faydalı olurdu.

43. sayfadaki "Orucu Bozmayan Durumlar"la ilgili bilgiler de eksik ve yanıltıcıdır. Mesela; kusmak orucu bozmaz deyip kestirilip atılmış. Hâlbuki kusmanın durumuna göre orucun bozulup bozulamayacağına dair hüküm değişmektedir. Aşı yaptırmamanın orucu bozmayacağı belirtiliyor, halbuki aşı yaptırmak iğne (enjeksiyon) yaptırmak gibidir ve bundan dolayı ihtiyatlı davranarak kaza etmek gerekeceği güvenilir kaynaklarda mevcuttur.

56. sayfada, Peygamberimiz (sav)'in Kur'an'ı açıklayıcılığı dışında Kur'an'da olmayan bir takım hükümleri koymaya da yetkili olduğunun belirtilmemesi de sünneti hayattan dışlamak isteyen bir anlayışın ürünü gibi gözüküyor.

8. Sınıflar

1. Ünitenin adı "Kaza ve Kader" ancak içerisinde "Kader" in tanımı çok yüzeysel ve

yetersiz yapıldığı gibi "Kaza"dan hiç bahsedilmiyor.

Aynı ünite, kaderin bir parçası olarak bahsedilen Toplumsal yasalara Kur'an-ı Kerim'de sünnetullah denildiği ifade ediliyor ancak bu tabirin Hak ve Batıl mücadelelerinin anlatıldığı yerlerde geçmesine rağmen Hak-Batıl mücadelesinin de toplumsal bir yasa olmasından hiç söz edilmiyor.

84. sayfada "Namaz, oruç, hac ve zekât gibi ibadetlerin nasıl ve ne zaman yapılacağını ayrıntılı bir şekilde açıklayan yorumlara, fıkhi yorumlar denir." denilmiş. Fıkhi sadece budur demek ne kadar doğru? Fıkhi muamelât ve Ukubat gibi kısımlarını saklamak bilime saygı ve dürüstlük, objektiflik gibi kavramların hiç biriyle asla bağdaşmayan aynı zamanda pedagojik olarak ta yanlış bir tutumdur.

"Dinler ve Evrensel Öğütleri" ünitesinde diğer dinlerin sadece İslam ile paralelmiş gibi görünen yönleri verilmiş İslam ile çelişen taraflarından hiç söz edilmemiştir. Hâlbuki dinlerin birbirine benzeyen çok az yönleri olduğu gibi benzemeyen, çelişen hatta çatışan yönleri çok daha fazladır. Bu yanlış hoşgörü ve diyalog adına gizlenince bu şekilde bilgilenen öğrencilerimizin zihninde bu dinler İslam ile eşdeğer durumdaymış gibi algılanma riskinin olmadığı söylenemez ki; bu, inanç açısından çok tehlikeli bir durumdur. Oysaki günümüzde Dinler arası Diyalog, Medeniyetler İttifakı vs. göz boyayıcı bir takım söylem ve projelerin İslam'ı ılımlılaştırmak üzerinedir. Bu inançların aslından sapmalarıyla sahip oldukları emperyalist emellerine Müslümanların engel olamayacak duruma gelmeleri ve kendilerine alternatif olmaktan uzaklaştırmak için ortaya atıldığı birçok ciddi araştırmacı ve bilim adamları tarafından ortaya çıkartılmıştır.

İSLÂM'DA EĞİTİM

Ekrem AKMANŞEN
Kuran Kursu Öğreticisi

1427 yıllık mefahirle dolup taşan bir tarihe sahip olan müminler, artık neredeyse İslâm'a, bu yüce dini tatbik safhasına koymak yerine, şeref ve şan dolu tarihleriyle övünmekle; eğitim ve öğretim meselesinde hiçbir bâtil din ve ideolojiyle kıyasa mahal bırakmayacak derecede nev'i şahsına münhasır bir sistemi yürürlüğe koymak yerine, tarih kitaplarına kaydettirmekle sahip çıkmış görünüyorlar.

Allah Teâlâ, ruhları yarattığında "Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?" diye onlara sordu. Onlar "Evet, Sen bizim Rabb'imizsin" dediler.¹ Böylece yeryüzüne ayak basmadan ve hatta insan şeklinde yaratılmadan önce Allah Tebâreke ve Teâlâ, Zatı'nın yarattıklarının mutasarrıfı ve maliki olan bir Rab, ruhların da birer mahluk olduğu eğitimini veriyor.

İnsanoğlunun âlem-i ervah-taki ilk eğitimi bu oluyor.

Daha sonra insana emaneti (kulluk vazifesini yüklenmesini) arz ediyor. Öyle bir emanet ki semâvât, arz ve dağlar mesuliyetinin ağırlığından kabule yanaşmıyor.² Lakin insanoğlu, Rabb'imizin yüklenmesini gerekli kılan bir eğitimi sayesinde onu kabullenip yükleniyor.

Bu da emaneti kabullenmesinde bahsettiği bir diğer eğitimidir. Elbet peşi peşine eğitimlerin akabinde bir büyük imtihan gelecektir.

Allah (sübhanehu ve teâlâ) Âdem (as)'i kâinata bir vekili, bir halifesi olarak gönderiyor. Ki O, Kâdir-i Mutlak namına niyabet salahiyetini kullanan –ahkâmını icra edecek- bir nâib olsun.³ Meleklerle öğretmediği eşyanın isimlerini Mevlâ ona öğretiyor.⁴ Ve bu ta'lim-i İlâhi gereğince ilmen meleklerden üstün oluyor. Bundan dolayı melekler Âdem'e tazimle emrolunuyor.⁵ Bu, Adem (as)'e bir ibadet değil bir bakıma bir yardımdır. Âdem (as)'e bir terkim olmakla beraber bizzat Allah'a bir ibadettir. Bununla melekler, ahkâm-ı ilâhiyyeyi icra nokta-i nazarından, Âdem'e mertebe-i hilâfetine uygun bir surette hizmet ve muâvenete memur kılınmış oluyor. İşte insan böyle bir babanın evladıdır ve onun halifesidir. Bu nimeti bilmeli, bu kardeşliği takdir etmeli ve âlemde hiçbir asalet davasına çalışmamalıdır. Büyük bir cemâat-ı uhuvvet (kardeşlik topluluğu) halinde yaşamalı ve yaşarken de kendi ahkâmını değil, Allah'ın ahkâmını, yasalarını tatbik etmeli ki melâikenin dahi hizmet ve muâvenetinden ümit var olabilmelidir.⁶

İşte insanoğlunun ta'lim-i İlâhi karşısında ki melâikeden ve diğer canlılardan efdaliyyeti ...Semâvât ve arzda (göklerde ve yerde) O (cc)'nu tesbih ve takdis etmeyen ve zikretmeyen hiçbir şey yoktur.⁷ Hatta taşın öylesi vardır ki ondan ırmaklar kaynar, öylesi de vardır ki Allah (cc) korkusundan yuvarlanır.⁸

İbn-i Kesir (ra) bu ayetin tefsirinde Mücahid'in; "Su fışkıran ve su yüzünden yarılan veya dağın tepesinden yuvarlanan her taş Allah'ın haşyetindendir." sözlerini rivayet eder.⁹

Şu halde ruhların, insanoğlunun ve kâinatın yaratılması Allah (cc)'ın emri ve eğitimiyle oluyorsa, her türlü fenalığın baş mümessili fesadın; her türlü düşmanlığın öncüsü kan dökmenin beldelerden bertaraf edilmesi me'mul ise, tek emrin Allah emri ve tek eğitimin de İslâm eğitimi olması icap eder.

Allah'a ilticain,¹⁰ şeytan ve şerlilerin vesvese ve iğvasından Zâtı'na sığınmanın¹¹ ve her hayırlı işe İsm-i Şerifiyle başlamanın¹² büyük ehemmiyet arzettiği bu dinde, toplumun ve toplumu oluşturan fertlerin eğitimi ana-babanın ruhen ve bedenen en müsait olduğu zaman ve zeminde, "Allah'ım, şeytanı bizden uzaklaştır ve bize merzuk edeceğin (çocuk) tan da uzaklaştır"¹³ yakarışıyla başlar ve hayırlı evlat dileğiyle o toplumun manevi eğitim tekevvünü sağlar.

Babanın ölüm döşğinde dahi evlatlarına Rabb'lerini öğrenmeleri hususunda hassasiyet göstermesini tavsiye eden bu eğitim sistemi babadan oğula bir miras gibi tevarüs eder durur.¹⁴

Bu eğitim, doğum sonrası çocuğun kulaklarına ezan ve kamet getirilerek icra edilir. Ölüm döşğinde kelime-i tevhid ve Yasin-i şerif kırâatleriyle¹⁵ devam eder ve kabre konulduğunda telkinle nihayete erdirilir.

Doğumla ölüm arasında hiçbir vakit kenden müstağni olunamayan bu eğitimin ölüm sonrasına kadar insana ne derece sahip çıktığı akıl sahiplerine gizli değildir.

Bu eğitim; okul, aile, toplum ve kitle iletişim araçlarında tahakkuk ederse, her hatanın kaynağı dünya sevgisinin; bir gaye değil, bir vasıta ve mümine göre, ahiret yurdunun bir ebedi hayat olarak kazanılmasından başka bir anlamı olmayacaktır. Ölüm dahi, İslâm ve toplum uğrunda çalışmaya sevk edecek bir âmil olacaktır bu eğitim sayesinde.

Eğitim bu dörtlü çerçevede olmazsa bir yığın değer yargısı ile muhatap olunması kaçınılmaz olacaktır. Bu değer yargılarının boy gösterdiği coğrafyada birinin ikâmeye yöneldiği bir dini (hayat tarzını), bir ideolojiyi bir diğeri yıkmaya çalışacak ve bundan da ruhen ve bedenen bir iç çatışma doğacaktır.

Zaten hüner de muhtelif fikirlere sahip insanları barışık tutmak değil toplumu aynı değer yargıları etrafında bütünleştirebilmek ve onlara uğrunda canlarını feda edebilecekleri ve bunu yaptıklarında mükâfâtına nâil olabilecekleri, tahrif edilmemiş ve edilemeyecek, insanın varoluş ve karakterine en muvafık bir hayat tarzı, bir değer yargısı ve bir eğitim sistemi sunabilmektir.

1-Âraf suresi: 172

2-Ahzab suresi: 72

3-Bakara suresi :30

4-Bakara suresi 31

5 Kehf suresi: 50

6-İbn Kesir tercümesi: 2/302

7-İsra suresi: 44

8-Bakara suresi: 74

9-İbn Kesir tercümesi: 2/388

10- Furkan suresi: 77

11- Âraf suresi: 200; Mü'minun: 97; Fussilet: 36

12- İbn Kesir tercümesi: 1/50

13-Nevevi, el-Ezkâr: Kitab'un-Nikâh

14- İslamda Çocuk eğitim, 1/73

15-İbn Kesir tercümesi: 2

MATERYALİZMİN EĞİTİMLE İLİŞKİSİ

Birol DUMAN
Eğitimci

Materyalist felsefenin İlkçağa kadar uzandığı söylenebilir. Özellikle Antikçağda Herakleitos, Demokritos, Epiküros, Leukippos... vs. gibi isimlerin geliştirdikleri atomculuk, materyalist düşüncenin temellerini oluşturur. Buna göre her şeyin başlangıcının madde olduğu kabul edilir.

Her ne kadar materyalist düşünce antik çağ filozoflarının atomculuğuna değin uzansa da sistemli bir öğretisi olarak geliştirilemedi. Ayrıca bu filozoflardan sonra gelen Sokrates ve Platon'un atomculuğu şiddetle eleştirmeleri, reddetmeleri ve onlardan sonra gelen filozoflar içinde güçlü bir materyalist filozofun çıkmaması materyalizmi, Rönesans'a kadar unutturdu denebilir.

Fransız rahip Pierre Gassendi'nin 17. yüzyılda Epikür'le ilgili yazdığı iki eser (ilki 1647, ikincisi 1649), Epikür'ün ve Antikçağ atomculuğunun yeniden incelenmesine ve canlanmasına vesile oldu. (Marks'ın doktora tezi de Epikürle ilgili) Aynı dönemlerde İngiltere'de Thomas Hobbes da Antikçağ atomcularının görüşlerine dayanarak materyalist dünya gö-

rüşünü savundu. (Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, Maddecilik Maddesi)

Her ne kadar materyalizm altın çağını 18. yüzyılda yaşamış ve 17. yüzyıl filozoflarından Descartes, Malebranche, Spinoza ve Leibniz metafiziğine karşı savaş vermiş olsa da esas itibarıyla 18. yüzyıl ve daha sonraki materyalistlerin çıkış noktaları yine Descartes gibi düşünürlerin bilim anlayışıydı. Nitekim Descartes'in fizik anlayışı maddeye kendiliğinden bir yaratıcı güç vermiş ve mekanik hareketi maddenin yaşamsal hareketi olarak kabul etmişti. Descartes, -özellikle felsefenin ilkeleri adlı eserinde de açıkça görüldüğü gibi- fiziği metafizikten bağımsız hale getirdi. Bu skolâstik felsefenin temeline dinamit koymakla aynı anlama geliyordu. Esas itibarıyla bir metafizikçi ve Hristiyanlığa son derece bağlı olan Descartes bu yöntemiyle felsefede büyük bir devrim yapmış ve yeniçağda mekanik materyalizmin önünü açmıştır. Marks'ın da belirttiği gibi "Mekanik Fransız materyalizmi, Descartes'in metafiziğine karşıt olarak onun fiziğine bağlanmıştı. Çömezleri meslekten anti-metafizikçi, yani fizikçi olmuşlardı.

Nitekim çömezi Le Roy (1598–1679), ruhun bir beden kipinden ve fikirlerin de mekanik hareketlerden başka bir şey olmadıklarını söyleyerek kartezyen hayvan yapısını, insani ruh üzerine uyarladığında Descartes yaşıyordu ve Descartes buna karşı çıktı. 18. yüzyıl sonunda Cabanis, Descartes'çi materyalizme son biçimini verdi.

Marks, İngiliz materyalizminin ve tüm modern deneysel bilimin gerçek atası olarak Bacon'u görür. (age, sh. 172) Aslında Bacon bir metafizikçidir. Fakat o da öğretisiyle kendinden sonraki materyalistlerin yolunu açar. Bacon'un bilim anlayışı Hobbes'da materyalist bir sistem haline dönüşür. Daha sonra Locke ise Bacon ve Hobbes'ın ilkelerine temel vererek, bir bakıma Fransız materyalizmini de etkilemiştir.

Marksist materyalistler bir varlığın gelişmesinde düşüncel yanın öncelik taşıdığını kesinlikle reddederler. Onlara göre gerek doğada gerekse toplumda önce maddi yön değişir. Çünkü doğa, daha önce hiç canlı yokken de vardı ve ilk canlının uyartılma ile duyunun ilk belirtileri dışında bilinci yoktu.

Marks'tan önceki materyalist felsefe daha çok Fransa'da gitgide yayılan, amaçları, zevk ve çıkar olan materyalist yaşam biçimi ile açıklanabilir. Voltaire'in bir cümlesinden hareketle Marks 18. yüzyıl materyalizminin, Fransız yaşam biçiminin "Bedensel zevke ve bedensel çıkarlara, tek sözcükle maddi dünyaya dönüklüğüyle açıklamaktadır.

Bu konuda Dr. Ali Şerati de 18. yüzyıl materyalizminin burjuva materyalizmi olduğunu söylemektedir. Şeraiti, büyük Fransız devriminin feodalite ve kiliseye dayanan soslulara karşı bir burjuvazi devrimi olduğunu hatırlatarak, burjuvazinin feodalılığı ve kilisenin dini olan düşünce sistemini ezdiğini belirtir. Böylece burjuvazi, aristokrasi ve feodalite sistemini ezdiği için cumhuriyeti, feodalitenin inanç sistemini (ortaçağın kilise dinini) ezdiği için de materyalizmi ortaya koydu. Özetle Ali Şerati materyalizmin, on sekizinci yüzyılda devrimci burjuvazi sınıfının elinde kendisi aracılığıyla ismi kilise dini olan feodalitenin özel felsefesini ezmek üzere büyük Fransız devrimi şeklinde tecelli etmiş bir felsefe olduğunu dile getirmektedir.

Marksist materyalist ise 18. yüzyıl materyalistleri gibi metafiziğe savaş açmakla beraber, dünya ve onun yasalarını da açıklamayı iddia eder. Bu yüzden Marksistler, doğa ile ilgili materyalist iddiaların hemen ardından in-

san veya toplumla ilgili materyalist ispatları ileri sürerler. Nasıl ki doğadaki maddi değişiklikler bilinci değiştiriyorsa, aynen onun gibi iktisadi değişim de insanların veya toplumun bilincini o şekilde değiştirir.

Marksist materyalistler bir varlığın gelişmesinde düşüncel yanın öncelik taşıdığını kesinlikle reddederler. Onlara göre gerek doğada gerekse toplumda önce maddi yön değişir. Çünkü doğa, daha önce hiç canlı yokken de vardı ve ilk canlının uyartılma ile duyunun ilk belirtileri dışında bilinci yoktu.

Görüldüğü üzere ilkel materyalist anlayıştan, 18. yüzyıl aydınlanmacı filozoflarına, oradan 19. yüzyıl materyalistleri Feuerbach ve ondan esinlenerek yüzde yüz katıksız materyalist felsefe oluşturan Marksist materyalizme akıp giden bu görüş, zamanımızda her olaya maddeci bakan bir toplumun meydana gelmesine neden olmuştur.

Bundan yakın tarihimizde Türkiye'nin de nasiplendiğini görmekteyiz. Ünlü şair Can Yücel bir röportajında "Ben anti-klerikal bir dönemin çocuğuyum. İslam'ı bilmeden ateist oldum." diyordu. Türkiye'de uzun yıllar maddeci ve ırkçı düşünceye dayalı bir öğretim sistemi uygulanmaya çalışıldı. Felsefi bakımdan olmasa da davranış açısından öğrenciler olaylara maddeci yaklaşımla bakmaktadırlar. İnsanlarımızın çoğunda manevi duyguların ötesinde maddi çıkarların öncelik taşıdığı göze çarpmaktadır.

Fedakâr eğitimcilerin bunu müfredatla değil de kendi özverileriyle tersine çevirmeye çalıştıklarını görmekteyiz. Biliyoruz ki, insanlar olaylara maddeci yaklaşımla baktıkları müddetçe bütün caydırıcı kanunlara rağmen vurgunlar, talanlar, ahlaksızlıklar alıp başını gidecektir. İnsanların manevi duyguları geliştikçe suç oranları azalır, talanlar kalkar, ülke kalkınma sağlanabilir. Suç oranlarının azalması açısından en küçük manevi bir destek, en caydırıcı kanunların yapamayacağı katkıları sağlar.

KAYNAKLAR

1. K. Marks- F. Engels, Kutsal Aile, sh. 169
2. age, sh. 169–170
3. age. 172–173
4. J. Stalin, Anarşizm mi, Sosyalizm mi? Sh. 27
5. K. Marks – F. Engels, Kutsal Aile sh. 170, 303
6. Dr. Ali Şeraiti, Marksizm, sh. 100
7. J. Stalin, Anarşizm mi, Sosyalizm mi? Sh.

ADAB-I MUHALEFET

Münakaşa, Münazara ve Tartışma Adabı

Mecit DÖNMEZBİLEK
Eğitimci, Yazar

Çoğu zaman bu konudaki adabın bilinmemesi yüzünden dostluklar zedelenmiş, fertler birbirine düşmüş, gerçeğe ulaşma amacına ulaşamamış, tartışmacılar arasında gereksiz gerginlikler yaşanmıştır. Aksine adabına uygun yapılan tartışmalarda bu olumsuzluklar yaşanmamış; tartışmacıların ne kadar medenî insan oldukları kanaati ön plana çıkmış olup adabına uygun tartışmaların doğruya ulaşmada hızlı mesafeler alınmasına katkı sağladığı görülmüştür. Tartışma adabında iki temel yön vardır:

1. Kişisel yapı: Kişinin ruhi, edebi, ahlaki, insani yönü
2. Bilimsel yapı: Tartışmanın bilimsel kuralları

Tartışmanın faydalı ve başarılı olması için tartışmacıda bu iki yönün de bulunması gerekir. Birinin eksik olması o tartışmanın verimsizliğine neden olur.

Burada konunun detaylı olarak ele alınması mümkün değildir. Bu konuda büyüklerimizin yazdığı çok sayıda yazı ve eserler vardır. Biz de ÖĞDER olarak çok büyük katkılarını gördüğümüz Örnek Medeniyet, Eğitim Kültür Araştırmaları Vakfı'nın büyüklerinden Prof. Dr. Mikdat Yalçın Hocamızın İSAL yayınları arasında çıkan İstanbul, 1993 baskılı "Münakaşa, Münazara, Tartışma Adabı ve Prensipleri" adlı kitabından özetleme yapmak istiyoruz.

Adabı, açıklamalara girmeden arif olan topluluğa maddeler halinde belirtmek istiyorum.

- ❖ Tartışanların iyi niyetli olmaları ve birbirlerine karşı davranışlarında hata arayan, yanlış veya eksikliği bulmayı amaçlayan değil, eksikleri tamamlamayı ilke edinen erdemli kişiler olması gerekir.
- ❖ Fikir ve görüş ayrılıklarını olağan görüp, ihtilafları asgariye düşürmek için gayret sarf edilmelidir.
- ❖ Amaç ve fikirlerde birliktelik sağlanılamıyorsa birlikteliğin yolları aranmalıdır.
- ❖ Tartışmada ilk amaç gerçeğe ulaşmak olmalı yoksa karşı tarafı küçültmek ve lekelemek olmamalı, öncelikle yapıcı bir

tutumla tartışmaya başlanmalı, müştereklikler sayıldıktan sonra ihtilaflı konulara girilmelidir.

- ❖ Yıkıcı değil yapıcı olmaya özen gösterilmeli, çünkü yapıcı ruhla tartışmaya katılmanın olumlu sonuçlar doğurduğu unutulmamalıdır.
- ❖ Tasarı sahibi kendisine yönelik tenkitleri öncelikle iyi niyetle karşılamalı, nasihat olarak kabul etmeli, sunulan görüşlerin yararlısını almayı ilke edinmelidir.
- ❖ Eğer konuşan kişi, konunun uzmanı ise onun görüşlerine ayrıca hürmet edilmeli, değer verilmeli; çünkü uzman olmayan kişinin, uzmanın görüşlerini tenkidi abesle iştigal olur.
- ❖ Tartışmaya katılan kişilerin bilimsel yön ve şahsiyetlerine göre konu ve tartışma usulü seçilmelidir. Çünkü gerçekleri ortaya koymak için birçok münakaşa usulleri vardır.
- ❖ Tartışmalarda sövüp-sayma, hakaret gibi kötü davranışlardan kesinlikle sakınılmalıdır. Çünkü insanları hikmetle, güzel nasihatle doğruya, gerçeğe davet edilmelidir. Yüce dinimizin esasları da bu yöndedir.
- ❖ Meseleleri abartmaktan uzak durulmalı, çünkü müspet veya menfi yönde yapılacak abartmalar, gerçeğe ulaşmamızı zorlaştıracaktır.
- ❖ Tartışmada her şeyden önce adalet ilkelere göre hareket edilmeli, özellikle tartışmayı yöneten kişinin buna çok dikkat etmesi gerekmektedir.
- ❖ Tartışmalarda yumuşak üslup ve tavır takınılmalıdır. Her insan kendisini haklı zanneder. Fakat bu karşı taraf için geçerli değildir. Mutlaka taraflardan birinin haklı, diğerinin haksız çıkacağı unutulmamalıdır.
- ❖ Tartışma hür bir ortam içinde olmalıdır. Her iki taraf fikirlerini açıkça ifade edebilmelidir. Taraflar birbirlerine zarar vermeyi, baskı yapmayı akıllarından bile geçirmemelidirler.

- ❖ Taraflar birbirini küçümsememeli, alaya alıcı hafif söz ve davranışlardan sakınmalıdır. Aksi halde gönüller kapanır, kırılır; amaçlar gerçekleşmez.
- ❖ Taraflardan biri kaba davranacak olursa, iyilikle uyarılmalıdır.
- ❖ Bir insanın görüşüne karşı çıkıldığında görüşün neresine niçin karşı olunduğu belirtilmelidir, Aksi halde karşı fikrin bir kısmına karşı olma, tümüne karşı olmak gibi anlaşılabilir.
- ❖ Taraflardan biri diğerini tenkit ederken, bilgisiz ve delilsiz ileri atılmamalıdır. Çünkü delile ve belgeye dayanmayan tenkitler, kişiyi komik duruma düşürür.
- ❖ Tartışmalarda bağnazca tutum ve davranışlardan kaçınılmalıdır. Çünkü kendi görüşü için %100 doğrudur, yanlışla imkânı yoktur mantığıyla yaklaşılması tartışmadan elde edilecek verimi düşürür.
- ❖ Karşıdakinin fikir ve görüşünü tenkit eden kişi, onun görüşünden daha iyisini ortaya koyabilmelidir. Çünkü böyle tenkitler insanın daha iyi düşünmesine ve daha güzel fikirler sunmasına yol açar.
- ❖ Süratli karar vermekten çekinilmelidir. Çünkü acele verilen kararlar insanı genellikle yanlışla götürmektedir.
- ❖ Karşı tarafın söylemediği bir sözü söylemiş gibi onlara isnat etmekten çekinilmelidir. Çünkü bu gibi şeyler iftira sayılır.
- ❖ Konuşan kişinin sözü, lüzumlu lüzumsuz ikide bir kesilmemelidir. Güzelce dinleyip, dikkatlice not alarak söz sırası geldiğinde konuşmak doğru bir davranış olur.
- ❖ Özellikle daha önceki Müslüman âlimler arasında geçen tartışmalardan örnek alınmalıdır. Onlar kibir ve benlik duygusundan titizlikle sakınırlardı.
- ❖ Tartışmalara öfke ile başlanmamalı, karşıdakini kızdıracak, sinirlendirecek durumlardan da kaçınılmalıdır. "Öfke ile kalkan zararlar oturur." atasözü unutulmamalıdır.
- ❖ Bazı ihtilaf ve görüş ayrılıklarının, görüşlerin çarpışmasının yeni gerçekleri ortaya çıkaracağı hesaba katılmalı, bazen de iki zıddın bir araya gelmesiyle müşterek yol açılabileceği dikkate alınmalıdır.
- ❖ Münakaşayı kaybeden, başarısızlığı kendinde aramalı. İnsanların akıllarına, seviyelerine uygun konuşmak gerekir. Onların kültür seviyelerine göre konuşamayan kişi sonuca katlanmalıdır.
- ❖ Karşı tarafın seviyesini göz önüne alarak, önceden buna göre münakaşa usulü düşünmek gerekir. Kabulü kolay olandan, zor olana doğru kademeli bir yol izlenmelidir.
- ❖ Münakaşaya katılan şahıslara göre taktik uygulanmalı. Eğer karşı taraf için konu tehlike arz ediyorsa üç oturumlu yol izlenmeli.
 - 1.oturumda konunun tehlikeli olmadığını,
 - 2.oturumda konunun faydalı olduğunu,
 - 3.oturumda konunun karşı fikirden daha üstün olduğunu ispat etmek şeklinde bir taktik uygulanmalı.
- ❖ Bir kişiyi ikna etmek için önce kalbini fethetmeli, sonra aklını çelmek için gayret gösterilmeli. Karşı tarafın bir derdini keşfedip, ilacını ve tedavisini yapabileceğimizde de ikna edebilirsek, o zaman gönlünü fethetmede işimiz kolaylaşır. Kişinin kalbini kazandıktan sonra gerisi kolaydır.
- ❖ Karşı tarafı sabırla, adabıyla dinlemeli, sonuna kadar sözünü kesmeden dikkatlice takip etmeli. Hatalarını söylemeden, onun niçin böyle konuştuğunun hikmetini, bilimsel yönünü sorma ve açıklamasını istemek gerekir.
- ❖ Sert çıkışlardan kaçınılmalı. Çünkü sert çıkış genellikle sert karşılık almaya sebebiyet verir. Bu da kontrolün elden çıkmasına, konu bütünlüğü ve akışının kaybolmasına neden olabilir.
- ❖ Tartışma alevlendiğinde, alevi söndürmenin yolu aranmalı. Böyle bir durumda tartışma ertelenebilir ya da tartışma alevini söndürücü kelime yağmuruna tutulabilir.
- ❖ Tartışmaları, tartışma usulünü bilen adil ve tarafsız bir idareci yönetmeli. Yöneticinin tarafsızlığını yitirmesi, münakaşanın akamete uğramasına neden olur.
 - Sonuç olarak yukarıda saydığımız münakaşa, münazara ve tartışma adabına uyulduğunda:
 - Tartışma sırasında meydana gelecek kavgalar, kırgınlıklar, bölünmeler ve tatsızlıklar önlenecektir.
 - Münakaşa amacına ulaşacaktır.
 - Münakaşalara tat, renk ve seviye gelecektir.
 - Gerçeklerin ortaya çıkmasına vesile olacaktır.

OKUMA TUTKUSU VE KİTAP SEVGİSİ

Durmuş KOÇ
Şair, Yazar

Yemeye, içmeye, çalışmaya nasıl ihtiyaç duyuyorsak kitap okumaya ondan daha çok muhtacız. Çünkü kitaplar; önümüzü aydınlatan lambalar, hedefi gösteren rotalar, gerçeği bize gösteren aynalar gibidir. Ayrıca kitaplar bizleri hamken olgunlaştıran bir güneş, karanlıkları aydınlatan bir ay, yol gösteren kutup yıldızı, cehalet kirlerini yıkayan arı su, bizlere koku saçan bir gül bahçesi ve elimizden tutan sağlam bir kılavuzdur.

İnsan ilme, irfana ve eğitime daima muhtaçtır. İyi ve kötüyü seçebilmek ilim öğrenmenin yolundan geçer. Bir toplumun gelişmesi ve ilerlemesi çok okumaya ve araştırmaya bağlıdır. İnsanları çok okuyan toplumlar her alanda gelişmiş, ilerlemiş ve aydın bir toplum haline gelmişlerdir. Kültür seviyesi yüksek, Kur'an ahlakıyla ahlaklanan toplumlarda ahlaksızlık, hırsızlık, vurgun, çirkin ve çirkef olaylar yok denecek kadar azdır.

Cahil kalmış bir toplumda akla, hayale gelmeyen birçok kötü ve acı olaylar meydana gelir. Bu durum fertlere ve toplumlara derin yaralar açar. Bu nedenle dinimizin ilk emri "oku" olmuştur. Bir insan için en büyük fazilet ve en büyük meziyet ilim ve irfandır. Çünkü bilenle bilmeyen, görenle görmeyen, idrak edenle etmeyen asla bir değildir. Bir şeyi yapabilmek için bilmek gerekir. Bir şeyi bilebilmek için de okuyup araştırmak gerekir. Bugün kör, dilsiz, sağır olan birçok insan okuyup başarıyla bir yere gelebilmektedir. Ya görüp de körü körüne cehalet karanlıklarında yaşayan cahil insana ne demeli? Boş olan bir kabın pek bir değeri olmadığı gibi zihni ve kafası boş insanın da gerçek bir değeri yoktur.

Her ustanın aleti olduğu gibi her insanın da bir kütüphanesi olmalıdır. Usta ne kadar yetenekli olursa olsun şayet elinde yeterince aleti olmazsa başarılı bir iş yapamaz. Tıpkı

bunun gibi elinde yeterince bilgi ve kaynağı olmayan kişi iyi bir araştırma ve iyi bir çalışma yapamaz. Kitaplar bizim bilgi kaynağımız, arkadaşımız ve can yoldaşımızdır. "Bir gül bahçesi", "bir buket çiçek" bir insanın hayatında ne kadar önem arz ediyorsa, birçok eserden meydana gelen bir kütüphane de her insanın hayatında bunlardan daha çok önem arz eder.

Okumayı, incelemeyi, araştırmayı çok seven ve kendisini daima geliştiren, bilgilerini tazeleyen bir insan hem kendine hem de topluma büyük bir yarar sağlar. Aydın ve faziletli insanların çok olduğu bir toplum başka toplumlara veya başka milletlere örnek teşkil eder.

Daima yenilenmek, ufkumuzu açmak, ilimle kucaklaşmak, cehaletle savaşmak, her alanda ilerlemek ve çığır açmak istiyorsak; okumayı, araştırmayı, bilgi edinmeyi ve kitap satın almayı sevmemiz gerekir. O zaman cehalet karanlıkları bir bir ortadan kaybolur. Toplumsal huzur ve toplumsal barış sağlanmış olur. Millet yediden yetmişe huzur bulur, mutlu olur. Bu duygu ve düşünceyle diyorum ki:

Daima durma oku, okudukça yenilen,

Kitaplara borçluyum kafamdakileri ben,

En güzel üç unsur insanı insan eden,

Kitap defterden sonra, yazabilen bir kalem.

Kimi habersiz taşır, kimi bilmeden satar,

Çoğu da kıymet bilmez, yırtar çöplüğe atar,

Kitap dendi mi bana bildiklerim bu kadar,

Onları çok severim hem de dünyalar kadar.

ÖZEL

Sevginin ve Bilginin Paylaşıldığı Yer...

PINAR EĞİTİM KURUMLARI

Özel Yenimahalle Damla Anasınıfı

Özel Çankaya Damla Anasınıfı

Özel Yenimahalle Pınar İlköğretimi Okulu

Özel Çankaya Pınar İlköğretim Okulu

Özel Çağlayan Anadolu Lisesi

Özel Çağlayan Fen Lisesi

"Geleceğimiz
Şekilleniyor"

Yenimahalle Anadolu Bul. 14. Cad. No: 22 332 27 27

Çankaya Barışmanço Cad. No: 5 285 33 04

www.pinarokuleji.com

Pınar'da Ortam

- Kuramsal özel öğrenim sistemi ile günlük ortamları
- Görsel, işitsel beşerî yeteneklerin geliştirilmesi
- Modern kütüphaneleri
- Yabancı dilde konuşma ve yazma becerileri
- 24 saatlik güvenlik
- 360 derece korumalı alanlar

Pınar'da Sorunlar

- Model öğrenme
- Verimli ders çalışma
- Okul öğrenme
- Etkin katılım
- Motivasyon
- Konuşma becerisi
- Konuşma becerisi
- Konuşma becerisi
- Konuşma becerisi
- Konuşma becerisi
- Konuşma becerisi
- Konuşma becerisi

Pınar'da Rehberlik

- Güncel bilimsel görüşmeler
- Haftada 1 saat rehberlik dersleri
- Konferans salonunda grup çalışmalarları
- Her öğrencinin sorularına cevaplar
- Her öğrencinin yeteneklerini geliştirme
- Öğrencilerin yeteneklerini geliştirme

Melih ÜÇER

Matematik Türkiye 2. Ligi
Gümüş Madalya
Fikri Gökdağ Özel Ödülü

ard ajans 0 274 226 0 999

TELEVİZYON VE SUYLA İMTİHAN

Hasan KURT
Eğitimci

Televizyonun suyla bir ilgisi var mıdır, varsa ne şekildedir? İlk bakışta hidrolojiye giriş dersi sorusu gibi duran bu sözler, benim yazı konum. Ben de tembel öğrenciler gibi "Evet vardır ve çok önemlidir; çünkü üç gün boyunca su içmeyen insanın televizyon seyredebilmesi imkânsızdır." ya da "Hiçbir ilgisi yoktur, ABD'li bilim adamları Mars'ta da pekala televizyon yayını yapılabileceğini iddia etmişlerdir." deyip meseleye medyatik bir ciddiyetle yaklaşabilirdim. Bu hakkımı saklı tutarak mevzuyla ilgili boy verebileceğimiz ölçüde derinleşelim.

İnsanoğlu şu, pek işe yarar bir şey zannedilen "uzmanlaşma"yla birlikte meselelere küllî ve tevhidî bakabilme kabiliyetini de yitirdi. Herkes bütün meselelere kendi ilmi ve şahsî zaviyesinden bakmaya başlayınca aslında hiçbir problem de tam manasıyla teşhis edilmiş olmuyor.

Hani meşhur fıkradır: Bir matematikçi, bir fizikçi, bir de biyolog oturmuş sohbet ediyorlar. Karşılarındaki binaya iki kişinin girdiğini, biraz sonra aynı binadan üç kişinin çıktığını görmüşler. Değerlendirmeleri şöyle olmuş. Fizikçi: Bana kalırsa ölçüm hatalı. Biyolog: Yok canım üremişlerdir. Matematikçi: Binaya bir kişi geri dönerse bina tam anlamıyla boş olacak.

Biz de bugün dünyanın insan eliyle kirlendiğinden böyle giderse yeryüzünün şu kadar zaman sonra yaşanmaz bir yer olacağından şikâyet ederken fıkradakiler gibi davranmış olmuyor muyuz?

Amazon'larda kanat çırpın bir kelebeğin Karadeniz'de fırtınaya yol açabilmesi durumuna "kelebek etkisi" deniyor. Öyleyse televizyonla suyun apaçık ilgisi ve ilişkisi vardır.

Sularımız azaldı ve kirlendi. Çünkü televizyonumuz, gazetelerimiz, internetimiz kirlendi. Her gün saatlerce gayri ahlaki ilişkilerin gösterildiği, onlarca dizinin şeytansı bir albeniyle insanları kendine bağladığı televizyon, sularımızı, havamızı, ruhumuzu kirletti. Ciddiyetin izlenme oranlarında şamar oğlanı muamelesi gördüğü, "sululuğun" "tavan" yaptığı televizyon, vakar duygumuzu kirletti. Dershaneci arkadaşım : "Artık 'Şovmen Beyaz' gibi ders anlatmak modası var, iyi öğretmeni övmek için stendap gibi ders anlatıyor, deniyor." diyor.

Arkadaş, sen de amma zorluyorsun. Her şeyi getirip getirip televizyona bağlıyorsun. Biz de biliyoruz bu "meret" iyi bir şey değil; fakat bütün sosyal, ekonomik meselelerimizin müsebbibi de o değil ki canım, diye düşünebilir. Ama ben hiç mi hiç geri adım atmıy düşünmüyorum. Bu konuda alınganım işte.

Şimdi biz de televizyon ve medya konusundaki alinganlığımızı izah edelim de merakımız anlaşılsın. Televizyon, temelde eğlence amaçlı bir araç. Program yutan bu canavar sürekli ilginç şeyler göstermek zorunda. Ayakta durabilmesi buna bağlı. Onun eğitim işlevi olduğundan bahsetmek, kahvehanelerin kiraathane (okuma salonu) olduğunu iddia etmek kadar abestir. Bu eğlence aracı insanlığın düşürüldüğü zavallı duruma uygun hâle getirildi. Nasıl?

Batı, 17. yüzyıldan itibaren Afrika ve Asya, Amerika ve Avustralya'yı sömüre sömüre dev bir keneye dönüştü. İlahi olanla bağlarını koparmış olan bu uygarlık (medeniyet değil) haram zenginliğini eğlence, cinsellik, tüketim ve alışveriş tutkusuyla değerlendiriyordu. Hep daha çılgınca olanın peşinde koşan bu hayat tarzı, bunun için daha çok üretmek zorundaydı. Daha çok üretmek dünyayı daha çok sömürmek ve daha çok kirletmek demektir. Ama birkaç asırdır bu histeriye kapılan Batı için bunun önemi yoktu. Sonuçta bu sömürünün zararları kendisi kadar insan sayılamayacak Afrika ve Asya milletlerine dokunuyordu. Onlar evrimin (!) alt basamaklarında takılıp kalmış zavallılardı nasıl olsa. Sömürülmek onlar için lütuf bile sayılır. Öyle ya, bir şekilde uygarlıkla karşılaşıyorlar. Az şey mi?

Bu zenginliğin, günümüzde gelip dayandığı nokta insanlık tarihinin görüp göreceği ve kavimlerin helâkına sebep olan her türlü günahın ve sapkınlığın icadı ve keşfidir. Yani Batı Pandora'nın kutusundan çıkanlarla bize üstünlük taslıyor ve bizim de bu değerleri benimsememizle ancak kendisiyle eşit olabileceğimizi söylüyor. Oysa bizler, haddin, yaratılış sebebinin ne olduğunu bilen bir medeniyetin çocuklarıydık. Bu hadlerin (sınır) içinde bizim dışımızdaki insanların sınırları ve hakları, hayvanların sınırları ve hakları, bütünüyle tabiatın sınırları ve hakları vardı. Hiçbir şeyi ölçsüz ve çılgınca kullanamazdık. Akarsudan bile israf etmeden abdest almalıydık. Yiyip içip savurganlık etmemeliydik. Belirli ölçüler içinde eğlenmeli, gülerken bile kendimizi kaybetmemeliydik. Bu dünyada yalnız yaşamadığımızın şuurunda olmalı akraba ve komşu hakkını, hatırını gözetmeliydik. Öyle uzaylı var mı, varsa dünyayı ne zaman istila edecekler, Mars'ta hayat var mı, gibi sorular ilgi alanımızın dışındaydı. Şu aya bir gidip gelsek. Belki orada da sömürülecek bir şeyler vardır, gibi "bilimsel" muhtevalı delilikler bizden uzaktı. Batılı aya çıktı da ne oldu (burası da biraz şüpheli ya neyse inanmış görünelim)? Merhamet katsayısında zerrece bir değişiklik oldu mu?

Oysa bizim için aya yolculuk, ışınlanma bir tayy-i mekân kadar kolay bir işti ve böyle gösterilere tenezzül dahi buyrulmazdı; çünkü asıl keşfedilmesi, yolculuk yapılması gereken yerin içimizde bir yer olduğu inancındaydık.

Jean Paul Sartre, Batı medeniyetinin geldiği noktayı "atom bombası bekçiliği" olarak tanımlar. Harika bir tespit, ama bunun için "helal olsun" değil, ancak "bravo" diyebiliriz Sartre'a. Zira onun, içinden çıktığı medeniyete uygun gördüğü tedavi, bunalım ve inançsızlıktan başka bir şey değildi.

Bu uygarlık, küresel ısınmaya karşı daha çılgınca senaryolar üretmenin, mahvettiği dünyanın tamiri için çareler bulmanın derdine düşmüştür şimdilerde. Henüz gidecek başka bir yeri yok çünkü. Cennet de cehennem de burasıdır ona göre. Ürettiği her çözümün başka bir zarara, başka bir yok oluşa sebebiyet vereceğini tahmin edememek için Batılı olmak gerekiyor.

İnsanoğlu haddi aştı. Hem de çok çok aştı. Dünyayı sadece eğlenilecek bir yer olarak ve sadece kendisinin olarak gördü. Haram helal demedi, azgınlıaştı. Çok yemek, çok giymek, Firavun'nunki gibi evlerde oturmak, çok zina etmek, tüketmek, tüketmek, tüketmek için icat üstüne icat çıkardı. Ormanları kesti, denizleri, gökyüzünü ve toprağı kirletti. Yaptıkları gök kubbeyi aşınca (ozon tabakası) musibetler, buldukları delikten yağmur gibi yağmaya başladı. Bütün bu azgınlıkların doğurduğu musibetlerin sonucu da en aziz emanetlerden birine, suya ilişti. Onu azalttı ve kirletti. Şimdilerde de cezasını çekiyor ve tabi ki ses çıkarmadıkları için kurunun yanında yaş da yanıyor.

Ve televizyon... Bu alet de hikmetle, hakikatle, zerafetle bağlarını kesmiş olan insanın oyuncağı olduğu için en büyük işbirlikçilik, yardım ve yataklık suçlarından birini işlemiş oluyor. Çağın ürettiği insan tipi, sıkıntılarını onun karşısında unuttu. Onunla sabahlara kadar pespaye eğlencelerle uykusuz kaldı. Hakikatin tek kaynağı olarak onu gördü. Kitabı, sohbeti, dostluğu, ibadeti onun yüzünden unuttu. Kısaca sözü sulu, ruhu çorak insanın aleti olduğu için baş suçludur televizyon. Su ne kadar izzetli ise televizyon da o kadar zeldir.

Şöyle bitirelim mi?

Yazık ki televizyon izleme ve havaya karbondioksit gazı salgılama oranında dünya lideriymişiz. Hem de ABD ile birlikte.

Bunun da ayıbı bize yeter.

Sözün Gücü

Aydın FERŞADOĞLU
Eğitimci

abc@millisuurdergisi.com

Haramı terk etmek, helali talep etmekten hayırlıdır.
(Hz. Ebu Bekir)

İnsanlığın şerefi aklıyla, asaleti diniyle, şahsiyeti
ahlâkıyla. (Hz. Ömer)

Hikmet, konuşma anında; şecaat, gazap anında
bilinir. (Hz. Osman)

Akıl tamamlandığında, söz noksanlaşır. (Hz. Ali)

Gel! Ne Olursun Gel!

Fatih Budak

www.fatihbudak.com

Varoluşun seması ile başladı her şey. “Kun fe yekun” emrinin bir göz kırpması, bir cilvesiydi sadece bütün yaşananlar. Aldanmışlığın ya da aldatılmışlığın verdiği elemle, affa layık olmak için yüklenilen yük, ağır geldi insana. Kaldıramadı bu yükü insan ve yarı yolda kala kaldı.

Her defasında bir elçi gönderdi Allah; aldanmışlığın ya da aldatılmışlığın limanına sığınmakla yüksek dalgaların alaborasından kurtulacağını varsayan zavallıya. Ve her bir elçi, üzerine düşen görevi lâıykıyla yerine getirdi. Uğraşı verdikleri toplumlar, zamana ve mekâna göre değişti elbet. Lakin bütün elçilerin ortak bir görevi vardı: İnsanlara Allah’a verdikleri sözü hatırlatarak, yeryüzüne ilahi nizamı hâkim kılmak.

İlk insan ve ilk peygamber olan hazreti Âdem’le birlikte başlayan “Tevhit Mücadelesi”, son peygamber olan efendimiz Hazreti Muhammed’e (sav) kadar devam etti. Mücadele Hak ile Batıl arasında geçiyor ve inananlar Hakk’ın safında yer tutarak, birlik ve dirlik adına, kardeşlik öz suyu ile besledikleri davalarına sadakat makamında bağlanıyorlardı.

Ve aradan geçen yüzyıllar, adeta bir nehrin göz kamaştırıcı güzelliğinin ardı sıra kaybolan zaman gibi, akıp gitti. Neler işitti ilahi sese hasret kulaklarımız, neler söyledi neler sevgi sözcüklerine uzak bu günahkâr dudaklarımız, ah bir bilsek, bir farkına varabilsek.

Zamanla; önce ümmet olmaktan sıkıldık, millet olduk. Ümmet adına milleti, millet adına ise devletleri yönettik. Ve bunun için hep kestik uç noktaları. Budanan ağaç daha gür çıkardı bizim düşüncemize göre, ama biz öylesine budadık ki bu fidanı, nihayetinde kurtuk, odun eyledik hayat ağacını.

Ve bugün bizler hâlâ tafranlarda, aldanmışlığın ya da aldatılmışlığın diyarındayız. Akli karışık olanlar için yazılanlarla akli karıştırılan bir ümmetin dünyasındayız. Gaflet ve dalaletin ve hatta hıyanetin odak noktasındayız.

Şu fani dünyada niceleri vardır ki; onların gönül âlemine dalmak ve o “Tevhit Mücadelesi” dünyasından bir nebze de olsa nasipleterek muradını almak, öyle her babayiğidin harcı değildir hani. Çünkü kolay olmasa gerek ötelerin insanı olmak. Ümmetin birliği ve dirliği adına, gece gündüz demeden asr-ı sadet arzusuyla yaşamak kolay olmasa gerek. Böyle insanları anlamak da...

Ama bu insanlar arasında da öyleleri vardır ki, hâlâ geçmişle hesaplaşmada. Çıksa, korkusuzca haykırsa dünyaya; biliyor, ses verecek âlem. Yeryüzünü katmer katmer sarmalayan utanç duvarları çatırdayacak bu sesle birlikte. Ebabiller görünecek ufuktan ve kaçışacak Ebrehe’nin yıllanmış çocukları. Biliyor ama bekliyor. Nedendir bilinmez...

“Beklenen gelir elbet / Bir gecenin konyunda efkâra salınan / Zail sözcükler hatrına / Gelir gün ağarmadan / Dönmeden sabaha zillet / Biter dertler, biter hüznler / İlelebet...” diyen bu garip için gel. Her bir yakarışında, nokta nokta kâinata hasret tohumları saçan için gel. Aşk için, şiir için, seni savunan için gel.

Aklı karışık olanlar için gel. Bedeni sevda suyuyla yuyanlar, ruhu aşk oduna sunanlar için gel. Kaleminden gayri silahı olmayan, çıkıp da zalime zulmünü haykıramayan için gel.

Seni bekleyenler var. Geçmişte ne yaptığını ve bugün ne yapmakta olduğunu merak edenler var. Gözü yolda olanlar için gel. Anlatmak ve anlaşılacak için gel. Kültür ışığı olmak için gel.

Gel ki erisin zaman, mekân kaybolsun gözden. Gel ki titresin beden, ruhlar kurtulsun sözden. Gel! Beklemekten ve de her defasında yeniden seni bilmeyenlere mücadelemizi dillendirmekten yorgun düştü bu beden. Gel! Ne olur gel! Daha fazla bekletme...

TUTSAK ÖZGÜRLÜK

fatihbudak

fatihbudak **çıkı**
tutsak özgürlük müzik marketlerde
www.fatihbudak.com

Genel Yetkili

Tel: 0312 417 33 15

Faks: 0312 620 50 07

www.asimoglu.com

Tel: 0312 630 13 17

Tel: 0312 417 33 15

AZİM
OĞUTIM

İLK YAKIN

Okul Müdürü/Yetkili

Okul Adı

Okul No: 0312 417 33 15

www.asimoglu.com

www.asimoglu.com

T.C.
M.E.B.

DİKİMEVİ SÜRÜCÜ KURSU

Süleyman SERT
(Kurucu)

Ehliyet SAHibi Değil, sürücü yapmak için
Eğitiminize, Tecrübeli Eğitmenlerimizle Talibiz.

Cemal Gürsel Cad. Evren Sk. No:35/7-9 Dikimevi/ANKARA
Tel:(0312) 320 24 58 - 320 24 59 (Ankaray Dikimevi Son Durağı)

ÖZEL DİREKSİYON KURSU VERİLİR.

AZİZİYE LİSESİ

Özel Ankara Aziziye Eğitim Kurumları Bu Yıl İkincisini Düzenlediği Yılın Kültür Ödülleri Programıyla Kültürümüze Katkıda Bulunan Kişi Ve Kuruluşları Ödüllendirdi

Aziziye Eğitim Kurumları

Bünyesinde uyguladığı

"Kültür Eğitim Programı" kapsamında

Bu yıl 2. sini düzenlediği

"Yılın Kültür Ödülleri" saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile başladı.

Aziziye Eğitim Kurumları Genel Müdürü Ömer Günaydın ve İlçe Milli Eğitim Müdürü Mehmet Yıldırım'ın açılış konuşmasının ardından okulda uygulanan Karakter/Kültür Eğitimi hakkında konuklara bilgilendirici bir slâyt gösterisi sunuldu.

Programda ayrıca ödül alan kişiler ile kuruluşların temsilcileri de kısa selamlama konuşması yaptılar. Uğur Işılak'ın konuşmasının ardından okuduğu şiir de izleyiciler tarafından büyük ilgi gördü.

Açılış konuşmalarında İlçe Milli Eğitim Müdürü, eğitimin öneminden, Milli Eğitim Temel Kanununda ifadesini bulan Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarından bahsetti. Aziziye Eğitim kurumları Genel Müdürü de eğitimin en kısa tanımı'nın kazanılan bilgilerin olumlu davranışa dönüştürülmesi olduğunu belirterek çalışmalarının bu yönüne dikkat çekti.

Programa ödül alan kişi ve kuruluşların yanı sıra Talim Terbiye Kurulu Başkanı, Başkan Yardımcısı, Yenimahalle Kaymakamı, İlçe Milli Eğitim Müdür Yardımcısı, İlçe Milli Eğitim Müdürü, Memur-Sen Genel Sekreteri, Kültür Memur Sen Genel Başkanı, veliler ve bürokrasiden davet edilen çok sayıda seçkin davetli katıldı.

Yapılan programda şehitlerimiz de unutulmadı. Onları da en iyi şekilde anmak maksadıyla her şey yapılmış ve de yapılması gerektiği de ilan edilmiştir.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme tanı
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı
Sen şehit oğlusun incitme yazıktır atanı
Verme dünyaları alsan da bu cennet vatanı

Aziziye Eğitim Kurumlarından yapılan açıklamada "15-16 Mart 2008 Tarihleri arasında yapılan Türkiye Özel Okullar Arası Serbest Güreş Turnuvasında, Özel Ankara Aziziye Lisesi takım halinde Türkiye 2.'si oldu. Onları yetiştirilmesinde büyük pay sahibi Beden Eğitimi Öğretmeni Hüseyin Yumrukaya'ya ve tüm güreşçi öğrencilerimize teşekkür ederiz" denildi.

Aziziye Eğitim Kurumlarının düzenlemiş olduğu programda Okul Tiyatro Kulübü öğrencilerinin hazırladığı "Mektepten Cepheye" adlı tiyatro gösterisinin ardından, Okul Korusu "Gurbet ve Hasret Türküleri" seslendirdi.

Daha sonra yılın kültür ödülleri dağıtım törenine geçildi. Önce ödül, kişi, kurum ve TV kanallarıyla ilgili hazırlanan tanıtım filmleri izletildi.

Ödül töreninde, Aziziye Eğitim Kurumları Genel Müdürü Ömer Günaydın, Aziziye Lisesi ve Anadolu Lisesi Müdürü Sadık Çelik, Ay Yıldız İlköğretim Okulu Müdürü Cihan Kılıç, sahneye anons edilen şahıslara ödülleri takdim ettiler.

Bu gün onlar için

Program dolayısıyla konferans salonu giriş kısmında, okulda uygulanan "Karakter Kültür Eğitimi Programı"nda yapılan etkinlikleri anlatan bir de sergi açıldı.

Program Ödül Listesi

1- Yılın En İyi Kültür Faaliyeti – Konya

Sema Gösterileri

(İst. Tarihi Türk Müziği Topluluğu
Müdürü Ömer Tuğrul İNANÇER)

2- Yılın Belediye Başkanı Turgut ALTINOK

(Kültürel Çalışmalarından Dolayı)

3- Yılın Sanatçısı Uğur IŞILAK

4- Yılın Köşe Yazarı Hüseyin ÜZMEZ

(Vakit Gazetesi)

5- Yılın Sinema Ödülü Faysal SOYSAL

(Uluslararası Film Festivallerindeki Başarısından Dolayı)

6- Yılın Kültür Dergisi

Diyanet Çocuk Dergisi

(Hayati ÖTYAKMAZ Dergi Koordinatörü)

7- Yılın Kültür Kanalı Kanal 7

(Ankara Temsilcisi Mehmet ACET)

8- Yılın Kültür Dizisi Tek Türkiye

(Samanyolu TV)

9- Yılın Müzik Kültür Kanalı TRT

(TRT Müzik Dairesi Başkanı Deniz ÇAKMAKOĞLU)

10- Yılın Kültür Belgeseli Devrialem TV5

(İsmail KAHRAMAN)

11- Yılın En İyi Haber Ve Aktüalite

Programı Erkan TAN 'la Başkentten

(Erkan TAN TV 8)

12- Yılın Güncel Belgeseli Dünden Yarına

(Kanal A)

13- En İyi Gündüz Kuşağı Kadın

Programı İnsanlık Hali (Dost TV)

14- En İyi Kadın Kültür Sanat Programı

Kadına Dair (Kanal A)

15- Yılın En İyi Yerel TV Kanalı Başkent

TV (Çetin ALTAN)

16- Yılın En İyi Kültür Radyosu

(Hedef Radyo)

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme tanı
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı
Sen şehit oğlusun incitme yazıktır atanı
Verme dünyaları alsan da bu cennet vatanı

BULMACA

Hazırlayan: **Nazif ŞAHİN**
Eğitimci

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1					"Resimdeki ünlü şairimiz" "Haçlıları durduran ünlü komutan" ".....Eyübi"	→		→	"Hanım, hanımefendi"	→	"Küçük Çimen"	→	Gelenek	→
2					→		▼				▼		▼	
3					Mesel, kısa "İstisna Fark"	→							"Uzaklık İşareti"	→
4					→					→			Kısa Zaman	→
5					Bir Erkek İsmi	→					Bir Bağlaç Almanyanın trafik işareti	→		
6	Hata, suç Bir Ülke	→		Çare bulamama Yiyecek, içecek	→	Bir cetvel Arapçada bir harf	→		"Avrupa Ekonomik Topluluğu"		"Yuvarlak Şekilli Hap"	→	"Bir Kadın ismi"	Bir sahabe
7	→			→		→		→		→	Oğunlaşmamış "Bir yerin Başmeridyene uzaklığı"	→		→
8	İğreti ev Davet kağıdı	→						→	"Efsunlu, büyüü"	→			Kimyada Bor'un singesi	
9	→	→							"Bir savaş aleti"	→			→	
10	Yuvarlak kap "Peygamberimizin Süt Annesi"	→			Bir sebze "Beraber (Ar.)"	→			"Soluk, solgun"	→			"Büyük Efendi"	
11	→						Bir Çiçek	→					→	Yemek
12	Ahmet Necdet..... Çok olmayan	→					Tutarak	→						→
13	→	Esirlik		Kauçuk "Bir kadın ismi"	→					Aylık Kulluk	→	→		
14	→	→			"Kabul etme, beğenme"		"Allah'a İnancımayan"		Şikar	→				
15	Çabuk anlayan En uzun ağaç	→			→			Su Bunama	→					
16	→			Namlu oluğu		"Uzun saplı kap" Altın	→	→						
17	Bir meyve "Kanaatkarcı yaşamak"	→				→		→	"Bir olumsuzluk eki"	→				
18	→						Arapça Ben	→						
19	Söz taşıma Tarihler	→												

1	2	3	4	5	6	7

KAHRAMAN

inşaat taahhüt limited şirketi

M. ZİYA KAHRAMAN ve ORTAKLARI

Ankara'nın

Merkezinde

30 Yıllık Tecrübesi ile

Konut Üretimine

Huzur Katmaya

Devam Ediyor...

Merkez: Strazburg Cad. Mutlu İşhanı 41/36 Sıhhiye / ANKARA
Tel: (0.312) 230 45 94 • Fax: (0.312) 229 46 59